

**2007 GENEL SEÇİM MİTİNGLERİNİN İKTİDAR VE ANA
MUHALEFET PARTİLERİ BAĞLAMINDA DİL BİLGİSEL BİR
İNCELEMESİ**

Adem BOZ

**Temmuz 2010
DENİZLİ**

**2007 GENEL SEÇİM MİTİNGLERİNİN İKTİDAR
VE
ANA MUHALEFET PARTİLERİ BAĞLAMINDA
DİL BİLGİSEL BİR İNCELEMESİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı**

Adem BOZ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ

**Temmuz 2010
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türkçe Eğitimi Arabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı öğrencisi Adem Boz tarafından Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ yönetiminde hazırlanan "2007 Genel Seçim Mitinglerinin İktidar ve Ana Muhalefet Partileri Bağlamında Dil-Bilgisel Bir İnceleme" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 09.07.2010 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Süleyman İNAN
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ
Jüri Üyesi (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Derya YAYLI
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10/08/2010 tarih ve ..12/10.. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulguların analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet edildiğini; bu çalışmaların doğrudan birincil urunu olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı : Adem BOZ

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, pek çok insanın maddi ve manevi destekleri ile gerçekleşmiştir. İlk başta, ufkumu açan ve bana yol gösteren danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ'ye katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Yüksek Lisans derslerime girerek akademik eğitimime katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN, Yrd. Doç. Dr. Derya YAYLI ve Yrd. Doç. Dr. Ali DONBAY hocalarıma içten teşekkür ve saygılarımı sunmak istiyorum.

Bu tezin yazımında destekleri bulunan yakın dostum Derya İNTEPELER'e ve kardeşim Zuhâl BOZ'a, tez yazım süresince bana manevi destekte bulunan arkadaşlarım Havva Nur A. TIMRIÇ, Sinan TIMRIÇ ve Şerif BUDAK'a kucak dolusu teşekkür ediyorum.

Son olarak en çok teşekkürü hak eden; her türlü sıkıntıma ortak olan, bana karşı her türlü desteği, özveriye gösteren annem Naile ve babam Muzaffer BOZ'a teşekkür ediyorum.

ÖZET

2007 GENEL SEÇİM MİTINGLERİNİN İKTİDAR VE ANA MUHALEFET PARTİLERİ BAĞLAMINDA DİL BİLGİSEL BİR İNCELEMESİ

Boz, Adem

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitimi ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ

Temmuz 2010, 167 Sayfa

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özellikler; düşünebilmesi, konuşabilmesi ve kültür oluşturabilmesidir. Kültür oluşturabilmenin en temel gereksinimi de dildir.

Dili, insanı tanımak için bir araç olarak görüyoruz. Özellikle seçim dönemlerinde siyasetçilerin her alanda boy gösterdiğini düşünürsek, siyasetçilerin dil kullanımının da eğitim çağındaki bireyleri etkilemesi kaçınılmazdır. Siyasetçilerimizin dil kullanımının, Türkçenin ve toplumun söz varlığına katkısının çalışmamızın temel amacıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde; dil, dilbilim, dil bilgisi kavramları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde; sosyal dilbilim ve siyaset dili açıklanmaktadır. Çalışmanın üçüncü bölümünde; siyasetçilerin miting konuşmaları dilbilimsel olarak incelenmiş ve örneklenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde; siyasetçilerin dil kullanımının, Türkçenin söz varlığına katkıları, bilinçli medya okuryazarlığı ve Türkçe eğitimine ne gibi katkılar sağlayacağı açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Soysal Dilbilim, Siyaset Dili, Dil Bilgisel Düzeyler, Eğitim

ABSTRACT**THE GRAMMATICAL RESEARCH OF 2007 GENERAL ELECTION
MEETINGS OF GOVERNMENT PARTY AND MAIN OPPOSITION PARTY**

Boz, Adem

Post Graduate Thesis, Turkish Education

Thesis Consultant: Assistant Professor Dr. Kerim Demirci

July 2010, 167 Pages

The most important property that differs human beings from other living beings is that human beings are able to think, talk and form culture. The fundamental need to form culture is the language.

We see language as a tool to learn about people. If we think that, politicians especially show up in every field in the election period, it is impossible for them not to effect people who are at the education age. The main aim of this study is to find out the effect of politicians usage of language on Turkish and society's word wealth.

In the first part of the study; language, linguistic, grammar concepts are focused on. In the second part; sociolinguistics and political language are explained. In the third part; the propaganda speeches of politicians are studied and researched from the linguistics point. And at the forth part; the contribution of language usage of politicians to word presence, conscious media literacy and what kind of contributions can it supply for the Turkish education have been explained.

KEY WORDS: Language, Social-linguistic, Political Language, Grammatical Levels, Education

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLOLAR DİZİNİ.....	viii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

DİL, DİLBİLİM VE DİL BİLGİSİ

1.1. DİLİN TANIMI VE DİL OLGUSU.....	5
1.2. DİLİ BİLİMSEL OLARAK ELE ALMANIN GEREKLİLİĞİ.....	6
1.3. DİLBİLİM VE DİL BİLGİSİ.....	8
1.4. DİL BİLGİSEL DÜZEYLER.....	10
1.4.1. Ses Bilgisi/Fonetik	10
1.4.2. Biçim Bilgisi/Morfoloji.....	11
1.4.3. Cümle Bilgisi/Sentaks.....	11
1.4.4. Anlam Bilimi/Semantik.....	11
1.4.5. Köken Bilgisi/Etimoloji.....	12
1.4.6. Sözlük Bilgisi/Leksikoloji.....	13
1.4.7. Lehçe Bilgisi/Diyalektoloji.....	13

BÖLÜM II

SOSYAL DİLBİLİM VE SİYASET DİLİNİN ANLAMI

2.1.	SOSYAL DİLBİLİM (TOPLUMDİLBİLİM).....	15
2.2.	DİL VE SİYASET DİLİ.....	16
2.2.1.	Dilbilim Türü Olarak Siyaset Dili.....	26
2.3.	JARGON.....	27
2.4.	TARZ (ÜSLUP).....	29
2.5.	SİYASET DİLİNDEKİ KONUŞMANIN İŞLEVİ.....	31

BÖLÜM III

TÜRKÇE SİYASET DİLİNİN DİLBİLİMSEL ANALİZİ

3.1.	DİLBİLİMSEL KATEGORİLER.....	33
3.1.1.	Soru Cümleleri ve Cevapları.....	33
3.1.2.	Eksilteli Cümleler	109
3.1.3.	Deyimler ve Atasözleri.....	111
3.1.4.	Yenilikler (Alışılmamış Söylemler).....	138
3.1.5.	Özdeyiş ve Alıntılar.....	139
3.1.6.	Sıfatlar	141
3.1.7.	Tekrar Grupları	145
3.1.8.	Dini Öğeler	148

BÖLÜM IV**TÜRK SİYASETÇİLERİNİN DİL KULLANIMININ TÜRKÇE EĞİTİMİ İLE İLİŞKİSİ**

4.1. DİL KULLANIMLARINA EĞİTİM AÇISINDAN BAKIŞ VE MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ	154
4.2. SİYASETÇİLERİN DİL KULLANIMININ TÜRKÇE SÖZ VARLIĞINA KATKISI.....	157
SONUÇ.....	159
KAYNAKLAR.....	164
ÖZGEÇMİŞ.....	167

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1.1 Türkiye’de Seçimlere Katılım Oranları	2

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line (Asimetrik Sayısal Abone Hattı)
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
Ak Parti ¹	Adalet ve Kalkınma Partisi
Anap	Anavatan Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	Demokrat Parti
DSP	Demokratik Sol Parti
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
KDV	Katma Değer Vergisi
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
ÖSS	Öğrenci Seçme Sınavı
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
Petkim	Petrol ve Kimya Endüstrisi
RTÜK	Radio Televizyon Üst Kurulu
SEKA	Selüloz-Kağıt
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti

¹ Çalışmamızda parti isimleri, partilerin kendi tüzüklerindeki kabul edilmiş şekliyle kullanılmıştır.

TDK	Türk Dil Kurumu
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
Tüpraş	Türkiye Petrol Rafineleri Anonim Şirketi
YTL	Yeni Türk Lirası

GİRİŞ

Siyaset insanlara hizmet etmenin bir yoludur. Siyasetçiler, ait olduğu topluma o anda bulunduğu durumdan daha iyi bir gelecek vaadiyle yola çıkar ve yönetime geldikleri zaman yapacaklarını veya yönetimdeyken yaptıklarını, mevcut durumdaki olumlu ya da olumsuz yanları, kullandıkları dil ve propaganda araçlarıyla halka anlatmaya ve onları inandırarak kendilerine destek sağlamaya çalışırlar.

Siyaset dili, bireylerin hayatına giren, onların düşüncelerini etkileyen ve dahası onları her açıdan etkilemeye çalışan bir araçtır. Siyaset dili, halkın duygu ve düşüncelerine ulaşarak onları istedik yönde ikna etmeyi amaçlar. İçinde bulunduğu toplumun kültürel ve sosyal özelliklerinin, hayattan beklentilerinin, inanç ve değerlerinin izlerini taşır. Siyasetçiler de hitap ettikleri halkın ya da belli bir parçasının hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak söylevlerini yapılandırırılar.

Ülkemizde sosyal dilbilim alanında yapılan çalışmaların oldukça yetersiz olduğuna kanaat getirerek çalışmamızın, bu alana hizmet etmesi en büyük dileğimizdir. Sosyal dilbilim, toplumsal veri olarak konuşmacının durumunu ele alıp kullandığı dile bakabileceği gibi, dinleyicinin bakış açısına yerleşip konuşmacının dinleyiciye yönelttiği bildiriye bu bakış açısından da değerlendirebilir. Sosyal dilbilim tanımından hareketle siyaset dilinin incelenmesi, sosyal dilbilimin ilgi alanına girer.

Türkiye’de seçimlere katılım oranı %71,3 - %93,3 arasında değişmektedir (www.tuik.gov.tr 01.05.2010):

Tablo 1.1.

Seçim yılına göre kayıtlı seçmen ve oy kullanan seçmen sayısı, 1950 – 2007			
Number of registered voters and actual voters by the election year, 1950 – 2007			
Seçim yılı	Kayıtlı seçmen sayısı	Oy kullanan seçmen sayısı	Katılım oranı(%)
Election Year	Number of registered voters	Number of actual voters	Participation rate(%)
1950	8 905 743	7 953 085	89,3
1954	10 262 063	9 095 617	88,6
1957	12 078 623	9 250 949	76,6
1961	12 925 395	10 522 716	81,4
1965	13 679 753	9 748 678	71,3
1969	14 788 552	9 516 035	64,3
1973	16 798 164	11 223 843	66,8
1977	21 207 303	15 358 210	72,4
1983	19 767 366	18 238 362	92,3
1987	26 376 926	24 603 541	93,3
1991	29 979 123	25 157 089	83,9
1995	34 155 981	29 101 469	85,2
1999	37 495 217	32 656 070	87,1
2002	41 407 027	32 768 161	79,1
2007	42 799 303	36 056 293	84,2

Kaynak.Yüksek Seçim Kurulu

Siyasetçiler özellikle seçimler öncesinde halkın gözü önündedirler. Mümkün olduğunca geniş halk kitlelerine ulaşmaya çalışırlar. Halkın yaşamını etkileyen ve gündemde sürekli yer edinen propaganda sürecine halkın kayıtsız kalması düşünülemez. Günümüzde iletişim yollarının ve araçlarının bu denli gelişmiş olduğu düşünülürse siyasetçilerin, halkın tamamına yakınına ulaştığı söylenilebilir.

Yaptığımız bu çalışma ile 22 Temmuz 2007 Genel Seçiminde ilk iki sırayı alan Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın yedi ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Yozgat, Muş, Diyarbakır) ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Deniz Baykal’ın yedi ilde (Malatya, Yalova, Denizli, Antalya, Sivas,

Adıyaman, Bartın) yaptıkları miting konuşmalarını dilbilimsel, dil bilgisel ve sosyal dilbilim açısından inceledik. Siyasilerin konuşmalarını yaparken hedefleri, halkın kendilerine inanması ve güvenmesidir. Halkı etkileyebilmek için de kendi üsluplarını yaratırlar. Siyasetçilerin kullandıkları dilin, toplum tarafından örnek teşkil ettiği düşüncesindeyiz. Bu dil kullanımının, çevreyle sürekli etkileşim içinde olan, söz varlığını yeni yeni oluşturan, dilbilgisi özelliklerini şekillendirmeye başlayan eğitim çağındaki bireyin dil gelişimini etkileyeceğini düşünüyoruz. Eğitim çağındaki birey, seçim dönemindeki siyasilerin kullandıkları; sözcüklerden, terimlerden, daha önce hiç duymadığı ilginç kullanımlardan, atasözü ve deyimlerden, dini öğelerden az ya da çok etkilenecektir. Siyasetçiler ait oldukları toplumun dilini etkili kullanırlar. Hedefimiz, Türkçeyi tüm olanaklarıyla kullanmaya çalışan Türk siyasetçilerinin özgün ve ilginç kullanımlarını derleyip Türkçe için bir kaynak oluşturmaktır.

Bu çalışmanın temel hipotezi;

H1: “Siyasetçilerin dil kullanımı ait oldukları toplumun dilinden etkilenir ve aynı zamanda toplumun dilini etkiler.”

Çalışmanın alt hipotezleri ise şunlardır:

H2: “Siyasetçilerin dil kullanımının Türkçenin söz varlığına katkısı büyüktür.”

H3: “Özellikle okul çağındaki çocukların dil gelişiminde medyanın etkisi yadsınmaz.”

Bu çalışmanın amacı, siyaset dilini dilbilimsel açıdan açıklamaktır. Siyasetçilerin söylevlerinin çeşitliliğini inceleyen bilim dalı sosyal dilbilimdir. Siyaset dilini araştırmada söylevsel incelemeler bize yol gösterecektir. Bu çalışma ayrıca bize siyasetçilerin kullandıkları jargonu ve metinlerin içinde bulunduğu toplumu ve sosyal çevreyi açıklamayı amaçlar. Çalışma sonunda Türkçe söz varlığına katkı sağlayacak bir kaynak çıkarmak temel hedefimizdir.

Çalışmada tanımlayıcı ve açıklayıcı bir yöntem kullanılmaktadır. Çalışma genel olarak literatür taraması ve metin incelemesi ile yürütülmüştür. Çalışmada; dilbilim, dil bilgisi, sosyal dilbilim konusundaki literatür taranmış, bu alanda yazılmış kitap, makale

ve sunumlar incelenmiş ve konuyla ilgili internet kaynaklarından yararlanılmıştır. İktidar ve Ana muhalefet liderlerinin yaptığı miting konuşmaları parti merkezleriyle irtibata geçilerek parti merkezlerince tarafımıza verilmiştir.

Çalışma; giriş, dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; dil, dilbilim, dil bilgisi kavramlarının tanımları üzerinde durulmuş ve dil bilgisel düzeyler açıklanmıştır. İkinci bölümünde; sosyal dilbilimin tanımından yola çıkarak, sosyal dilbilimin inceleme alanlarından biri olan siyaset dili açıklanmaktadır. Üçüncü bölümünde; siyasetçilerin miting konuşmaları dilbilimsel olarak incelenmiş ve örneklenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde; siyasetçilerin dil kullanımının, Türkçenin söz varlığına katkıları, bilinçli medya okuryazarlığı ve Türkçe eğitimine ne gibi katkılar sağlayacağı açıklanmıştır.

BÖLÜM I

DİL, DİLBİLİM VE DİL BİGİSİ

1.1. DİLİN TANIMI VE DİL OLGUSU

Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünöleni aktarma dizgesidir (Aksan 1998: 13).

Dil, çok değişik görünümler sunan ve bu görünümler arasında evrensel ve özgül nitelikler bulunan bir bütündür. Dilin, kendi doğasından ve dile yaklaşım biçimlerindeki ayırmalardan kaynaklanan karmaşık niteliği, onu bir noktada *sorunsal* duruma getirmektedir. Ancak, dil olgusunu dil bilimsel anlamıyla algılayarak, onun belli başlı görünümlerini *soyutlama* ile ayırmak ve görünümler arasındaki ilişkileri gözden geçirmek gerekir (Vardar 1980: 9).

Şu var ki, başlangıcı henüz kesinlikle saptanamayan dil, her şeyiyle, her toplum için ekinsel bir kalıttır; geçmişte yaratılan, üretilen değerlerin, elde edilen yaşamsal kazanımların geleceğe yansıma aracıdır. Ekinsel kurumlaşma ve özümlemede başlıca etkendir (Dündar 2001: 19).

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır (Aksan 1999: 11).

Dil; insanı insan yapan değerlerin en başta gelenlerindedir, insan düşüncesini etkileyen en önemli unsurdur.

Dil ile ilgili olarak, şu ortak nitelikler sıralanabilir (Eker 2005: 4-17):

- Dil, bir dizgedir.
- Dil esas olarak, sözlü anlatım aracıdır.
- Her dil, ait olduğu toplumun gereksinimlerine cevap verebilecek yeterliliktedir. İnsan doğası ancak dilin izin verdiği ölçüde öğrenmeye uygundur.
- Dilin ilk işlevi bilgiyi doğrudan aktarmaktır.
- Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir iletişim aracıdır.
- Dil, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemidir.
- Dil, yapısı ve kuralları bilinçaltıyla ilgili bir sistemdir.
- Dil, sahip olduğu kurallar ve yasalar bütünü içinde canlılığını sürdüren bir varlıktır.
- Dil sürekli varyantlaşma eğilimindedir.
- Dil, yalnızca kendi yasalarına bağlı bir dizgedir.
- Dil, toplumsal ve kültürel bir kurumdur; uygarlıkla yakından ilişkilidir.
- Dil, düşünce ve duygu arasında çok yakın bir ilişki vardır.
- Diller için “güzel”, “zengin” vb. değerlendirmeler bilimsellikten uzak, göreceli ve öznelidir.
- Dil ve ulusçuluk arasındaki bağ, duyuşsaldır.
- Dilin farklı görünüşleri doğru ya da yanlış olarak nitelendirilemez.
- Sanılanın aksine, dillerin, lehçelerin ve ağızların kesin doğal sınırları yoktur.
- Dil; cinsiyetle; fiziksel ve psikolojik kimlikle ilişkilidir.
- (Ana) dil(i), öğrenilen değil, edinilen bir dizgedir.

Dil, son derece karmaşık bir olgular bütünüdür. Biçim ve anlam, akıl ve tutku, toplum ve birey, dış etki ve iç oluşum el eledir bu bütünde. Dil, bir yanıyla toplum hayatının bütün görünüşlerini kapsar, bir yanıyla da bilincin köklerine, bilinçaltının derinliklerine uzanır (Vardar 2001: 30).

1.2. DİLİ BİLİMSEL OLARAK ELE ALMANIN GEREKLİLİĞİ

Dil, insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliktir. Dil, uygarlığı oluşturan temel olgudur. Bilgi birikimi ve aktarımı sadece dille gerçekleşebilir.

Dil, kavramları belirten bir göstergeler dizgesidir. Onun için de, yazıyla, sağır-dilsiz abecesiyle, simgesel nitelikli kutsal törenlerle, incelik belirtisi sayılan davranış biçimleriyle, askerlerin belirtkeleriyle, vb. karşılaştırılabilir. Yalnız, dil bu dizgelerin en önemlisidir (Saussure 1998: 45–46).

Dil, yaşamın bütün alanlarında, günlük yaşamın en yalın olaylarında, bilimin ana form'larında, görenekler ve törelerde, inançlarda ortaya çıkar; dil her türlü maddesel yaşamın, tekniğin, ekonominin de koşuludur; dinde, hukukta, felsefe ve sanatta yeri vardır. Dilin etkide bulunan gücü, dilde izini bırakan dünya tablosu ile yaşamın bütün alanlarına yayılır. Buna karşılık dil de, her bir alanın özel gereksinimleri ve koşulları ile kendi çevresini ve yönünü belirler ve ona göre gelişir (Akarsu 1998: 80).

İnsanlar dileklerini, duygularını ve düşüncelerini anlatmak için birçok vasıtalar kullana gelmişlerdir. Bunların başlıcaları yüz işaretleri, vücut işaretleri ve ses işaretleridir. Sesle yapılan işaretler zamanla gelişerek çok geniş ve zengin bir sistem halini almış ve bundan diller (langue) meydana gelmiştir (Banguoğlu 1979: 17).

İnsana ilişkin tüm maddi ve manevi değerler, çeşitli bilimlerin inceleme alanı içine girer. Ana dili ve yabancı dil öğretiminin daha etkin biçimde yapılabilmesi için dil biliminin verilerinden yararlanmak gerekir. Bu bildirişim dizgesiyle ilgili olarak, kamuoyunda pek çok yanlış bilgi ve yargılar bulunmaktadır. Herhangi bir dilin, başka dillere oranla *zengin* ya da *fakir*, *ilkel* ya da *gelişmiş* olduğunu; *Türkçenin lastik gibi her yere çekilebildiği* vb. yaygın yanlışların bilimsel yol ve yöntemlerle teflisi için dil biliminin bulgularından yararlanılmalıdır. Çünkü, bu tür yerleşmiş yanlışlar, toplumun bilinçaltında, ulusal onuru zedeleyici ve gelişmeyi önleyici etkiler yaratabilmektedir. *Dilin bilimsel olarak incelenmesi, pratikte şu yararları sağlayabilir* (Eker 2005: 3):

- Planlı ve etkili anlatım becerisinin alt yapısını oluşturma.
- Ulusal kimliğin korunmasında dil birliğinin önemini kavrama.
- İnsan dillerini, birbirinden ayırmadan, nesnel olarak değerlendirebilme.
- Dilin çalışma dizgesini kavrayarak öz güveni geliştirme.
- Dilin görünümleri arasındaki farkları kavrayarak ölçünlü ve uygun dili kullanma.

- Dilin kullanımında doğru ve yanlış arasındaki ayrımı bilimsel olarak ortaya koyabilme.
- Yabancı dil öğrenimine ya da yabancılara dil öğretimine katkı sağlama.
- İnsan topluluklarının tarihsel, sosyal, kültürel vb. gelişimlerdeki süreçleri, olguları belirleme, tanımlama, doğanın ve doğanın bir parçası olan insanın gizlerini ortaya çıkarma ve elde edilen bulguları yine insanın hizmetine sunma.

1.3. DİLBİLİM ve DİL BİLGİSİ

Çalışmamızda sık sık karşılaştığımız “dilbilim²” ve dil bilgisi” terimlerini aşağıda açıklamaya çalışacağız.

Dil bilgisi: Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısı ile anlam özelliklerini inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer (TDK Sözlüğü 2005).

Dil bilgisi, genel anlamıyla, öğrenim kurumlarının çeşitli aşamalarında, dilin seslerini, sözcük yapılarını, sözcük anlamlarını, sözcük kökenlerini, tümce kuruluşlarını ve bütün bunlarla ilgili kuralları inceleyen bilgi dalıdır (Eker 2005: 27).

Gramer, haklı olarak “doğru konuşmak ve yazmak sanatıdır” sözü ile tarif edilebilir. Hem de hiç küçümsenmemesi gereken bir sanattır. Zira bir topluluğun manen yetişmesinde, geçmiş devirlerde yaratılmış olup türlü değerleri yeni nesillere doğru şekilde aktarmanın yolu, doğru gramerden geçer (Sinanoğlu 1967: 17).

Dilbilim: Sosyal bir kurum olan dilin genel ve özel niteliklerini ve dil olaylarını inceleyen; dillerin doğuşlarını, zaman içindeki gelişmelerini, yeryüzündeki yayılışlarını ve aralarındaki ilişkileri araştıran ve niteliği bakımından diğer birtakım bilim dalları ile de yakın ilişkileri bulunan bilim dalı. Günümüzde dilbilimi terimi, dili yeryüzündeki ortak nitelikleri ve bütün belirtileri ile ele alan genel dilbilimi (Almanca Allgemeinesprachwissenschaft; Fr. linguistique générale; İng. general linguistics)’nin yerini almış durumdadır. Sesbilimi (fonetik, fonetika), biçimsel sesbilimi (Morphologie, morpho, phonemics), şekil bilgisi (morphologie, morphology), cümle

² Detaylı bilgi için bkz: Rifat, Mehmet (2005), *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları 1-2*, İstanbul: YKY.

bilgisi (syntax), anlam bilgisi (Bedeutungslehre, semantik, semantics), kelime bilimi (wortkunde, lexicologie, lexicology), ad bilimi (Namenkunde, onomastique, onomastic), lehçe bilimi (dialektologie, dialectology) dil biliminin başlıca dallarıdır. Dil biliminin, dil olaylarını tasvirî olarak inceleyen dalı tasvirî dil bilimi (deskriptive Sprachwissenschaft, linguistique deskriptive; deskriptive linguistics); dil olaylarının değişme ve gelişme seyrine bakmadan belirli bir zaman süresi içinde inceleyen dalı eş zamanlı (synckronisch, synchronique, synchronic, static) dil bilimi, dil olaylarını tarihî gelişme ve değişme süreci içinde inceleyen dalı da art zamanlı (diachronique, diachronic) dil bilimi diye adlandırılır. bk. art zamanlı yöntem, eş zamanlı yöntem (Gramer Terimleri Sözlüğü 2005).

Dilbilim sözcüğünü daha iyi tanımlayabilmek için kısaca F terimlerine da değinmeyi uygun görüyoruz.

Kişiler arasındaki bilgi alışverişi, gösterge denilen anlam yüklü birimler aracılığı ile gerçekleştirilir. Gösterge, kendi dışında bir başka şeyi gösteren, onun yerini alabilen nesne görünüş veya olgudur. Her gösterge, gösteren (ses birimi) ve gösterilenden (anlam birimi) oluşur ve bunlar birbirinden ayrılamaz. Gösteren, dil göstergesinin sese ilişkin somut bölümüdür. Gösterilen ise gösterenin zihnimizde uyandırdığı düşünce veya kavramdır (Özkan 2008: 19).

Aslında göstergebilimin³ tanımı göz önünde bulundurulursa, iletişim sağlayan her türlü gösterge ve göstergesel anlatım biçimi onun konusunu oluşturabilecektir (Günay 1999: 111).

Dil bilim ve dil bilgisi (gramer) çoğu zaman birbiriyle karıştırılan terimlerdir. Dil bilgisi daha sınırlı ve pratik amaçlar güden inceleme alanıdır. Yazılı tarihin en eski dönemlerinden beri, ana dillerin yapı ve işleyiş kurallarını saptamak amacıyla oluşturulan *dil bilgisinde, öğretim ön plandadır*. Dilin, kabul edilen ölçütler çerçevesinde daha iyi kullanılmasını amaçlanır. Dil bilgisi, insanların *doğru yazıp okumak amacı ile dillerinin bağlı olduğu kuralları saptayan bilim dalı ya da daha geniş bir anlatımla bir dili ses, şekil ve tümce yapıları ile çeşitli öğeleri arasındaki anlam*

³ Detaylı bilgi için bkz: Erkman, Fatma (1987), *Göstergebilime Giriş*, İstanbul: Alan Yayıncılık.

ilişkileri açısından inceleyerek bunlarla ilgili kuralları ve işleyiş özelliklerini ortaya koyan bilim dalı olarak tanımlanabilir. Bu terim dilimizde (Eker 2005: 30):

- Dilin kurallarını ele alan *kitap*
- Kişinin dili hakkında bildikleri
- Söz dizimi kurallarını açıklamaya yönelik *betimlemeler* dizisi
- Kişinin bilinç altında bulunan ve bildiği kabul edilen kuralların tümü vb. anlamlarında kullanılmaktadır.

Dil bilgisinin dilbilime oranla tutucu, kuralcı ve geleneğe bağlı olduğu iddiaları vardır. Çünkü dil bilgisinde yazıya ve yerleşik kurallara tam bir bağlılık vardır. Dil bilimin amacı ise, doğruluk, kuralcılık ve düzenleme/düzeltilme değil, var olan nesnel gerçeğin geçerlilik çerçevesinde ele alınmasıdır (Eker 2005: 31).

1.4. DİL BİLGİSEL DÜZEYLER

Dil bilgisi; dili ses, biçim ve söz dizimi yapıları ile dilin çeşitli öğeleri arasındaki anlam ilişkileri açısından inceler ve bunlarla ilgili kuralları ve işleyiş özelliklerini ortaya koyar. Dil bilgisi kesin çizgilerle ayrılamayan, adeta bir zincirin halkaları gibi birbirine kenetlenmiş alt dallardan oluşur (Eker 2005: 39).

1.4.1. Ses Bilgisi/Fonetik

Bilindiği gibi, dil, seslerden örülmüş toplumsal bir kurumdur ve bu kurumun en küçük birimi sestir. Ses bilgisi, dilin seslerini ele alır. Her dilin kendine özgü bir ses dizgesi bulunur. Ses bilgisinin belli başlı inceleme alanları şu şekildedir (Eker 2005: 39-40):

- “Ses, ses birimi, alt ses birimi” vb. kavramlar
- Seslerin oluşumu
- Seslerin boğumlanma özellikleri ve sınıflandırılması
- Seslerin sözcüklerdeki sıralanışı
- Ses değişimleri

- Hece yapısı
- Vurgu ve tonlama

1.4.2. Biçim Bilgisi/Morfoloji

Şekil bilgisi (sözcük bilgisi / yapı bilgisi), bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili diğer konuları inceler (Korkmaz 1992: 142):

- “Kök”, “gövde”, “ek” kavramları
- Yapım ekleri
- Çekim ekleri
- Sözcük türleri
- Sözcük üretme yolları

1.4.3. Cümle Bilgisi/Sentaks

Sözdizim, sözcüklerin birbirlerine eklenmesiyle tümcelerin nasıl oluştuğunu araştırır (Erkman 2000: 51). Söz dizimi adı da verilen dil bilgisinin bu dalı, bir dilde, sözcüklerin, sözcük öbeklerinin tümce ve söz içindeki görevlerini, birbiriyle olan ilişkilerini, sınırlarını ve tümce türlerini inceler (Korkmaz 1992: 33). Söz diziminin inceleme alanı içinde şunlar vardır (Eker 2005: 41):

- Tümce
- Tümce ögeleri
- Sözcük grupları
- Tümce çözümlemeleri

1.4.4. Anlam Bilimi/Semantik

Anlambilim yapısal dilbilim içinde sayılan alt bir bilim dalı durumundadır. Biçimbilim ve sözdizimi kapsayan dilbilgisi ile sözlükbilim anlambilimin konusunu oluşturur. Anlambilim, sözdizimdeki kullanımdan ayrı olarak, sözcük anlamlarıyla

ilgilendiği gibi, sözcük dışındaki yani aynı tümcenin sözlüksel birimlerin bir arada kullanılmasından doğan tümce düzeyindeki anlamla uğraşır. Bu ölçüyü aşamalandırma olasıdır. Bir paragraf içindeki tek bir tümcenin anlamını anlambilim inceleyebilir, ama diğer yandan o paragrafı oluşturan tümcelerin bir arada kullanılmasından doğan anlamsal ilişkiler de bulunabilir (Günay 2004: 195)

Anlam kavramı tanımlanırken, Guiraud'nun tanımından yola çıkarak, bir sözcüğün veya bir sözün anlakta bıraktığı izdir denmişti. Anlambilim, temel olarak sözcüklerin anlam bakımından gelişmesini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanabilir. Dilbilimsel bir açıklama ile gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki, anlam ilişkisidir. Dildeki sözcükleri ilgilendiren her şey anlam olayı ile açıklanabilir (Günay 2004: 195).

Anlam bilimi, dildeki sözcükleri anlam bakımından ele alan, sözcüklerle, o sözcüklerin belirttiği kavramlar, yani dil ile düşünce yapısı arasındaki ilişkileri inceler. Anlam biliminin ele aldığı alt konu başlıkları şunlardır (Eker 2005: 41):

- Anlamla ilgili temel kavramlar
- Sözcüklerde temel anlam
- Sözcüklerde yan anlamlar
- Eş anlamlı sözcükler
- Karşıt anlamlı sözcükler
- Çok anlamlı sözcükler
- Anlam değişimleri

1.4.5. Köken Bilgisi/Etimoloji

Köken bilgisi, bir sözcüğün hangi köke dayandığı, ilk hangi kavramı taşıdığı, zaman içinde gösterdiği gelişmeler vb. konuları inceler. Sözcük bilgisi ve anlam bilimi ile çok yakından ilişkili olan köken bilgisi sözcüklerin başka sözcüklerle kurdukları bağıntıların araştırılması yoluyla açıklanmasıdır. Dil biliminde bir sözcüğü açıklamak, onu başka sözcüklere indirgemek anlamına gelir. Köken bilgisi yalnızca sözcükleri değil, yapım öğelerinin tarihini de inceler (Saussure 1978: 57).

Bir anlamda dilin kökeni, biyolojik atalarımızdaki konuşma kapasitesinin gelişimi anlamına gelir (Neanderthal Adam, Homo erectus, Homo habilis ve üç milyon yıl önce yaşadığı düşünülen Lucy). Fakat bu yaratıkların en yakın zamanda yaşamış olanı, Neanderthal Adamı bile 35000 yıl önce ortadan kalkmıştır. Bu tarih Sümerlerin milattan önce 4. bin yılda yazıyı icat etmelerinden yaklaşık 30000 yıl öncedir. Bu ilk yaratıkların ne dilleri ne de dil yetenekleri hakkında bir bilgiye sahibiz. Hiçbir zaman da sahip olamayacağız (Merritt 2006: 9).

Köken bilgisi genel olarak şu konular üzerinde yoğunlaşır (Eker 2005: 42):

- Sözcüklerin ve eklerin kaynağı
- Sözcüklerdeki şekil ve anlam değişimleri
- Sözcüklerin ve eklerin tarihi

1.4.6. Sözlük Bilgisi/Leksikoloji

Sözlük bilgisi, bir veya birden çok dilin sözcüklerinin çeşitli yöntemlerle ve çeşitli amaçlar için bir araya getirilmesi, düzenlenmesi, sıralanmasıdır. Sözlük, eğitimli toplumların ve bireylerin temel kaynaklarından. Sözlüklerden eğitim ve öğretimde başvuru kaynağı olarak, ayrıca çeşitli diller için uyarlanmış şekliyle, sözcük gücünü geliştirici scrabble vb. oyun yollarıyla da yararlanır (Eker 2005: 44).

Günümüz dilbiliminde, tüm dilbilim dallarıyla ilgili bir araştırma ve inceleme alanı olarak kabul edilen sözcükbilim, kısaca dilin söz varlığını inceler (Emecan 1998: 33).

Sözcükbilim, dilin sözcük varlığını, yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçimbirimlerini, bileşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi öğelerini incelemeye yönelik, bu öğelerin kökenlerini araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptamaya çalışan bir dilbilim dalıdır (Aksan 1982: 15).

1.4.7. Lehçe Bilgisi/Diyalektoloji

Lehçe bilgisi, dilin, yazı dili dışındaki dallamalarının; ses, şekil, söz vb. değişmelerinin ve coğrafi dağılımlarının ele alındığı dil bilgisi dalıdır (Eker 2005: 43):

- Lehçe ve ağızlar
- Lehçe ve ağızların sınırları
- Yerleşme tarihi
- Dil haritalarının hazırlanması, lehçe bilgisinin inceleme alanı içindedir.

BÖLÜM II

SOSYAL DİLBİLİM VE SİYASET DİLİNİN ANLAMI

2.1. SOSYAL DİLBİLİM (Toplumdilbilim)

Çalışmamızın temel hipotezi, “Siyasetçilerin dil kullanımı ait oldukları toplumun dilinden etkilenir ve aynı zamanda toplumun dilini etkiler.” olduğunu girişte belirtmiştik. Sosyal dilbilim toplumun dil kullanımını etkileyen nedenleri anlamaya çalışan ve bu konuyu inceleyen bilim dalı olduğundan hareketle aşağıda bu bilim dalını anlatmaya çalışacağız.

Adından da anlaşılacağı gibi, dilbilim ile toplumbilim arasında oluşmuş bir bilim dalıdır. Yöntem ve uygulama biçimlerini her iki bilim dalından almıştır. Dil ile toplum arasında bir ilişkinin olabileceğini, olması gerektiğini söyledik. Toplumu oluşturan bireylerdir. Bireyler o topluma ait olarak kültürü dil aracılığı ile bölüşürler ve dili kullanarak geliştirirler, birbirlerine aktarırlar. Bu denli işlevsel olan dil, aynı zamanda o toplumun yaşamla ilgili görüşünü, evrene bakışını ve daha birçok durumunu da yansıtabilecektir (Günay 2004: 173).

Aslında her toplumda toplumsal yapıya göre dil kullanımında bazı değişiklikler olabilecektir. Bir başka deyişle, bir bireyin kendi yaşadığı toplum içinde bile dil düzeylerinden söz edilebilir. Önem sırasının önemli olmadığı toplum yoktur. Bu toplumsal özellik askerlikte ve akademik ortamda çok belirgindir ancak toplumda biraz daha kapalı olarak bulunur. Ama ülke içi yönetim örgütlenmesinde kesinlikle belirgindir. En uygar denilebilecek toplumlarda da vardır. Ama bu toplumlarda daha ince ve gizli farklılaşmalarla kendini gösterir. Tabii toplumu incelediğimizi bir kez daha anımsarsak, her olayın ya da olgunun daha karmaşık olduğunu yinelemeliyiz. Toplumdaki kişilerin birbirine karşı kullandıkları seslenme biçimi bile toplumsal kimliği ele verir türdendir. Bunlar farklı kişilerin birbirlerine karşı olan tutumunu gösteren seslenme biçimleridir. Kısacası her konuşmacının, toplumsal bağlam ve konu

değiştikçe, kullandığı kimi seslenme biçimleri, sözdizim özellikleri, sözcük seçimi, kısacası dilbilimsel değişkenler de ayrılık gösterebilir. Sonuç olarak, dil kullanımı ile toplumsal davranış biçimi arasında karşılıklı etkileşim söz konusudur. Ortak dilde bölgesel ağızlara özgü söz gereçlerinin başında, seslenme (hitap) öğeleri gelmektedir (Günay 2004: 173).

Toplumdilbilim, dil olgularıyla, toplumsal olgular arasındaki ilişkileri, bunların birbirini etkilemesini, birbirinin değişkeni olarak ortaya çıkmasını, bir başka deyişle, bu iki alan arasındaki karşılıklı eşdeğerliği inceleyen karma dal olarak tanımlanmaktadır (Vardar 1988: 204).

Her konuşucu, bir toplumsal gruba ve başka alt gruplara aittir. Bu gruplar içinde aldığı değişik roller, konuşucuyu, değişik dil davranışına itmektir. Bu değişik dil davranışı sırasında kullanılan değişikde de geçişmeler olmakta, bazen konuşucunun özel sözdağarcığında bulunan bir uzmanlık terimi, ortak dile aktarabilmektedir. Bu aktarım, kimi kez sözcüğün temel anlamıyla olurken, çoğu kez anlamsal bir yenilik taşımaktadır. Ancak burada, sözcüklerin kazandığı anlamsal yeniliklerin genellikle, çok uzun bir zaman içinde gerçekleştiğini de unutmamak gerekmektedir (Emecan 1998: 37).

Toplumdilbilim, yalnızca toplumsal katmanlara göre dil kullanımının ve bununla yakından ilişkili olan toplumsallaşma sürecinin dile etkisi konusunun araştırıldığı bir alan değildir. Genelde toplumsal olgular ile dilsel verilerin birbirinin değişkeni olarak ortaya çıktığı bütün durumlar toplumdilbilimin inceleme alanına girmektedir. Bu anlamda girişim, “diglossia”, dil düzenlemesi ve standartlaştırması, ikidillilik/çokdillilik, geçer dil, ilişki dili ve “kreol” ile ilgili konular toplumdilbilim alanında yeni bir bakış açısıyla değerlendirilir olmuştur (İmer 1990: 18–19).

2.2. DİL ve SİYASET DİLİ

İnsan, ilk ortaya çıkışından itibaren kendisini ve çevresini tanımaya çalışır. Bireysel olarak düşündüğümüzde çevresindeki varlık ve kavramlara düşünce bazında insanın ad verdiğini düşünebiliriz ancak insan tek başına yaşayan bir varlık değildir. İnsan, diğer insanlarla yaşamaya mecburdur. İnsanın çevresindeki varlık ve kavramlara verdiği adlar topluluk olarak bir mutabakata varıldığı ve toplulukça kullanılmaya

başlandığı zaman dil olmuştur. Buradan yola çıkarak dil, sosyalleşmenin ilk ürünüdür diyebiliriz.

İnsanın insan olmasını sağlayan ve onu diğer tüm canlılardan ayıran temel özelliklerin başında düşünebilme ve konuşabilme yetileri gelir. Bu özellikleri sayesinde insan diğer canlılara ve doğaya hükmedebilmiştir. Belirli bir düzen içinde düşünebilme ve düşünceleri diğerleriyle paylaşma arzusu, dil denilen soyut iletişim düzeneği ile olabilmektedir. Dil her toplumun ayrılmaz iletişim aracıdır. Bu iletişim aracını kullanmak ve ondan yararlanmak teknolojik ya da bilimsel olarak gelişmiş olmaya ya da ilkeliğe bağlı değildir. En ilkel koşullarda yaşayan toplumun bir dili olduğu gibi, bilgi çağını yaşayan toplumun da bir dili vardır. Bugüne değin sözlü dilin kullanılmadığı bir topluma rastlanılmamıştır (Günay 2004: 9).

Dil ve dil kullanımının temel amacı bireyler arasında iletişim kurmaktır. Öyleyse iletişim nedir? Bu konu hakkında birçok tanımdan bahsedebiliriz: “İletişim, bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin, vb. simgeler kullanılarak iletilmesidir” (Mutlu 1993: 98). “İletişim, bir noktadan diğer bir noktaya, iki makine ya da iki kişi arasında herhangi bir ortamdan bilgi gönderme” (Kurtaran, Çubukçu 1991: 1992). “İletişim, konuşmacıyla dinleyici arasında bilgi alışverişi; bildiri aktarımı; bildirim eyleminin çift yönlü görünümüdür (Vardar 1988: 89). İletişim: “ Düşünce ve duyguların bireyler, sosyal gruplar, toplumlar arasında söz, el-kol hareketleri, yazı, görüntü vb. aracılığı ile değiş tokuş edilmesini sağlayan sosyal etkileşim süreci, fikir ve bilgilerin herkesçe aynı şekil ve değerle anlaşılır hale gelmesi, paylaşılması ve karşılıklı etkinin paylaşılması süreci” (Kızılcılık, Erjem 1992: 218). Buradaki tanımları arttırmak ve çeşitlendirmek mümkündür.

Dil, konuşan kişinin siyasal kimliğini, toplumsal katmanını ya da farklı bir özelliğini açıklar ve konuşan kişiyi tanımamıza yardımcı olur.

Dil toplumsal bir olgudur ve iletişim amacıyla vardır. Zira tek bir kişinin kendi kendisiyle sözlü iletişim kurması zor görünüyor (Ama düşünce de bir anlamda kişinin kendisiyle iletişim kurması değil midir? Ya da bazı sorunların çözümünde kişinin kendi kendisiyle konuştuğuna tanık olmuyor muyuz?). Dil toplumsal çevre ile yakından ilgili ve çevremizdeki insanlarla etkileşim aracıdır. Burada yazılanların bir başkasınca

anlaşılmasını istemek, kullanılan iletişim aracının hedef olan “bir başkası”na da bilinmesiyle olanaklıdır. Toplumsal yaşamda insanlar genel olarak dil denen o soyut iletişim dizgesi ile birbirini uyardır ve birbiriyle anlaşmaktadır. Yazılanların ya da konuşulanların alıcı tarafından anlaşılmasını istemek dilin toplumsal yönünü gösterir (Günay 2004: 10).

Dil sosyal etkileşimde yer almaya olanak sağlar. Bundan başka, dil bireyselleşmeye ve öz yansımaya temel sağlar. Diller dilbilgisinde de olduğu gibi kural istasyonlarıyla kodlanmış olmasına rağmen toplumun standart dili, dilin bütün üyeleriyle aynı ölçüde donanımlı değildir. Herkesin aynı dili öğrendiği bir gerçektir ama dilbilimsel çeşitlilik, sosyo-ekonomik koşulların yansıması olarak önemli rol oynar. Dilbilim çeşitliliğin yardımıyla, sosyal sınıfları bir diğerinden ayırt edebiliriz. Sosyal sınıfın üyesi istemsiz olarak politik ve sosyal değerlerin içinde bulur ya da kendi grubundan bahseder. Bir diğer deyişle, dil bireye ya da gruba politik mevcudiyet ya da verilen kültürel kimliğini saptamak için araç sağlar. Mueller’e göre “Bireyin dilbilim ve kavrama kapasitesi yeterince gelişmişse, etkili politika iletişimde bulunabilir.” (Boyer 1996: 1-2).

Bir tanımda dil, toplumsal yönden, bir diğerinde işleyiş biçimi bakımından ya da bir başkasında iletişim yönünden ele alınabilir. Her tanımda dilin bir ya da birkaç yönü öne çıkabilir. Ama tanımların tümünde belli başlı şu tür özelliklerden söz edilebilir (Günay 2004: 13-14):

* Dil, belli bir grup içinde konuşulur, yani tek kişiye ait dil yoktur. Bu da dil denen olgunun kurallarını, birden çok kişinin bilmesi demektir.

* Dil, iletişim amacıyla vardır. İletişim kavramının tanımını düşündüğümüzde, iletişimin en az iki kişi arasında gerçekleştiği kesindir. Günümüzün moda terimi kitle iletişimini düşündüğümüzde iletişim içindeki insanların sayısı milyonlarla tanımlanabilmektedir.

* Dil toplumsal bir olgudur. Bu toplumsallık da, belli bir dilsel grup için geçerlidir. Yani farklı toplumlardan yapay olarak oluşmuş bir topluluğun ortak dili olamaz. (En azından burada sözünü ettiğimiz ve “doğal dil” olarak

adlandırdığımız bir dil olmayacaktır, ama ortak bir dil yetisi çok kısa sürede geliştirilebilir. Yine de bu dil yetisini açıklayabilmek için bir doğal dile gereksinim var mıdır bilinmez.). Bu toplumun ortak bir (doğal) dili oluşturabilecek kadar bir zaman kesitinde bir arada yaşaması ve karşılıklı etkileşim olması gereklidir.

* Dil, bir kavram ya da anlamsal içerikle (gösterilen), bir sessel imgeden oluşan (gösteren) gösterge dediğimiz saymaca ve uzlaşım sal nesnelere kullanılan bir dizgedir. Yukarıda verilen tanımlar dilin daha çok kimler tarafından oluşturulduğu ve nasıl konuşulduğu yönündeki açıklamaları içermektedir. Son tanımlamada ise, dilin kendi iç yapısı açıklanmaktadır.

* Kendisi olmadığı halde kendisi yerine kullanılan göstergeler dizgesi dili oluşturur. İşte bu özellik de dilin kolay bir iletişim aracı olmasını sağlar.

Her konuşanın bireysel bir dil tarzı vardır. Dil insanın kendini, düşüncesini ya da inandırmak istediklerini anlatmakta kullandığı bir olgudur. Aynı topluma ait ve aynı çevrede ve sosyo-kültürel ortamda yetişmiş iki bireyin konuşmaları arasında da büyük farklılıklar olabilir. Her insanın kendine göre dünyaya bakışı ve algılayışı vardır. Bu bakış ve algılayışın tekrar dünyaya dönüt olarak yansması da elbette farklı olabilir. Konuşmacı istemeden dâhil olduğu grubu, siyasi görüşünü, şehri, fikirlerini, mesleğini, uğraşısını, hedeflerini, tutkularını, dinleyene ya da hakkında konuştuğuna karşı benimsediği tutumunu, kullandığı sözcüklerle ortaya koyabilmektedir. Yapılan konuşma konuşanın iç dünyası ve yaşadıklarıyla yakından ilgilidir.

Dil, konuşan ile dinleyen arasında başlayarak, toplumun genel yapısını ya da farklılıklarını anlamamıza yardımcı olur. Dil, yalnızca bir kurallar bütünü değil, iletişimin temel olgusu olduğu ve iletişim için en az iki kişi gerektiğinden sosyal bir işlemdir.

Dilin toplumsal bir olgu olduğunu ilk söyleyenler W. D. Whitney ve F. de Saussure'dür. Burada dilin, insanlar arasında her tür ilişkinin başlamasının ve sürdürülebilmesinin temel aracı olduğunu belirtir. Saussure göre toplum olabilmenin temel koşuludur dil.

Dilin kullanılış amacını daha iyi anlayabilmek için “sözce”ye de değinmekte yarar görüyoruz. “Sözce, tümcenin tam anlamıyla dengi değildir. Tümce en azından çekimli bir eylem içeren sözdizimsel bir biçimdir. Sözce ise belirli bir durum içinde, sözceleme öznesi tarafından sözceleme durumu içinde üretilir. Bir tek ünlem belirten sözcük, bir tümce, paragraf, bölüm ya da koca bir kitap sözce olarak değerlendirilebilir. Ancak her türlü anlatımın bir sözceleme durumu belirtmesi gerekir”(Günay 2004: 169).

Sözceleme; bir sözce üretme edimi, bireyin sözceleri belli bir bağlam ve durum içinde gerçekleştirme edimidir. Bir başka deyişle, gerçek yaşamda iletişimi kolayca kuramsal şemalara indirgeyemeyiz; çünkü iletişim dinamik ve somut bir durumda gerçek kişilerin yer aldığı bir ortamda gerçekleşir. İşte bu koşullar altında düşünülen iletişime sözceleme adı verilir. Kısacası, sözceleme kullanım halindeki dille gerçekleşen bir iletişimdir. Sözce ise, bu sözceleme edimiyle ortaya çıkan söylemdir; yine bir başka deyişle, sözceleme durumu, bir gönderen (konuşan özne) ile alıcının (dinleyen özne) varlığının üretilen sözcede kendini değişik biçimlerde göstermesidir. Bu nedenle, bir sözceleme süreci sonunda üretilen somut iletiye sözce adı verilir (Kıran 1999: 94).

Sözceleme kuramı dili bir eylem olarak kavramaya çalışır, kullanımı göz önünde bulundurur, sözceyi salt göndergesel işlevi dışında, konuşucunun eylemiyle özdeşleşmesi ve dinleyicide bir etki yaratması açısından ele alır (Vardar 1982: 37).

İletişimin temel öğelerini kısaca açıklayacak olursak:

- a. Verici: Verici, bilginin çıkış noktasıdır ve bilgi buradan çıkış yapar.
- b. Alıcı: Bilgiyi alan ya da alması beklenen kişidir.
- c. Kod: Bildirinin oluşturulması ve aktarılması için kullanılan, alıcı ve vericinin ortak olarak bildiği, bildirinin göstergesel olarak oluşturulduğu kurallar bütünü.
- d. Kanal: İletişimin olduğu, gerçekleştiği ortam.
- e. Bağlam: İletişimde kullanılan her sözcük, gerçek ya da düşsel gönderge dünya ile ilişkilendirilmesi, gerçek dünyada bir karşılığının bulunması ile anlamlı olur. Yani sözcüğün anlamı, insan beyninde çağrışım yaptığı değerdir. Bu da daha önceki bildiklerimizle doğru orantılıdır. Verici ve alıcının dil dışı toplumsal kazanımlara, kültürel birikimlere, deneyimlere, edindikleri her türlü bilgilere,

ruhsal nitelikli kazanılmış her türlü deneyimlere ilişkin verilerin tümü bağlamdır denilebilir (Günay 2004: 230).

- f. Bildiri: Vericinin alıcıya ulaşmasını istediği ve bu sebeple gönderdiği düşünce, eylem vb. her türlü şey.

İletişim; bir verinin, bir kaynak (verici) tarafından, iki tarafın bildiği bir kod ile, belirli kanallarla vericiye ulaşmasıdır. Bu tanımdan ve daha önceki açıklamalarımızdan yola çıkarak insanların dile olan ihtiyaçlarının nedeninin iletişim kurmak olduğunu söyleyebiliriz.

İletişimin başlaması için ilk olarak bir vericiye ihtiyaç vardır. Verici aktarmak istediklerini, alıcının da anlayabilmesi için gerekli kod ve kanalları kullanarak, bilgi aktarımına başlar. Bunu yaparken de gerek bildiriden, gerekse kişisel özelliklerden kaynaklanan bir özgürlüğe sahiptir.

İletişimde tümceden çok metnin ya da söylemin önemsenmesi, dil kullanıcısına ilişkin bütün ayrıntıları da içine alacak biçimde bağlamın önemsenmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda ise metnin işlevi ve söylemi üreten bireyin söz konusu söyleme yönelik kişisel tutumu önem kazanmaktadır. Bu bağlamda dilin insana özgü olması ve iletişimin niteliğinin insan tarafından belirleniyor olması altı çizilmesi gereken bir durumdur. İnsana özgünlük ya da dilde insanın belirleyiciliği ister istemez, özneliği de beraberinde getirir, öznelik insan dilinin doğasında vardır (Doğan, Kocaman 1999: 65).

İnsanların sosyal yaşamının temelini iletişim oluşturur. Toplum olarak yaşamak, birlikteliği ve paylaşmayı gerektirir. Birlikte olmak karşılıklı etkileşimi zorunlu kılar. İletişim sayesinde insanlar, duygularını ve düşüncelerini birbirlerine karşılıklı olarak anlatırlar.

Birey, hayatını sürdürebilmek için diğer bireylere ihtiyaç duyar. Birey, çevresiyle etkileşim ve iletişim içinde olduğu sürece sosyal bir varlıktır.

Dil; bireyin, kendini ifade etmesinin, fikirlerini açıklamasının, diğer bireylerle anlaşmasının en önemli aracıdır. Amaçları temel olarak insanları

etkilemek, inandırmak ve kendi düşünceleri doğrultusunda hareket etmek olan siyasetçilerin de halka ulaşmadaki en önemli araçları da “dil”dir. Günümüz dünyasının en belirgin özelliklerinden biri çok hızlı bir değişim içinde olmasıdır. İletişim teknolojisindeki gelişmeler, değişik toplum ve kültürler üzerinde daima farklı etkiler yapmıştır. Sanayi toplumuyla birlikte gelen kitle iletişimi (burada sözü edilen inandırmaya yönelik kitle iletişimidir. Reklam, siyasal iletişim gibi.) kavramıyla sözü edilen iletişimin özü, dilsel ya da dil dışı kodlar yardımı ile alıcıya (alıcının isteyip istemediği göz önünde bulundurulmasızın) belirli bir bildiriye aktarma işidir. Bu bakımdan kitle iletişiminde verici olan (ya da verici adına bilgi üreten kişi ya da kişiler) profesyonel anlamda bu işi yapmaktadırlar. Kitle iletişimi bir anlamda profesyonellerin yaptığı iletişimdir. Yani sıradan bir iletişim gibi herkesin yaptığı bir şey değildir. Kitle iletişiminin bu türü bir bakıma meslek olarak yapıldığı için, vericinin kendi bildirisinden sorumlu olma gibi bir kaygısı yoktur. Konuşan kişinin günlük konuşmalarıyla aynı olmayabilir, kendi kişiliği ile ilgili özellikleri yansıtmayabilir. Hatta sözceleme öznesinin oluşturduğu söyleme, sözce öznesi katmayabilir, zira kendisi üretilen söylemden sorumlu değildir. Ama sözce öznesinin bu tür bir söylemi değiştirme şansı yoktur (Günay 2004: 259).

Siyasi bir iletişimde kullanılan dilin ikna yönü günlük dilden daha fazladır. Siyasi bir söylemde dili kullanan siyasetçi anlatmak istediğini doğrudan ve kuru kuruya anlatmaz. Kullandığı bildiriye söz sanatlarına, benzetmelere, deyim ve atasözlerine, vecizelere, tekrarlara... vb. bolca yer verir. Dil, düşünceleri kontrol etmede bir araç olarak kullanılabilir. Politik mücadeleler, bir noktada, sözcüklerin anlamlarının manipüle edildiği dilbilimsel mücadelelerdir. Marksizmden, Nazizme değin hemen hemen bütün ideolojiler ve politik görüşler çarpıtma ve yanıltmacalardan yararlanır. Çarpıtma ve yanıltmacalarla beslenen söylemler bireyin algılamasını, düşünce tarzlarını etkileyerek istenilen yönde düşünmesini ve hareket etmesini sağlar. Sözcüklerin, klişe sloganlar kimi zaman gerçek anlamlarının dışında koşullanmış bireyler için büyümlü bir nitelik taşıyabilir. Böylelikle dil örtülü bir ikna aracı hâline getirilir, basın yayın organları ve kitle iletişim araçları ile etkin biçimde kullanılır (Eker 2006: 6).

Genel olarak, başkalarının düşünce ve davranışlarını kontrol altına almaya çalışarak belli bir kişinin ya da grubun ideolojisine ekinlik ve yaptırım kazandırmayı

amaçlayan her türlü kullanımının *politik* olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, ideolojik olan her söylem aynı zamanda politiktir. Bu geniş bakış açısı ile *politik söylem* (political discourse) terimi, durum ve eylemin belli bir biçimde algılanması ve yorumlanması için zihinde mantıksal ve anlamsal çerçeveler oluşturma, bu çerçeveleri de güç ve ideolojinin göstergesi olacak biçimde söyleme dönüştürme süreci olarak tanımlanabilir (Büyükkantarcıoğlu 2006: 93–94).

Siyasetçi hitap ettiği topluluğu kısıtlı bir zamanda ikna etmelidir. Kullandığı tüm bu sanatlar konuşmasını inandırıcı kılmak içindir. Ayrıca tekrarlar da konuşma bittikten sonra topluluğun aklında kalacak yegane unsurlardır. Her konuşan birey, bildirisinin ikna gücünü arttırmak ve tutarlılığı olduğunu göstermek için, söylemek istediklerini daha inandırıcı kılmak için, bildirisinde değişik olanaklardan yararlanmaktadır. Bu bir seslenme sözcüğü ile olabileceği gibi ses tonu ya da kullanılan kanal, kod ya da bir başka etkenle olabilir.

Siyasi parti liderlerinin konuşmalarında; siyasetçi, karşısında bulunan toplulukla benzer, yakın hatta aynı olduğunu anlatma gereksinimi duyar. “Bir kalabalığın karşısında konuşulurken onun zıddına gidilemeyeceği, onunla aynı fikirde olduğunu bildirmekle, onun kendi düşüncelerine yöneltmeden önce onun yönünde yer almakla başlamak gerektiği her halk konuşmacısının bildiği bir ilkedir” (Domenach 1969: 83). Siyasetçi bu yolla kendisiyle hitap ettiği topluluk arasında bir ortaklık olduğunu belirterek ikna gücünü artırma yoluna gider. “Eğer bir siyasal toplantıdaki iletişim söz konusu ise, verici, hepsini sahiplenmeye yönelik seslenme biçimlerini kullanır. “Sevgili vatandaşlarım, aziz hemşehrilerim, sevgili İzmirli” gibi. Söylem ilerledikçe, söylemin içinde değişik biçimlerde serpiştirilen “ara seslendirmelerde” iyelik sıfatı hep kullanılır. Verici, bildiği her şeyi çok samimi olarak aktardığını sıklıkla belirtir. Konuşmacı daha inandırıcı olabilmek için “açık açık söylüyorum”, “daha önce söylemişim”, “hiç şüphem yok ki” gibi tümceleri sıklıkla kullanır. Yine “batıda olduğu gibi”, “batılı aydınların çoğunun savunduğu gibi” türünden konuşmalardan, vericinin düşüncelerinin evrensel değerler olduğunu ve herkes tarafından kabul edilmiş görüşleri savunduğunu varsayabiliriz” (Günay 2004: 261). Siyasi konuşmalarda kullanılan bu söylemlerde amaç istatistik bilgi vermekten ziyade, “batı da benim gibi düşünüyor” ya da “çağdaş ülkeler de bizim yaptığımız ya da yapacağımız gibi yapıyor” fikirlerini alıcı durumundaki topluluğa aşılaktır. “Yabancı uzmanlar, ülkenin ekonomik politikasının

çok başarılı olduğunu belirttiler. Bu ifade yabancı uzmanların kim olduğu, hatta gerçekte, böyle uzmanların bulunup bulunmadığı bile önemli değildir. Önemli olan, o sırada uygulanmakta olan ekonomik politikaların, uzmanların üstelik de yabancı uzmanlar tarafından övülmüş olduğu fikrinin zihinlere kazınmasıdır” (Kongar 1989: 126-127).

Politikacıların dil kullanımı bir çeşit iletişim sanatı olarak sonuçlanır. Çünkü politikacıların amacı propaganda yapmak ya da daha çok kitleyi ikna etmektir. Sonuç olarak politika dili çalışmalarının üç bileşeni (varsayım) vardır (Boyer 1996: 3-4):

1. Politika dili çalışmanın disiplinler arası alanıdır. Bu yüzden bu farklı bakış açılarıyla araştırılabilir. Politika dili dinleyenlerin ya da kaynağın psikolojisi ya da onların sosyo-ekonomik ve kültürel yaşantıları gibi farklı dilbilimsel olmayan faktörlere göre şekillenir.
2. Politika dili kendini diğer dil kullanımlarından ayıran bazı özelliklere sahiptir. Hem eğitilmiş hem eğitimsiz insanlara hitap ettiği için yapı açısından basit olmalıdır. Yapı açısından basit olmasının bir diğer sebebi de yazı değil konuşma diline ait olmasıdır. Ancak politikacılar bazen konuşma esnasında bazı notlar alabilirler. Sesi daha doğal yapmak için, kaynak (politikacı) konuşmasını o anda yapıyormuşçasına sesletmeye çalışır. Ayrıca politika dilinin konuşmayla yazma dili arasında bir yerde olduğunu söyleyebiliriz. Bu özelliğe bakarak, politika dilinin amaçsal (ikna edicilik gibi) olduğunu söyleyebiliriz. Bir reklamcı ile politikacıyı karşılaştırsak, ilkinin ürünleri pazarlarken, ikincisinin düşünceleri ve ideolojileri pazarladığını gözlemleyebiliriz. Bir diğer deyişle, politikacılar halka umut satar. Bu yüzden, verilen bilgi için geçmiş zaman, yeni bilgi içinse gelecek zaman kullanılır. Bu özelliklerinin yanı sıra politika dili üslup yönünden de zengindir. Atmosfere göre üslupsal ani değişiklikler olabilir. Ayrıca, dilin mecazi kullanımı, atasözleri ve alışılmadık söylemler politika dilinde çok yaygındır. Buna ek olarak, sadece anlamdan daha çok anlamla birlikte bir duygu ya da düşünceyi ifade eden kelimeler tercih edilir.

3. Politika dilinin evrensel analizleri tek başına kelime/cümle ya da metinleri değil içeriği anlamlı kılan ortam ve çevreyle de ilgilenir. Bunun anlamı, uygun çıkarım yapmak sosyo-ekonomik durumlar gibi paylaşılan bilgiye bağlıdır.

Miting konuşmalarında siyasi parti liderleri, kısa bir sürede halkın güvenini kazanıp, onları kendilerine oy vermeye ikna etmeye çalışırlar. Yüksek bir yerden mikrofonla halktan oy talep ederler. Bu oy talep etme esnasında ne yapacaklarını ya da ne yapmayacaklarını topluluğa anlatırlar. Burada halkın dinlediklerine alkış, slogan veya yuhalama gibi geri bildirimlerinden başka geri bildirimleri yoktur. Örneğin siyasi parti liderleri konuşmalarında bolca “soru cümlesi” kullanırlar fakat amaç burada topluluğun sorulara cevap vermesi değil sadece hatibin konuşmasını bu sorularla destekleme isteğidir. Reklamı yapılan malın satılmasıyla ya da siyasetçinin partisine oy vermeye geri iletim olacak ve iletişim gerçekleşecektir (Günay 2004: 262).

Dil bizim iletişim gibi sosyal etkileşimlerde yer almamıza izin verir. Toplum üyelerinin farklı dil çeşitliliklerini aynı doğrultuda edinemedikleri bir gerçektir. Bu yüzden dilin kullanımı her gün değişmektedir. Sonuç olarak dilbilim çeşitliliği, grup ya da birey kimliklerini hatta verilen kültür içindeki bireyin politik kimliğini belirlemede bize yardım eder. Ancak, politik iletişim yönetim sistemi tarafından sınırlandırılmaktadır. Şu kesin ki, demokrasinin hakim olduğu toplumdaki insanlar kendilerini her açıdan monarşi ya da diktatörlükle yönetilen toplumdaki insanlardan daha özgür hissetmektedirler. Demokrasiyle yönetilen ülkelerde politika dili mecazlar, deyimler açısından daha zengindir. Paylaşılan evrensel anlama bağlı olarak söz sanatları daha gelişmiştir.

Söylem toplumu etkiler, toplum da söylemi oluşturan gruba güç ve yönetimi teslim eder. Bu nedenle, ikna edimi, van Dijk’ın (1998) da belirttiği gibi, hem söylem çözümlemesi, hem de bilişsellik kuramlarına bağlı olarak açıklanabilecek bir süreçtir (Büyükkantarcıoğlu 2006: 96).

Dil, hitabet için çok önemli bir unsurdur. Hitabet ise, bilgi ile birlikte siyasetçinin bir başka önemli silahıdır. Siyaset dili olarak Türkçe, bu konuda dünya dilleri içinde en eski dillerden biri olma şerefine ulaşmıştır.

2.2.1. Dilbilim Türü Olarak Siyaset Dili

Her bildiri altı belirleme düzeyi ile bildiri olarak alıcısına ulaşır. Yani bir bildiri şu tür aşamalar ile bir bütün olarak belirir ve alıcıya aktarılır (Tura 1980: 113):

1. Öncelikle ses olarak betimlenir. Bu en küçük sesbirimlerin bir araya gelerek anlambirimcikleri ve sözceyi oluşturmasına kadar giden her türlü ses ile ilgili yönler içerir.
2. Dizimsel belirleme düzeyi, yani sesbirimlerin belirli bir sözdizim üzerinde sıralanması söz konusudur.
3. Bu sesbirimsel ve sözdizimsel sıralamanın anlambilimsel olarak da tutarlı olması gereklidir.
4. Kullanımla ilgili betimleme düzeyi vardır.
5. Oluşturulan sözcenin daha etkili olabilmesi için biçembilimsel düzenlemeler de yapılabilir.
6. Eğer söz konusu söylem, uzun bir metin türünde ise, metnin bütünlüğü içinde anlatımsal olarak tutarlılık aranır. Bu anlatım sözlü ya da yazılı bir biçimde olabilir.

Siyaset dilbilimi açıklarken de odak olarak “anlam”ı almalıyız. Siyasetçi hitap ettiği topluluğu hitabındaki anlamla ikna edebilir ve istedik yönde hareket etmelerini sağlayabilir. Anlam kavramını da “anlambilim” inceler.

Anlam kavramı tanımlanırken, Guiraud’un tanımından yola çıkarak, bir sözcüğün veya bir sözün anlakta bıraktığı izdir. Anlambilim, temel olarak sözcüklerin anlam bakımından gelişmesini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanabilir. Dilbilimsel bir açıklama ile gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki, anlam ilişkisidir. Dildeki sözcükleri ilgilendiren her şey anlam olayı ile açıklanabilir (Günay 2004: 195).

Siyasi söylem ya da siyaset içeren söylem, toplumsal anlamların oluşturulduğu ve irdelendiği anlambilimsel bir alan içinde ele alınır. Siyasi söylemde tümce yapısı ve sözel edim arasındaki ilişkide ortaya çıkan sosyal içerik, siyasetin "güç" kavramıyla olan bağlantısını gösterir. “Güç” kavramının çeşitli dışavurumlarının yer aldığı siyasi söylem de, bu açıdan bakıldığında soyut ve belirsiz anlamların açığa çıkmasına neden

olur. Dil yoluyla siyaset yapmak, siyasetin geçerli tek aracıdır. Siyasi söylemin özünde sosyal kurumların çeşitli yönlerinin irdelenmesi, tanımlanması, sınırlandırılması, o kurum ile ilgili yetki, yetkinlik, bilim, aile, yapı, cinsiyet gibi kavramların değerlendirilmesi yatar. Bu açıdan siyasi söylem dil açısından yansız olmayıp sözdizimsel biçimlerle şekillendirilir. Siyasi söylemi oluşturan siyaset ve dil arasındaki bağ çeşitli düzeylerde oluşur. Bunlar (Boyer 1996: 10-11):

a) sözcük düzeyi

b) dilbilgisel - sözdizimsel düzeydir.

Sözcük düzeyinde konuşmacı/yazarın yaptığı sözcük seçimleri ve bunların dilbilimsel bir biçim olarak gerçekleşmesi dilde siyasi söylemi yaratır (*Aktaran*, Boyer 1996: 11). Bu dilbilimsel biçimin seçimi konuşmacı/yazar için "canlı" bir süreç olmayabilir; söylemlerin siyasi unsurların dile getirilişi olduğu ve bir sosyal grup içindeki söylemlerce önceden oluşturulduğu göz önüne alındığında, birey yeni bir söylem yaratmayı var olanları yeniden üretmektedir. Ancak bu süreçte kendine ve seslendiği gruba özgü nitelikler söyleme eklenebilir.

Siyaset dilinde kavramlar yaratılır. Yaratılan kavramlar genelde gerçek ile ilgili değil, gelecek ve umuda yönelik kavramlardır. Siyaset dilinin özü soyut kavramsal terimlerde yatar. Bu terimler en güçlü biçimde sloganlarda, sözcüklerde, tezahüratlarda, şarkılarda, adlandırılmalarda, deyişlerde karşımıza çıkar. Metinlerde, antlaşmalarda, gazete makalelerinde daha yalın anlatım dikkat çeker.

2.3. JARGON

Jargon TDK sözlüğünde “Dar bir topluluğa ya da gruba özgü dil.” (2005) anlamıyla yer almaktadır. Siyasal jargonu tanımlamak istersek de: “Siyasetçilerin kullandığı ve kimi zaman yüzeysel kimi zaman da derin anlamlar ifade eden bir dil kullanımı.” diyebiliriz.

Herkes bir dili kullanır. Ama her dil kullanıcısı kendine özgü kültürünü, toplumsal katmanını, kişiliğini, coşkusunu, sağlık durumunu, yaşıyla ilgili özelliklerini, cinsiyetinden gelen yanları ya da bireysel özelliklerini kullandığı söyleminde

yansıtabilir. Diğer yandan meslek adamlarının bir çeşit jargon olarak değerlendirilen kullanımları da vardır. Bu da bir tür toplumsal dil kullanımındır(Günay 2004: 107).

Alman dilbilimci Oskar Reichmann, kişiye ya da herhangi bir zümreye ait dili şu şekilde sınıflandırmıştır (İmer 1980: 162-163) :

1. Toplumsal katmanlar (köylüler, orta soylu kentliler ve kentsoylular),
2. Mezhep grupları,
3. Cinsiyet grupları,
4. Yaş grupları,
5. Söz konusu olabilecek tüm çıkar grupları,
6. Aile, akraba ve dost grupları,
7. Eğitim grupları,
7. Meslek grupları,
8. Politik gruplar, özellikle partiler

Bu sınıflamadan anlaşılan bireyin ya da grubun kullandığı dile bakarak hangi toplumsal gruba ait olduğu hakkında bir tahmin yürütebileceğimiz gibi kişinin toplumsal grubuna bakarak toplumun nasıl bir dil kullanacağı hakkında fikir yürütebiliriz.

Farklı ideolojilerin klişeleri, sloganları, terminolojileri ideoloji mensuplarının düşüncelerini biçimlendirmekte, yönlendirmektedir. Bu terim, klişe, slogan vb. söylemlerin kaynağı, ideolojilerin dünyaya bakışı ve dünyayı kavrayış tarzlarıdır. Marksist söylemin sömürü, sömüren, sömürülen; ezen, ezilen vb. terimlerine karşılık, dini referans alan çevrelerde istikbar⁴, müstekbir, mustazaf, hizbullah, hizbüşşeytan vb. terimler karşımıza çıkar (Eker 2006: 3).

Dilin aslında, birçok dilden oluştuğunu coğrafyaya, zamana ve toplumsal katmanlara göre çeşitlendiğini biliyoruz. Meslek, yaş, cinsiyet, toplumsal statü grupları vb. ayrımların yarattığı bu değişkelere, farklı siyasi düşüncelerin dillerini de dahil ederek bunların tamamına politik jargon adını verebiliriz.

⁴ Sözcüklerin anlamı için bkz: Develi, Hayati (2002), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Aynı ideolojiden ya da inançtan beslenen gruplar arasında da söylem farklılıklarının, âdeta, aynı diyalektin, alt değişkelerinin bulunduğunu görüyoruz. Dilbilimsel farklılıklar ile politik farklılıklar arasında Boşnak-Sırp-Hırvat, Hintli-Pakistanlı ve Sorani-Kırmanci ayrımlarının temsil ettiği siyasal gruplar örneklerinde olduğu gibi, doğrudan bir ilişki vardır. Bu siyasal grupları birbirinden ayıran farklar genellikle etnik ve dilbilimseldir. Politik jargonlar yazı dilinin özel türü olarak kimi belirgin özelliklere sahiptir. Bu özellikler sempatican ve militanlarının dünyaya bakış açıları, düşünce ve eylemleri ile doğrudan ilgilidir (Eker 2006 :4).

İdeolojik içerik: Anlatımın yoğun bir ideoloji içermesi, politik jargonların en önemli özelliğidir. Örgüt söylemleri, ideolojilerinin yarattığı kuram ve pratiklerin dışı vurumudur. Mutlak doğruları içeren (!) bu söylemler her anlam düzeyinde kendi doğrularını empoze etmeye dayalıdır, doğal olarak uzlaşmaya değil, çatışmaya eğilimlidir. “tek yol...”, “kahrolsun...” klişeleri yaygındır, zaman zaman “ya...ya...” seçeneği de sunulabilir. Dil, konuya bağlı olarak kısmen azalmak ya da çoğalmakla birlikte, yoğun bir ‘enerji’ içerir. Bu enerjinin kaynağı, ideolojinin yarattığı politik güçtür (Eker 2006: 4).

2.4. TARZ (ÜSLUP)

Üslup sözcüğünün sözlükteki anlamı: “Oluş, deyiş ya da yapış biçimi, tarz. Bir sanatçıya, bir çağa ya da bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem. Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği ya da bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil.” şeklindedir (TDK 2005). Siyasetçilerin çoğu zaman halka birbirlerinden yakındıkları siyasi üslup ta siyasetçinin tasarılarını, vaatlerini, şikayetlerini vb. anlatırken kullandıkları kendilerine has anlatım şekilleridir.

Üslup konusunda çıkarımda bulunabilmek için “söylem analizi (discourse analysis⁵)” konusuna değinmekte fayda görüyoruz.

⁵ Detaylı bilgi için bkz: “Foucault, Michael (1980), *Power/Knowledge: Select Interviews and Other Writings*, New York: Pantheon Books” ve “Bachtin, Mikhail (1986), *Speech Genras and Other Late Essays*, Austin: University of Texas Press”.

Saussure'den sonra söz yerine söylem terimini kullananlar çok olmuştur. Emile Benveniste'e göre söylem dilinin bir özne tarafından kullanılmasıdır, yani oluşturulmuş sözcenin üretim ve aktarım aşamasını üzerine alan bir özne tarafından bildiri olarak aktarılmasıdır. Sözce, sorumluluğu üzerine alan bir özne tarafından aktarılması ile söyleme dönüşür. Yani üretilmiş bir bildiri yoksa, orada söylemden bahsedemeyiz. İletişim açısından sözceleme kuramı önemlidir. Çünkü vericinin aktardığı bildirisiyle kendine özgü yanlarını da ortaya koyabilecektir. Bu da o kişinin söylemidir, dili nesnel kullanımı ile kendini yansıttığı bildirisidir (Günay 2004: 169-170).

Söylem analizi ise metinlerin semantik ya da sentaktik yapısını inceler ve metinlerin hem dilbilimsel hem de sosyo-kültürel boyutlarını ele alır.

Sosyal gruplar bazen alt gruplara ayrılırlar (sosyal sınıflar, kastlar ya da klikler gibi) farklı statü, ekonomik, kültürel ya da politik güçten dolayı. Bazı durumlarda, güç sadece bir grupta mevcutmuş ya da sadece biri sahip diğerlerinde yokmuş gibi görülebilir: güç sosyal statüyle gelir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri başkanlık seçimlerini kazanan biri ifade savaşında gücü de edinmiştir (Johnstone 2008: 130).

Gerek metin dilbilimi, gerekse söylem çözümlemesi (İng. discourse analysis) çalışmaları, konu ve uygulamalarıyla çoğu zaman birbirleriyle örtüşmekte, kimi bilginlerce her ikisi aynı olarak kabul edilmektedir. Metin dilbilimine göre, iletişim sırasında bir *konusan* (metin üreten), bir *dinleyen* (metin alıcı), bir de aktarılan bildiri vardır. Konuşan kişi belli bir dilde metin oluşturarak duygu ve düşüncelerini aktarır. Metin dilbilimi bu kavramların tümünü ve metin dışı etkenleri inceleyerek bildirişme işinin özellik ve inceliklerini ortaya koyar. Metin, birbiriyle dilbilgisel ve mantıksal bağlarla bileşen sözcülerden (ya da kimi zaman tek bir sözcüden) oluşur (Aksan 1998: 147-148).

Hangi metinsel ve söylemsel öğelerin ve düzeylerin ideolojinin taşıyıcısı olabileceği sorusu, söylemi bir toplumsal etkinlik ve ideolojilerin çatışma alanı olarak ele alan "Eleştirel Söylem Çözümlemesi" yaklaşımının başlıca konusudur. Genelde anlamların, özellikle sözcük anlamlarının, ideolojilerin konuşlandığı alanlar olduğu ileri sürülmüştür. Sözcük anlamlarının önemi yadsınmamakla birlikte önsayıltı (presupposition), eğreltilme (metephor) ve bağdaşıklık (coherence) gibi anlamın diğer

görünüşlerinin de dil ve ideoloji arasındaki bağların kurulmasındaki işlevlerinin araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır (Yağcıoğlu 1999: 55).

Bir metni analiz etmek demek, metindeki düşünce ve duyguları kavramaya çalışmak ve yazarın bu düşünceleri nasıl ifade ettiğini, duygularını dilin sunduğu imkânlar yoluyla bize nasıl aktardığını keşfetmek demektir (Filizok www.ege-edebiyat.org 23.12.2009)

İncelediğimiz miting konuşmalarında; Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın kullandıkları üslupla ilgili şu tespitlerde bulunduk:

- CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, soru cümlelerine çok fazla yer vermiştir. Mevcut iktidarı soru cümleleriyle eleştirme yoluna gitmiştir.
- CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, yer yer çok uzun cümlelere yer vermiştir.
- Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, konuşmalarında ünlü şairlerin şiirlerinden alıntılar yapmıştır. Bu durumdan hareketle Sayın Erdoğan'ın şiirle yakından ilgili olduğunu söyleyebiliriz.
- İki lider de, atasözleri ve deyimlere bolca yer vermiştir.
- CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın, eksiltili cümlelere Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'a oranla daha çok yer verdiği görülmektedir.
- İki lider de, daha önce kullanılmamış, alışılmamış cümle ve söz öbekleri kullanmıştır. Bu kullanımlar genelde alay amacı gütmektedir.
- İki lider de, hitap ettikleri toplumun dini inançlarına yönelik dini öğeler içeren kullanımlarda bulunmuşlardır.

2.5. SİYASET DİLİNDEKİ KONUŞMANIN İŞLEVİ

“Gerek fert olarak, gerekse toplumun temsilcisi olarak siyasetçinin aracı dildir. Siyasetçi eğer dili bilinçli kullanırsa topluma istediklerini, düşündüklerini rahat götürür. Aksi takdirde ne düşündüklerini anlatabilir ne de söylenenleri anlayabilir.” (Saygın www.liderler.net 17.05.2010). Eski bir milletvekilimiz olan Işıl Saygın bilinçli, etkileyici ve doğru bir dil kullanımının bir siyasetçi için ne kadar önemli olduğunu

vurgulamıştır. Çünkü siyaset ikna etme sanatıdır. Halk siyasetçiyi söyledikleriyle ve söyleyiş biçimiyle değerlendirir. Bunun için siyasetçi söylevlerinde oldukça dikkatli davranmalıdır. Karşısındakileri ilgilendirecek konuları, ikna edici ve anlaşılır bir dille anlatmalıdır.

BÖLÜM III

TÜRKÇE SİYASET DİLİNİN DİLBİLİMSEL ANALİZİ

3.1. DİL BİLGİSEL KATEGORİLER

Yaptığımız bu çalışmada dilbilimsel kategori olarak; “soru cümleleri ve cevapları, deyimler ve atasözleri, yenilikler (alışılmamış söylemler), vecizeler ve alıntılar, sıfatlar, tekrar grupları, eksilteli cümleler, dinsel öğeler” başlıklarını seçtik ve metinleri bu başlıklar altında inceledik.

3.1.1. Soru Cümleleri

Soru-cevap yöntemi, tüm derslerde olduğu gibi Türkçe dersinde en çok kullanılan yöntemlerden biridir. Çalışmamızda siyasetçilerimizin miting konuşmalarında kullandıkları soru-cevap cümlelerini seçmemizin temel nedeni de Türkçe dersi için yararlı olabilecek kullanımlar saptamaktır.

Soru deyince cevap alınmak üzere söylenen ve belli şekilde kurulan bir söz hatıra gelir. Halbuki soru şeklinde olmadığı halde bu değeri taşıyan cümleler kullanıldığı gibi kuruluşlarıyla sorulara benzeyen fakat doğrudan doğruya fikir ileri sürmeğe yarayan cümleler de vardır (Ağakay 1967: 127).

Soru tümcesi (interrogative sentence), herhangi bir ögesinde, olumlu ya da olumsuz, soru ifadesi bulunan tümce türüdür. Soru ise bir cevap beklenen sözce (utterance)dir. Soru tümceleri, soru sözcükleri, soru sıfatları, soru zamirleri, soru edatları ya da soru ekleriyle kurulabilir; tümcelere tonlamayla da soru anlamı kazandırılabilir. Soru olumlu ya da olumsuz olabilir (Eker 2005: 491).

Soru cümlelerinin amacı, bir cevap almaya yönelik olabileceği gibi söylediğini onaylatmak, bilinen bir cevabı pekiştirmek de olabilir. Propaganda konuşmalarını incelediğimizde, Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın hitaplarında soru cümlelerine bolca yer verdiğini görmekteyiz. Biz de 27 Temmuz 2007 Genel Seçiminde Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın bu soru cümlelerini inceleyip, örneklendirmeye çalışacağız.

* Bazı cümleler soru biçiminde olmalarına karşılık verdikleri mesajlar bakımından soru anlamı taşımazlar.

Örnek :

Peki hangi yüzle gelecekler? (Recep Tayyip Erdoğan, Yozgat Mitingi)

Ne yapacaktı? Kışlamı yapacaktı. Ne yapacaktı? (Deniz Baykal, Malatya Mitingi)

* Soru tümceleri istenen cevap ile yakından ilgilidir. Bir bölüm soruda evet veya hayır cevaplarından biri beklenir (Eker 2005: 492).

Örnek :

Yavrularımız şimdi kitaplarını sıralarının üzerinde görmüyor mu? (Recep Tayyip Erdoğan, Muş Mitingi)

İktidara gelip çocuğunu, eşini, dostunu zengin etmek midir? ? (Deniz Baykal, Yalova Mitingi)

* Bir bölüm soruda evet cevabı beklenir. Bu tür cümlelere cümle değerinde sözcük (sentence word) denir (Eker 2005: 492).

Örnek :

Baykal mirasyedi değil mi? (Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul Mitingi)

Elinizi vicdanınıza koyunuzda söyleyiniz, CHP'ye oy vermemiş Yalovalılar lütfen elinizi vicdanınıza koyunuzda söyleyiniz hangi partidir o? CHP değil mi? (Deniz Baykal, Yalova Mitingi)

* Amaç bazen sadece olumsuz cevabın doğrulanmasıdır.

Örnek :

Şimdi eğer bu hortumculuk devam etseydi, 220 milyar dolar 4-4.5 senede olur muydu? Yan gelip yatsaydın, 220 milyar dolar bunun üzerine ilave edebilir miydiniz? (Recep Tayyip Erdoğan, İzmir Mitingi)

Sizin milli gelir artmadı mı, katlanmadı mı? (Deniz Baykal, Adıyaman Mitingi)

*Bazı sorular, soruya muhatap kişi ya da kişilerin seçim yapmasına yöneliktir.

Örnek :

Peki ilerici kim? Bunlarda mı ilericilik, biz de mi? (Recep Tayyip Erdoğan, Ankara Mitingi)

Millete bir soralım değil mi? Kalksın mı kalkmasın mı? (Deniz Baykal, Antalya Mitingi)

* Sorulu tümceler olumsuz yüklemi, bazen de olumlu anlam verir (Hatiboğlu 1982: 170).

Örnek :

Hükümette başbakan yardımcısı değil miydin? (Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul Mitingi)

Türkiye üstünden büyük para kazanılıyor öyle değil mi? (Deniz Baykal, Sivas Mitingi)

* Bazı soru tümcelerinde de hedef sadece soru cümlesini onaylatmaktır.

Örnek :

Buna hazır mıyız? (Recep Tayyip Erdoğan, Sivas Mitingi)

Öyle değil mi? (Deniz Baykal, Sivas Mitingi)

Yukarıda soru cümlesini ve soru cümlesinin çeşitlerini açıklamaya çalıştık. Aşağıda da Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın örnek olarak seçtiğimiz illerde yaptığı konuşmalarda yer alan tüm soru cümleleri ve soruların cevaplarını tespit ettik :

Ak Parti Antalya Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Memleketi Antalya olan siyasetçileri burada göreniniz var mı?

Ama biz geldik. Buradayız.

* Biz dört buçuk yılda bu dünyalar güzeli şehrin hakkını vermedik mi? Vermedik mi?

Ama öyle bir cevap verin ki, bu ülkenin kulağı olup da duymayanları var.

* Acaba bu güzel Antalya'mıza ne kazandırdı söyler misiniz?

Kazandırdığı bir şey yok. Yok.

* Sayın Baykal 21 Temmuz'da geldiği zaman ne ile konuşacak, ne diyecek? “Şunu yaptık.” diyebilecek mi?

Yine buraya gelecek cek, cak diyecek.

* Azerbaycan'a gittin mi? Kaç kere? Türkmenistan'a, Kırgızistan'a, Kazakistan'a, Tacikistan'a, Özbekistan'a gittin mi?

Yok.

* Kim milliyetçi?

Milletin değerlerine saygısı olmayandan milliyetçi olmaz.

* Cumhuriyetin değerlerine sahip olmayandan cumhuriyetçi olur mu? Halkının değerleriyle dertlenmeyenden halkçı olur mu?

Olmaz. Olay bu.

* Niye bunlar bugüne kadar olmadı? Hani bunlar moderndi?

Ama göz var görmüyor, kulak var duymuyor, dil var gerçekleri konuşamıyor.

* Antalya'ya ne yapmış?

Kalksın söylesin.

* Sen devlet olarak cebinden vermeden iş yaptırabiliyor musun, bunlardan para kazanabiliyor musun?

Mesele bu.

* Başka ispata gerek var mı?

Çok enteresan Sayın Baykal'ın Enerji Bakanlığı zamanında karne ile mazot dağıttığının ifadesi. Buyurun...

Ak Parti Yozgat Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Nasıl olacak da bunlar Türkiye'nin sorunlarını çözecekler? Bu ülkede başbakan yardımcılığı yapan Sayın Bahçeli, Türkiye'nin tamamını üç buçuk yılda dolaşamamışken nasıl olacak da bu ülkenin sorunlarına çözüm üretecek? Böyle lafla milliyetçilik olur mu?

Olmaz.

* Türk Cumhuriyetleri, Türk Cumhuriyetleri... Kaç kere gittin? Bir kere gitti mi acaba? Üç buçuk yıllık Başbakan Yardımcılığında bir kere gitti mi? Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Tacikistan acaba gitti mi?

Ama biz gittik. Ama ben gittim. Arkadaşlarım gitti. Bir kere, iki kere, üç kere gittiğim ülkeler var o coğrafyada. Moğolistan'a gittim.

* Peki, hangi yüzle gelecekler?

Siz Yozgat'a kimin hayrının dokunduğunu iyi bilirsiniz.

* Cumhura saygısı olmayandan cumhuriyetçi, halkına saygısı olmayandan halkçı, milletine saygısı olmayan, milletin derdiyle dertlenmeyenden milliyetçi olur mu?

Olmaz.

* Bunlar paramızı delikli bir kuruşa döndürmediler mi? Bizden önce bu ülkede hangi koalisyon vardı?

MHP,DSP,ANAP bunlar vardı.

* Kırk milyar dolar faturayı kim ödedi? Millete ödetmediler mi? Hani milliyetçiydiniz? Niye millete ödettiniz?

* Niye?

Bereket var çünkü bereket... Bunların bulunduğu yerde bereket olmaz.

Ak Parti Muş Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Yavrularımız şimdi kitaplarını sıralarının üzerinde görmüyor mu?

* Denilebilir ki “Sayın Başbakan bu parayı nereden buluyor?

Eskiden hortumcuya giden paralar şimdi halka gidiyor.

* Bizden önce neden yapılmıyordu?

Çünkü hortumculara gidiyordu.

* Biz ne yaptık?

Altı sıfır attık.

* Enflasyon patladı mı?

Hayır. Çatladı, çatladı, çatladı...

* Anneler, dört buçuk sene önce mutfağımıza asgari ücretle kaç ekmek, kaç yumurta ve kaç litre süt alıyordunuz?

Bugün kaç ekmek, kaç yumurta, kaç litre süt alıyorsunuz diye bir düşünün.

* Niye?

Çünkü milletten alacakları cevabı biliyorlar.

* Bu nasıl böyle oldu?

Çünkü onların el sürdüğü yerde bereket olmaz.

* CHP ne dedi?

Dediler : “Olmaz.”

* SSK hastaneleri ile devlet hastaneleri birleşti mi?

Birleşti

* Hani olmazdı?

Bak oldu.

* İşçi kardeşim, sen SSK'ya gittiğinde ilacını rahat alabiliyor muydun?

Alamıyordun.

Ak Parti İstanbul Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları

* Sayın Baykal senin bir defa bu ülkede Doğu ve Güneydoğu Anadolu diye bir derdin var mı?

* Kaç kere gittin o bölgelere?

Geçen gün Tunceli'ye gittin, orada da yuhaladılar ve iade ettiler.

* Durumun iyi değil, sana bu rakamı veren Devlet Planlama Teşkilatı mı, Türkiye İstatistik Kurumu mu? Sen bu rakamı nereden aldın?

Türkiye'nin borcu 2006 yılı sonu itibarıyla yüz seksen üç milyar dolardır.

* Baykal, niye dürüst davranmıyorsun da yalan söylüyorsun?

Sen bu kılavuzu değiştir.

* Yüzde on dokuz nere, yüzde on nere?

* Kimden devir aldık Türkiye'yi?

DSP, MHP, ANAP.

* Şimdi soruyorum, yirmi iki tane banka hortumlanarak fona devredildi mi? Ne kadar para tuttu biliyor musunuz?

O günün rakamıyla kırk milyar dolar.

* Kimin cebinden çıktı bu para?

Halkın, milletin cebinden gitti.

* Sen ne topluyordun o zaman? Ne iş yapıyordun? Hükümette başbakan yardımcısı değil miydin? Neyi seyrediyordun?

Sayın Bahçeli, zulme rıza, zulümdür. Halkıma zulmettin.

* Bu değer mi?

* Buradan tüm Türkiye'ye seslenmeye hazır mısınız?

Tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet.

* Baykal mirasyedi değil mi?

Bir şey söylüyorsun "Biz Atatürk'ün partisiyiz." diyor.

* "AK Partililer ev ev dolaşip altın dağıtıyor." dedi. Kanıma dokundu. Niye?

Biz milletimizin iradesini altına değiştirmeyiz.

* İktidara kimin gelmesini istiyorsunuz?

"İktidarda AK Parti'nin olmasını istiyoruz." diyorlar.

* Siz oyunuzu hizmete, istikrara, güvene mi veriyorsunuz, yoksa bu ülkenin geri gidişine, kayba mı veriyorsunuz? Siz oyunuzu özgürlüklere mi veriyorsunuz, yoksa özgürlüklerin karşısına set çekenlere mi veriyorsunuz? Siz oyunuzu bu ülkede örgütlenmeye mi veriyorsunuz, yoksa örgütlenmenin önünde duranlara mı veriyorsunuz? Siz oyunuzu din ve vicdan özgürlüğünden yana mı kullanıyorsunuz, yoksa bunun önünü kesmek isteyenlere mi kullanıyorsunuz?

Mesele bu.

* Bu haddini bilmez tiplerle beraber terör estiriyorlar. Nerede?

Geçen Bursa'da, İstanbul'umuzun bazı yerlerinde yaptıkları iş, demokratik bir mücadele değil.

* Ne kadar zamanda?

Üç buçuk senede.

* Niye?

Biz ülkemizin imkanlarını böyle pazarlayacağız.

* Bizden önce bunu niye yapmadılar?

* Ben sizleri niye seviyorum? Hemşerim olduğunuz için mi, aynı aşiretten, aynı kabileden olduğunuz için mi? Aynı meşrep, mezhep, mizaç... Bundan dolayı mı? Neden dolayı biliyor musunuz?

“Yaratılanı severiz, Yaratan’dan ötürü.” anlayışıyla seviyorum.

* Bir ahdimiz, kararlılığımız var. Buna hazır mıyız? Neydi o?

İstiyorum ki, Süleymaniye’nin ihtişamını gören, Topkapı’yı, Dolmabahçe’yi ziyaret eden bir kez bu şehirdeki şehitlikleri selamlayan, bu şehirde bütün farklı inançların yüzyıllarca bir arada yaşadığını bilen kimse, ama kimse, sizler gibi inanıyorum ki, sizler gibi büyük düşünür, asla küçük düşünmez.

Ak Parti İzmir Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Niye, ne anlatacak ki?

Şunu yapacağım, cak cek... diyecek.

* Dikili bir ağacı var mı? Çakılı bir çivileri var mı?

Çakılı çivileri olsa, onları sökerler.

* Mademki milliyetçisin, Azerbaycan’a, Türkmenistan’a, Tacikistan’a kaç kere gittin?

Alacağınız cevap, düşüneyim, gelirsek gideriz.

* Diyeceksiniz ki şimdi, İzmir’de asfalt sorunu bitti mi de oralara asfalt yapıyorsunuz?

Geçmişini bilemeyen, geleceğini de kuramaz.

* Ama biz mazotu zaten 1 YTL’ye veriyoruz. Kime mi veriyoruz?

Şu yan tarafta gördüğünüz balıkçı teknelerine, yük ve yolcu taşıyan gemilere mazotu 1 YTL’den veriyoruz.

* Bunlar çok dürüsttü de yirmi iki bankayı hortumlamamanın maliyeti neydi biliyor musunuz? O günkü parayla kırk milyar dolar. Kim ödedi bu parayı, kim?

İzmirli kardeşim, çiftçi kardeşim, sen ödedin.

* Bir de bir İmarbank vardı, İmarzedeler vardı. Bunların faturası neydi biliyor musun? Dokuz katrilyon.

* Bunu kim ödedi?

Bizim iktidarımız ödedi.

* Güney Kıbrıs ne iş? Ne zamandan beri orada şirket kuruyorsunuz?

Hani siz Kıbrıs ile ilgili konularda hassastınız.

* Peki, Sayın Baykal ne yapıyor bütün bu olaylara karşı? Sadece ön kesmek için ne yapabilirim?

Bunun gayreti içerisinde.

* Şimdi eğer bu hortumculuk devam etseydi, iki yüz yirmi milyar dolar dört, dört buçuk senede olur muydu? Yan gelip yatsaydın, iki yüz yirmi milyar dolar bunun üzerine ilave edebilir miydiniz?

Bu işler yürek ister, yürek. Yüreğini koyacaksın, işte biz onu yaptık.

* Kim ödedi bu parayı kim? Hani dürüsttün, hani dürüsttünüz?

* Soruyorum size; cumhurun değerlerine saygısı olmayandan, cumhuriyetçi olur mu? Halkının değerlerinden uzak olandan halkçı olur mu? Milletinin değerlerine saygı duymayandan milliyetçi olur mu?

Halep oradaysa, arşın Gündoğdu Meydanı'nda. Geri kalmış bir çağdaşlık olmaz.

* Neyi hallediyorsun?

* Bu nasıl demokrasi? Bu zihniyet mi Türkiye'ye barışı getirecek?

Tahammülleri yok.

* Siyasi tercihin farklı olabilir ama oraya ne olarak gidiyorsun?

Müslüman olarak.

* Aynı safta duruyoruz, değil mi?

* Anayasa Mahkemesinin üstünde başka mahkeme yok. Tashihi karar mümkün değil.

Tashihi karar için düşündüm ne yapabiliriz?

Dedim ki, tashihi karar makamı var.

* Neresi?

Millet.

* Niye size vermedi halk? Ne olacak, il başkanını vali tayin eden zihniyete bu millet bir daha iktidar verir mi?

* Sayın Baykal, “Biz şunu yaptık.” diyebilir mi? “Şu projeleri hayata geçirdik.” diyebilir mi?

Ama biz diyoruz.

* Onlar istikrar mı anlatıyorlar, güven mi anlatıyorlar? Daha çok demokrasi mi diyorlar?

Nasıl diyecekler.

* Sayın Gül kardeşim ne aldı?

Üç yüz elli yedi.

* Ben de düşünmeye başladım. Benim alanım ekonomi. Biraz matematik bilirim kenarından, köşesinden. Üç yüz elli yedi mi büyük, üç yüz otuz mu? Olur ya bir hesap yanlış mı yaptık bir yerde? Üç yüz elli yedi mi büyük, iki yüz altmış iki mi?

Dedim ki, mümkün mü, Üç yüz elli yedi daha büyük.

* Tashihi karar için düşündüm, ne yapabiliriz? Dedim ki, tashihi karar makamı var, neresi?

Millet.

* Cumhurbaşkanlığı seçiminde ne yaptı biliyor musunuz?

Parlametoya CHP'lileri sokmadı.

* Sayın Baykal sen millete bunları mı anlatacaksın?

Gel, Gündoğdu Meydanı'nda anlat.

* Hani egemenlik kayıtsız şartsız milletindi, niye milletten kaçıyorsun?

Gel, gelemez.

Ak Parti Ankara Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Nereden?

Gazete haberlerinden.

* Ne diyor biliyor musunuz?

“Ak Parti vatandaşa altın dağıtıyor.” Diyor.

* Duydunuz mu bunu? İçinizde altın alan var mı?

Ak Parti'nin karakterinde, af edersiniz milletin iradesini, milletin kararını parayla satın almak yoktur.

* CHP'li kardeşim buna inanıyor musun? Böyle bir liderin olduğu için övünç duyabiliyor musun?

Sen git de senaryo yaz, senaryo...

* Rahatsız mı oldun? Kime dağıtılıyor?

Fakir, fukaraya.

* Kim dağıtıyor?

Devlet.

* Bazı şeyleri özetlemem lazım, göreve geldik, bizden önce kim vardı?

Sayın Bahçeli'nin ortak olduğu bir üçlü koalisyon vardı.

* Peki, milli gelir ne idi?

Yüz seksen milyar dolar.

* Kim vardı bu hükümette?

Bahçeli, Sayın Ecevit, Yılmaz.

* Ey hükümet bu hortumlama yapılırken siz neredeydiniz?

* Nerede sordu?

Sandıkta.

* Ne yaptı?

DSP'yi, ANAP'ı, MHP'yi sandığa gömdü.

* Savcılar neredesiniz? Niçin bunların üzerine gitmiyorsunuz, neden?

* Niye kaçıyorlar?

* Ne yapacakmış?

En az buradan ben kırk, elli milyar vururum...

* Şimdi bir tane banka fona devredildi mi?

Bütün bankalar kazanıyor.

* Niye rahatsız oluyorsunuz?

* Bu hale düşürmediler mi bizi?

* Hani bunlar ilericiydi ya, soruyorum, bilgisayar yeni mi icat oldu? Niye bugüne kadar okullarda bilişim teknolojisi sınıfı yoktu? İşte Allah'ıma şükür, okullarda bilişim teknolojisi sınıfı var mı?

Var. ADSL bağlantıları kuruldu.

* Peki ilerici kim? Bunlarda mı ilericilik, biz de mi?

Bunlar ilerici filan değil, bunlar dört dörtlük gerici, gerici.

* Sadece bu mu?

Elimde, 1946 CHP'sinin ekmek karnesi var.

* Oldu mu?

Oldu.

* Niye?

Çünkü hortum hortum...

* Bir cumhurbaşkanlığı seçimini gölgelemek isteyen gazetelere ne diyeceksiniz?

Kusura bakmasınlar, yapacaksanız objektif gazetecilik yapacaksınız.

* Biz anayasayı mı değiştirdik? Aynı anayasa değil miydi?

Çankaya halkındır, Çankaya milletindir, milletin kalacaktır.

* Peki, cumhur kim?

Sizsiniz.

* Cumhura saygısı olmayandan cumhuriyetçi olur mu? Halka saygısı olmayandan halkçı olur mu? Millete saygısı olmayandan milliyetçi olur mu?

* Peki, sayın Gül ne aldı?

Üç yüz elli yedi.

* Üç yüz elli yedi mi büyük, üç yüz otuz mu?

Dedim ki, yahu üç yüz elli yedi büyük.

* Niye böyle oluyor?

* Peki, bunun üzerinde bir başka merci var mı?

Anayasa Mahkemesi'nin üzerinde gideceğimiz bir başka merci yok.

* Şu Kocatepe Cami'nin avlusunu adeta miting meydanına çevirmek suretiyle İslami ve insani görev değil de, oradan oy devşirmeye gayret edenleri biliyorsunuz değil mi?
İşte bunlara sandıkta gereken dersi vermek lazım.

* Nasıl anlayıştır bu?

Orası birlik beraberlik yeri.

Ak Parti Diyarbakır Mitingi Soru Cümleleri ve Cevapları:

* Niye?

Ülkemizde ne kadar etnik unsur olursa olsun, Türk'ü, Laz'ı, Kürt'ü, Çerkez'i, Arnavut'u, Boşnak'ı ile kim olursa olsun, biz herkese aynı mesafedeyiz.

* Nereye gittiler?

Anayasa Mahkemesi'ne.

* Acaba asgari ücretle ne kadar peynir, et, kaç yumurta alıyordunuz, kaç ekmek alıyordunuz?

* Bugünün asgari ücretiyle ne kadar alıyorsunuz?

* Cumhuriyetçi misin?

Cumhurun sesine kulak ver.

* Halkçı mısın?

Halkın sesine kulak ver

* Milliyetçi misin?

Milletin sesine kulak ver.

* Cumhurbaşkanı seçiminde bunlar ne yaptı?

Genel kuruldan kaçtılar.

* Acaba bilgisayar yeni mi icat oldu? Peki, niye bugüne kadar gelmedi? Hani bunlar ilericiydi, çağdaştı?

Çağdaşlığı kim kaybetti ki bunlar bulsun.

* Bu para şimdi kimin cebinde kalıyor?

Benim milletimin, halkımın cebinde kalıyor.

* Bundan önce ne oluyordu, kim çalışıyordu?

Modern hırsızlar çalışıyordu.

* Şimdi yirmi yedi günde ne yapacağız?

Durmak yok.

* İlçe ilçe, belde belde, köy köy çalışmaya hazır mıyız? Hep birlikte çalışmaya hazır mıyız?

* Nedir siyasetteki israf?

Oylar boşa gitmesin.

* Niye boşa gitmesin oylar?

Size hizmet edecek olan ancak bir iktidardır.

* İktidar gücü olmayanın size hizmet imkanı var mı?

* Diyarbakır ne istiyor?

Hizmet istiyor.

* Bismil ne istiyor?

Hizmet istiyor.

* Ergani ne istiyor?

Hizmet istiyor.

* Bu dediğiniz on var ya on, sandıklarda patladığı anda ne olur biliyor musunuz?

Bu ülkede evelallah birlik, beraberlik çok daha güçlü olacak.

CHP Malatya Mitingi Soru ve Cevapları:

* Sevgili Malatyalılar, nasıl halinizden memnun musunuz? İşler yolunda mı, kazancınız yerinde mi? Kayısı iyi para ediyor mu? Etmiyor mu?

* Kayısıya sahip çıkan yok mu?

* Kayısıya sahip çıkılmıyor mu? Sahip çıkılsın mı? Kayısıya sahip çıkarsak bundan memleket zarar görür mü, devlet zarar görür mü, millet zarar görür mü, ekonomi zarar görür mü? Kayısı devletin sırtında yük mü, engel mi?

* Şimdi kaç oldu?

İki milyon.

* Şimdi bu zenginleşme anlamına mı geliyor?

* Yani Türkiye'den birileri zengin olmuyor mu?

Oluyor.

* Zengin olan var değil mi? Hem de çok zengin oluyor değil mi?

* Peki, siz beş kat, altı kat zenginleştiniz mi? Çiftçi zenginleşmedi mi? Kayısı hadi zenginleşmedi anladık. Buğday, pancar? Hiçbirisi mi? Peki esnaf zenginleşti mi?

Esnaf da zenginleşmedi.

* Gençler iş buldu mu?

* Peki, bu memleketin sahibi Malatyalı çiftçi, köylü ona ne oluyor?

Onlar yerinde sayıyor.

* Onların kazancı haksız kazanç mı? Sizin yoksulluğunuz haksız yoksulluk mu?

Evet, haksız yoksulluk. O kazanç haksız zenginlik. Bu yoksulluk haksız yoksulluk.

* Bunu ortadan kaldırmak mümkün mü? Bunun bir reçetesi var mı?

Onun reçetesi sosyal demokrasi.

* Ama iş bulabiliyor mu?

Üniversiteyi bitiriyor diploma elinde iş yok.

* KPS sınavına giriyor, kamu personeli sınavına giriyor. Değil mi?

İyide puan alıyor. Öğretmen olmak istiyor.

* Olabiliyor mu? Olamıyor değil mi?

* Birilerinin çocukları iş sahibi oluyor mu? Ne yapıyorlar? Memur mu oluyorlar?

İşçimi oluyorlar, hastabakıcımı oluyorlar? Ne oluyorlar? Nasıl alıyorlar.

Göremiyorum o gazetede bir manşet var ne diyor?

Tayyip'in damadı Irak'ta ihale aldı.

* Merak ettim Irak'ın neresinde, kuzeyinde mi, güneyinde mi? Kuzeyinde, yani

Barzani'nin orada öyle mi? Talabani'nin orada almış öyle mi?

Hayırlı olsun.

* Ne yapacakmış? Kışla mı yapacakmış. Ne yapacakmış?

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bakınız Türkiye'nin neye ihtiyacı var biliyor musunuz?

Türkiye'nin önce temiz, dürüst bir devlet yönetimine ihtiyacı var.

* Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin iki yakası niye bir araya gelmiyor? Türkiye'nin toprakları verimli değil mi? Türkiye'nin insanı tembel mi? Türkiye'nin insanı çalışmıyor mu? Türkiye'de yeter kaynak yok mu? Niye biz zengin değiliz? Yoksa kazanın dibi delik mi? Yani kazana akıttığım su sıçrasın sıçrasın delikten akıp gidiyor mu? Giderse zenginlik olur mu? Ne yapacağız? Kazanın dibini lehimleyeceğiz değil mi? Neyle lehimleyeceğiz?

* Bir defa Malatya'da yolsuzluk var mı? Ankara'da yolsuzluk var mı? Özelleştirmede yolsuzluk yapılıyor mu? Yani CHP'nin yaptığı buradaki dokuma fabrikası özelleştirildi mi?

* Kaça özelleştirildi?

Altı milyona öyle mi?

* Önce on bir milyon verdiler ucuz vermeyiz dediler iptal ettiler sonra altı buçuk milyona mı verdiler?

* Altı buçuğa verdiler. Altı buçuk mu büyük, on bir mi büyük?

Altı buçuk daha büyük.

* Altı buçuğa verdiler değil mi? Peki içindeki malzeme stok ve gerçek değeri neydi oranın? Yetmiş milyon değil mi? Şimdi burada hak var mı?

Böyle olursa birisi zengin olur. Ama Malatya'daki genç iş bulamaz.

* Malatya'daki çiftçi yoksullaşır öyle değil mi?

*Yeter mi?

Yetmez.

* Bir de ne lazım?

Namussuz bir siyasetçi lazım.

* Şimdi bunlar oluyor, bunları 6demek lazım değil mi? Nasıl 6deyeceğiz?

Bu zinciri, bu 6çgeni bir yerden kıracağız.

* En g6zel kırılacak yer neresi?

Siyasetçi.

* Siyasetçiyi nasıl kıracağız?

Dokunulmazlığı kaldıracağız.

* Niye?

Ç6nk6 o milletvekili.

* Milletın vekilinde bu kadar imtiyaz var, millete niye acımıyorsun?

Millette hiçbir imtiyaz yok.

* Neyi s6yledik?

S6ylediğimiz Şu; çiftçinin mazotundan alınan 6TV'yi kaldıracağız diyoruz.

* Niçin bunu s6yl6yoruz?

Ç6nk6 çiftçi perişan.

* Nerede?

Yunanistan'da.

* Bizde kaça satılıyor?

İki milyonun 6zerinde.

* Orada?

Bir milyona satılıyor.

* Niye? Yunanistan'ın toprağı daha mı verimli? Yunanistan'ın çiftçisi pamuk ekmeyi daha mı iyi biliyor?

Hiç ilgisi yok.

* KDV'de dur, kim için dur? Bütün Türkiye için mi?

Hayır, arkadaş sadece çiftçi için orada duruver diyoruz.

* Bu ÖTV nereden çıktı?

Ankara'da büyük açık veriyorlar, devlet açık veriyor.

* Ama şimdi o hak etmedi mi?

Yıllardır ezildi, süründü, perişan oldu diyoruz.

* Haksız mı?

* Peki çiftçiye?

Hayır, çiftçiye olmaz.

* Niye?

Sen nasıl armatöre ve özel uçak firmalarına indirdiysen Deniz Baykal'da çiftçinin mazotunu indirecek.

* Neymiş?

Türkiye liselerinde okuyan bütün öğrencileri sanki avukat, hakim, doktor, mühendis olacakmış gibi okutuyor.

* Bir önceki yıl nasıl oldu?

Gene aynı.

* Daha önceki yıl?

Gene aynı.

* Bir sene sonra eğer CHP iktidara gelmezse ne olur?

Gene aynı.

* Değerli arkadaşlarım, her yıl Türkiye’de bir milyon yüz bin, iki yüz bin öğrenciyi doktor olacak diye lisede okutup sonra olamayacakmışsın diye kapıdan çevirmenin Türkiye’ye bir maliyeti yok mu? Analara, babalara bir maliyeti yok mu? Devlete bir maliyeti yok mu? O gencecik çocuklarımıza bir maliyeti yok mu?

Her birisi yaşamının baharında ilk yenilgisini almış, mağlup olmuş, kızgın, tepkili bir halde geri dönecek.

* Böyle bir çözüm var mı?

Var.

* Almanya ne yapıyor? Böyle olay oluyor mu?

Olmuyor.

* Bu terör konusunda ne diyorsunuz?

Türkiye tekrar bu iktidar döneminde terörün hızla tırmandığı bir ülke haline dönüştü.

* Bir milyar dolarlık hibe anlaşmasını madem hiçbir olumsuz yönü yok niçin uygulamaya koymadın, niye almadın o parayı?

* Niye?

Çünkü var bir çapanoğlu.

* Niye alamadılar?

CHP karşı çıktığı için.

* Eğer mecliste CHP olmasaydı bunu önleyebilir miydik? Çoktan bu kanunu çıkarmışlardı, o parayı da almışlardı öyle değil mi?

CHP iyi ki mecliste vardı, iyi ki Türkiye'ye yönelik bu yanlışlığı engelledi.

* Türkiye'de altmış yedi milyon bunun kim olduğunu bilir öyle değil mi? Biliyorsunuz değil mi?

İmralı.

* Ne oldu? CHP bir dakika dedi, ne yapıyorsunuz siz?

Böyle bir şeye izin vermeyiz dedi, bu yanlış bir düzenlemedir dedi, bu olamaz dedi.

* Değerli arkadaşlarım, bu neyi gösterir?

Bu, bu iktidarın kafasının terörle mücadele konusunda iyi çalışmadığını, doğru çalışmadığını gösterir.

* Bu yasa teklifleri boşuna mı çıkıyor? Bu dil sürçmeleri boşuna mı oluyor?

Bu zihniyetle bu iş olmaz değerli arkadaşlarım, sevgili Malatyalılar.

* Öyle değil mi? Ben böyle yorumluyorum, böyle anlıyorum yanlış mı? Bizim görevimiz mi? Tayyip Erdoğan'a oy vermek?

* Şimdi ne oldu?

Biz dedik ki, Cumhurbaşkanı bir uzlaşmayla seçilmelidir.

* O ne dedi?

CHP'yi de ziyaret etmek zaman kaybidir dedi.

* Ne oldu çelik çomak?

* İktidar ağlama yeri değil, ne ağlıyorsun?

* Cumhurbaşkanı seçilmeden genel seçime gidilir miydi?

* Bundan sonra sen nasıl cumhurbaşkanı seçtireceksin, nasıl?

O defter kapandı değerli arkadaşlarım.

* Ne yapacağız? Kendi kaderine mi terk edeceğiz?

Devlet olarak yardım yapacağız.

* Bakınız ailede kime vereceğiz?

Kadına, kadına, anaya, eşe.

* Değerli arkadaşlarım, kılavuz kime lazım?

Türkiye’de üç yüz altmış milletvekiliyle Cumhurbaşkanı seçememiş birisine kılavuz lazım.

* Var değil mi? Yerli kılavuzları var, yabancı kılavuzları var değil mi?

* Kimdir o yerli kılavuzlarının başında kim var?

* Bildiniz değil mi?

* Yabancı kılavuzları da var değil mi? Bizim kılavuzumuz yok mu?

Var. Bizim kılavuzumuz Gazi Mustafa Kemal Atatürk! Bizim kılavuzumuz bir Malatya evladı İsmet İnönü.

* Malatya milletvekili Mevlüt Aslanoğlu’ndan memnun musunuz? Malatya’yı seviyor mu?

Şunu bilin hepimiz, biz CHP olarak Mevlüt Aslanoğlu kadar bizde Malatya’yı seviyoruz.

CHP Sivas Mitingi Soru ve Cevapları:

* Değerli arkadaşlarım, sevgili Sivaslılar, nasıl iyi misiniz, hayatınızdan memnun musunuz, keyfiniz yerinde mi, işleriniz yolunda, aldığınız sattığınız birbirini tutuyor mu, borçlarınız ödeniyor mu, düğünler dernekler yapılıyor mu? Çocukları şöyle düğün dernekle güzelce evlendirip ev-yuva sahibi yapabiliyor musunuz? Çocuklarınıza iş verebiliyor musunuz? Geleceğe umutla ve güvenle bakabiliyor musunuz? Ne oldu o güzel Sivas'a, ne oldu büyük Sivas'a? Bu muhteşem Sivas'a ne oldu? Niye böyle? Bu kader mi?

* Bu kalkınma, bu zenginleşme Sivas'a gelmedi mi?

* Sizin cebinizdeki para dört katına, beş katına çıkmadı mı?

* Türkiye'nin temelindeki, tabanındaki siz Sivaslılar, siz zenginleşemiyor musunuz?

E onlar zenginleşiyor.

* Türkiye üstünden büyük para kazanılıyor öyle değil mi? Siz kazanamıyor musunuz? Yani çiftçi 2002'ye göre iki, üç, dört kat varlığını arttıramadı mı? Mazot ucuzlamadı mı? Yeşil mazot gelmedi mi? Pancarın kotası kalkmadı mı? TEDAŞ'a olan borçlar ödendi mi? Hayvancılık canlandı mı? Hayvan sayısı arttı mı, azaldı mı? Süt üretimi arttı mı, azaldı mı? Göç durdu, Sivas göç çekmeye başladı mı, yoksa göç vermeye devam ediyor mu?

* Öyle değil mi?

* Ortada bir haksız kazanç var ve bir haksız yoksulluk var öyle değil mi?

* Öyle değil mi? Hak mı, revamı bu yoksulluk? Çiftçinin mağdur olması hak mı? Esnafın mağdur olması hak mı, reva mı? Gençlerin işsiz kalması hak mı, reva mı?

Bulgaristan'da böyle mi durum? Yunanistan'da böyle mi? Orada da çiftçilerin boynu bükük mü, orada da gençler işsiz mi? Orada da esnaf şikayetçi mi?

Yabancı süpermarket geliyor Türkiye'de kazanç rekoru kırıyor.

* E Sivas'taki esnaf kepenk kapatıyor değil mi? Bu iyi bir düzen mi? Bu doğru bir düzen mi? Bu değişmeyecek bir düzen mi? Yani bu haksız kazançlar başkalarına gidecek, bu haksız yoksulluk burada çekilecek öyle mi? Değiştirecek miyiz? Bunu değiştirmenin yolu ne, reçetesi ne?

Sosyal demokrasi, sosyal demokrasi.

* Ne söylemişiz?

Mazotun üzerinde ÖTV almayacağız.

* Kaç kişiye gidecek o iki buçuk milyar dolarlık katkı?

Yirmi milyon çiftçi ailesine doğrudan gidecek.

* ÖTV ne?

ÖTV Ankara'da devletin verdiği açığı milletin sırtına ek bir yük bindirerek kapatma girişimi.

* Çiftçiye niye yapmayalım?

Sen onlara yaptın bende çiftçiye yapacağım bunları.

* Değerli arkadaşlarım, sevgili Sivaslılar, bu terör işleri nasıl oluyor?

Türkiye'de ne yazık ki, bu iktidar işbaşına geldiğinden beri terör hızla artmaya başladı.

* Ama ne oldu?

Dağdan bir tane terörist inmedi.

*Bunu konuşma imkanı kalır mıydı?

* Kimdir terör örgütünün kurucusu biliyor musunuz?

Evet biliyorsunuz İmralı'daki.

* Eğer Cumhuriyet Halk Partisi mecliste bulunmasaydı ve bu konuda bu mücadeleyi vermeseydi, bu kanun çıkmış olsaydı şimdi ne olurdu Türkiye'nin hali? Ne olurdu? Değil mi? Peki bunu yapan bir iktidar işbaşında. Bir milyar dolar karşılığı Irak'a girmem diyebilen, eve dönüş yasası çıkararak, terör örgütünün elebaşısını tahliye etmeyi öngören bir iktidarın terörle etkili mücadele etmesi mümkün mü?

* Bu kanun maddeleri öyle yanlışlıkla gelebilecek maddeler mi?

* Ne zamana kadar?

Irak'a askeri müdahale Irak'ın karışması ve Irak'ta yeni bir terörün yuvalanmasına kadar.

* Öyle mi Sivaslılar? Bakınız, bugün ne görüyoruz?

Milleti birbirine düşürme anlayışı.

* Olabilir mi değerli arkadaşlarım?

Cumhurbaşkanı ülkemizin şerefini, onurunu, milli birliğini temsil ediyor.

* Bakınız; bütün bunların altında ne yatıyor?

Bütün bunların altında Cumhurbaşkanlığı seçimi yatıyor.

* Böyle bir şey olabilir mi?

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bu niye böyle oldu?

Çünkü kafasında kendine göre bir Cumhurbaşkanlığı planladı.

* Niye?

Acaba bir şans çıkar Cumhurbaşkanı olabilir miyim diye.

* E olmak istemiyorsan niye söylemiyorsun?

Ben adayım dersem hakkımda pek çok laf çıkar.

* Sen değil misin Hikmet Yar'ın önünde diz çöken adam? Devletin başında Hikmet Yar'ın önünde diz çökmüş birisi olur mu? Sen değil misin Yasin El Kadı'ya kefil olan adam?

Kendi çiftçine kefil olacak, esnafına kefil olacak, işsizine, gencine, kadınına kefil olacak.

* Gördün mü o çelik çomağı? Kim oynuyormuş çelik çomakla? Ne oldu?

Kendi partililerinden bile adaylığını gizliyor.

* Peki, o isimleri niye bize önermedi? Niye bize önermedi, niye gelmedi CHP'ye ya ben kendi milletvekillerime şu dört ismi önerdim acaba bu dört isimden sizin için de uygun olacak bir isim var mı diye sormadı bana?

Kıskandı, kıskandı ben size söyleyeyim.

* Ne mağduriyeti kardeşim?

Mağduriyet diyorsan başka işte Yimpaş mağdurları.

* Nerede o Yimpaşlılar?

İşte burada.

* Senin neren mağdur, sen mi mağdursun, çocukların mı mağdur, kim mağdur? Çocuklarını okutanlar mı mağdur, işadamı arkadaşların mı mağdur? Kim mağdur? Kemal Unakıtan mı mağdur? Kemal Unakıtan'ın çocuklarımı mağdur? Bakan arkadaşları mı mağdur, onların çocuklarımı mağdur?

Mağduriyetmiş, mağduriyet değil beceriksizlik.

* Cumhuriyet Halk Partili bir arkadaşımız meclis başkanı seçildi hatırlıyor musunuz?
Yani Cumhuriyet Halk Partisi kırk dokuz milletvekiliyle meclis başkanı seçtirmiş.

* CHP'de olsaydı bugün CHP cumhurbaşkanını seçmeden memleketi seçime mi götürürdü? Olur muydu böyle bir şey?

* Uzlaşma arasa seçilmez miydi? Niye seçilmedi? Benim dediğim dedik dediği için değil mi?

Anayasayı da bilmiyor, hukuku da bilmiyor, demokrasiyi de bilmiyor.

* Öyle değil mi? Türkiye'nin fotoğrafı bu değil mi? Bu AKP'nin fotoğrafı değil mi?
Bunun değişmesi gerekmiyor mu?

Bunu değiştirmenin yolu önce yolsuzlukları ortadan kaldırmaktır.

* Yolsuzluklar var mı? Ankara'da var mı? Sivas'ta? Bu yolsuzlukları ortadan kaldırmadan Türkiye'nin iki yakası bir araya gelir mi? Çiftçinin yüzü güler mi, esnafın işi yoluna girer mi? Gençler iş bulabilir mi, yatırım yapılır mı? Ne yapacağız?
Yolsuzluklara son vereceğiz.

* Yolsuzlukların arkasında ne var?

Yolsuzlukların arkasında bir üçgen var.

* İkincisi o değil mi?

Devletin işini, kanununu onun için ayarlayacak bir memur.

* Şimdi bunu ortadan kaldırmak için ne yapmamız lazım?

Önce siyasetçiyi çekebilmek lazım.

* Siyasetçiyi niye çekemiyoruz?

Çünkü siyasetçinin dokunulmazlığı var.

* Değil mi?

Dokunulmazlığı var mahkemeye çıkamıyor.

* Dünyada her yerde böyle dokunulmazlık var mı?

Hayır yok.

* Ama ne oluyor o dosyalar?

Hepsi durdu, dondu, buzdolabına kondu, derin dondurucuya kondu.

* Niye kaldırmıyorsunuz dedim?

Şimdi seninkini kaldırırsak yol olur öbürlerinin dedi.

* Bakın, bu dokunulmazlığı Türkiye’de kaldıracak bildiğiniz bir parti var mı? Kim kaldırır bu dokunulmazlığı? Tereddüt var mı?

* Peki niye kalkmıyor? Şimdi kaldırma görevi kimde?

Sizde.

* Öyle değil mi? Kaldıracak mıyız? Kim kaldıracak?

Cumhuriyet Halk Partisi kaldıracak.

* Ne var?

Ramazanda poşet dağıtma var.

* Ne var? Ağustos ayında kömür dağıtma var değil mi?

* Ne yapacağız?

Bakın değerli arkadaşlarım, CHP iktidarında bir defa sıfır açlık projesi uygulanacak.

* Ne yapacağız bu durumda?

O durumdaki ailelerin listesini çıkaracağız ve o ailelere yardım edeceğiz.

* Ailede kime?

Kadına, anaya, eşe, ailenin sorumluluğunu üstlenen insana.

* Peki gerçek ne, oluyorlar mı?

Hayır.

* Ne oldu?

Dört yüz küsur bini programlara girebildi.

* Eğer CHP iktidara gelmezse gelecek sene ne olur?

Gene aynı.

* Öbür sene ne olur?

Gene aynı.

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bu üçte ikinin geriye dönmesinin bir maliyeti yok mu?

Milllete, devlete bir maliyeti yok mu?

* Ne oluyor sonra?

İki yıl sonra üçte ikisi için öğrencilerin yenilgi.

* Hak mı, reva mı, böyle bir şey olur mu?

Devlet yönetmek demek her yıl ortaya çıkacağı bilinen bu sorunu daha çıkmadan çözecek tedbir almak demek.

* Var mı tedbir?

Elbette var.

* Nedir tedbir?

Tedbir lisede okuyan öğrencilerin lisenin daha ortasındaiken, ikinci sınıfındaiken o güne kadarki notlarını, öğretmenlerinin değerlendirmelerini dikkate alarak üst üste birkaç sınava sokup o sınavın sonuçlarını dikkate alarak, rehber öğretmenlerinin değerlendirmelerini dinleyerek, ailelerinin düşüncelerini alarak, kendisiyle mülakat yaparak doğru bir biçimde iki yıl daha harcatmadan o çocuğa zamanında yavrum gel seni kaybedeceğin bir sınav istikametine sokmayalım, gel seni ekonomiye, ticarete, iş dünyasına kazandıralım, gel sana iş ve meslek eğitimi verelim, gel seni sınavda yenilmeden, mağlup olmadan topluma, ekonomiye, ailene kazanalım demek ve onları farklı bir istikamete çekmektir.

* Bugün halk eziliyor mu, çiftçi eziliyor mu, işsiz genç eziliyor mu, esnaf eziliyor mu, emekli eziliyor mu, kadın eziliyor mu?

Ezdirmeyeceğiz.

* Ezdirmemek nasıl mümkün olur?

Halkın ezildiği bir ortamda birisinin çıkıp halkı ezdirmeyeceğiz demeye başlamasıyla olur.

* Ülke soyuluyor mu bugün? Ankara'da soyuluyor mu, İstanbul'da soyuluyor mu, Sivas'ta soyuluyor mu?

* Bunun sonucu ne oluyor biliyor musunuz?

Yüz milyonlarca dolar birden bire o karar sonucunda birilerinin cebine konuluyor.

* Bugün başka ülkeler soyulmaya müsaade ediyorlar mı?

Türkiye soyulmaya niye bu kadar müsamaha gösteriyor.

* Değiştirirsek kim kazanır?

Çiftçi kazanır, işçi kazanır, esnaf kazanır, millet kazanır, Sivas kazanır, yatırımlar kazanır, işsiz gençler iş bulur.

* Bugün devleti bölme çalışması var mı? Buna karşı hükümet gerekli duyarlığı gösteriyor mu?

* Barzani Türkiye’de seçimde oy kullansa kime oy kullanır?

Soruyorum elinizi vicdanınıza koyunuzda cevap verin.

* Barzani Türkiye’de bu seçimde oy kullanacak olsa kime oy kullanır? Peki sen kime oy kullanacaksın? O siyasi parti tercihini yaparken yanlış mı yapıyor? Kendi çıkarını biliyor değil mi?

Bakın, Rum Meclis Başkanı Hristofyas çıktı dedi ki, aman AKP’yi gözetin.

* Barzani mi yanılıyor, yoksa Türkiye’de onlara oy verenler mi? Niye?

* Bir Cüneyt Zapsu’su var onun biliyorsunuz değil mi? Cüneyt Zapsu’su onun kılavuzu o değil mi?

Cüneyt Zapsu’dan kılavuzu olan başbakan.

* Öyle değil mi?

* Kim dedi?

Cüneyt Zapsu.

* Kim için dedi?

Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı için.

* Kime söyledi?

Başkan Bush'a söyledi.

* O ne diyordu?

Türkiye'deki teröristler bitti mi sıra Irak'takilere geldi diyordu.

* Öyle değil mi?

CHP Yalova Mitingi Soru ve Cevapları:

* Sevgili Yalovalılar, nasılsınız, iyi misiniz? Keyfiniz yerinde mi? İşleriniz yolunda mı? Nasıl, aldığınız sattığınız, kazandığınız, harcadığınız birbirini tutuyor mu? Bütçede açık var mı? Kredi kartlarıyla mı idare ediyoruz? Ödenemeyen kredi kartları da oluyor mu? Nasıl, ekonomik durumunuz yıllar içinde ilerledi mi? Kalkındınız mı? Güçlendiniz mi? Geliriniz arttı mı?

Borçlarınızı ödediniz, elinizdeki avucunuzdaki tasarrufu iyi yerlere yatırdınız, biraz geliştiniz, güçlendiniz.

* Niye öyle oluyor?

Türkiye kalkınıyor diyorlar.

* Yalova Türkiye'ye dahil değil mi? Yani Yalova'yı dahil etmeden mi söylüyorlar?

Dört kat, beş kat kazanan firmalar var. Borsa beş kat artmış.

* Sizin borsada yok mu para? Peki o dört, beş kat artan yatırımlar yok mu sizde?

* Siz almıyor musunuz?

* Değerli arkadaşlarım, bu niye böyle oluyor?

Yalova İstanbul'umuzun, Bursa'mızın hemen yanında, Türkiye'nin en önemli büyük metropollerinin hemen yanında, çok önemli tarımsal zenginliği olan, toprakları olan, en verimli toprakları olan, tarımsal yönü ağır basan bir kentimiz.

* Burada yaşayan insanlar, çiftçiler daha çok kazanmıyor mu? Peki Yalova çarşısındaki esnaf o çok daha fazla kazanmıyor mu?

* Yani büyük mağazalar mı kazanıyor? Esnaf kazanmıyor mu? Esnaf yanında çalışanın sigortasına, vergisine yetişmeye çalışıyor öyle mi?

* Öyle mi?

Borçlar artıyor.

* Çocuklar, gençler üniversiteyi bitiriyorlar, üniversiteye giriyorlar, diplomalarını alıyorlar iş buluyorlar mı?

KPS sınavına giriyor öğrenciler kamu personeli sınavına o sınavdan iyi de not alıyor çocuklar.

* Sonra tayin oluyorlar mı? Öğretmen olarak tayinleri çıkıyor mu? Çıkıyor mu? Analar babalar çocuklarını okutuyor, harcıyor, kurs diyor, dersane diyor, ders diyor, yıllarca emek veriyor sonra mürüvvetini göreceğim artık yaşlandık, çocuğumuz bir işe girsin de onun maaşıyla bize de bir hediye alınsın da biz de onun güzel günleri, mürüvvetini göreyim, evlendireyim, çoluğunu çocuğunu göreyim diyor değil mi?

* Olmuyor mu? Niye olmuyor?

* Kim için fırsatlar ülkesi? Yalova esnafı için, Yalova çiftçisi için, Yalova genç için, Yalovalı emekli için fırsatlar ülkesi değil mi?

* Değil mi?

* Buna karşılık orta sınıf ne olmuş?

Orta sınıf yoksullaşmaya başlamış.

* Yoksul ne olmuş?

Daha da yoksul olmuş.

* Öyle değil mi?

* Karın doyması günümüzün şartları içinde nedir ki?

Ama karnını dahi doyuramadan yatağa aç giren insanlar var.

* AKP fakir fukara, garip guruba diye geldi değil mi? Ne oldu o fakir fukaranın, garip gurubanın yüzü güldü mü? Kimin yüzü güldü? Yabancı sermayedarların ya da Türkiye’de zaten gemisinin kaptanı olmuş, gemisini karadan geçirecek olanların yüzünü güldürdü değil mi?

* Bakın dört buçuk yılda Türkiye’nin elinde avucunda ne varsa satıldı öyle değil mi? Satılmadı mı?

* Değerli arkadaşlarım, şimdi bu Türkiye’de bu sıkıntılar niçin yaşanıyor? Türkiye’de yolsuzluk var mı?

* Başka ne var?

Yolsuzluklar var, yolsuzluklar.

* Nedir OFER?

* Nedir Ali Dibo? Ne demek? Ali Dibo ne demek? Nereden çıktı?

* Kim bu OFER?

* Bu devlet adamlarının, siyaset adamlarının yakınları iktidardan yararlanarak zenginleştiler mi zenginleşmediler mi? Yani zenginleşmedi ama herhalde iktidar mensupları, onların yakınları bu işten zenginleştiler, değil mi? Öyle mi? Örneğe gerek yok değil mi?

Biliyoruz.

* Şimdi devlet adamının görevi nedir? İktidara gelip çocuğunu, eşini, dostunu zengin etmek midir?

Devlet adamının görevi yüzünü bile görmediği, bu memleketin evladı insanları, gençleri, vatandaşları kaldırmaktır, zenginleştirmektir, mutlu etmektir, eğitmektir, onlara sahip çıkmaktır, onlara bakmaktır.

* Bunlarla mücadele etmeden, bunların sonunu getirmeden Türkiye'nin sorunları çözülebilir mi?

* Peki, nasıl çözeceğiz?

* Bakın sevgili Yalovalılar, bu yolsuzlukların arkasında ne var size söyleyeyim?

Bir üçgen var üçgen.

* Bu ikisi yetiyor mu?

Yetmiyor.

* Başka ne var?

Bir de bunlarla işbirliği yapacak bir namussuz siyasetçi var.

* Neresinden bozacağız?

Siyasetçiden bozacağız.

* Nasıl bozacağız?

Milletvekili dokunulmazlığını kaldırarak bozacağız.

* Ne oldu?

Yapmadı.

* Şimdi soruyorum, dokunulmazlıklar kalksın mı, kalkmasın mı?

* Kalkmasın diyen birisi var mı?

Bu muhteşem topluluğun içinde yok.

* Dokunulmazlığı kaldırarak Türkiye’de bir parti var mı?

Var mı?

* Elinizi vicdanınıza koyunuzda söyleyiniz, CHP’ye oy vermemiş Yalovalılar lütfen elinizi vicdanınıza koyunuzda söyleyiniz hangi partidir o? CHP değil mi?

Evet CHP.

* Niye kaldırmıyorsunuz dedim?

Yol olur, yol olur dediler.

* Değerli arkadaşlarım, bunu sağlamak önemli değil mi? Bunu sağlamak Türkiye’de yeni bir dönemi açmak değil mi? Türkiye’de demokrasi için önemli değil mi? Cumhuriyet için önemli değil mi? Ekonomi için önemli değil mi? Ahlak için önemli değil mi? Eşitlik için önemli değil mi?

* Bunu sağlayacak olan CHP’li değil mi?

O zaman kardeşim ne olur önümüzdeki seçimde sadece bunu dahi olsa yapsın diye şu CHP’ye oyu sevgili Yalovalı kardeşim veriver de, bir yeni sayfayı hep beraber açalım.

* Terörün arkasında ne var?

Terörün arkasında bu birliği bozma çabası var.

* Bugün işbaşındaki iktidarın bu konuyu en doğru şekilde anladığını ve gereğini yaptığını söyleyebilir misiniz?

* Nereden çıktı bu yasa dedik?

Canım teröristleri dağdan indireceğiz, onları affediyoruz, affedildiğini görünce teröristler bırakacak silahı inecek dediler.

* Sen af çıkardın diye iner mi?

Olmaz böyle şey dedik, çıkardılar.

* Ne oldu sonuç?

Cezaevinde tutuklu olan teröristler tahliye oldu, onlarda dağa çıktı.

* Türkiye'ye karşı böyle bir ihaneti seyir mi edeceğiz?

Gerekirse müdahale edeceksiniz.

* Bu hakkınızdan vazgeçerseniz sizin caydırıcılığınız kalır mı?

* Tekrar bakın söylüyorum; ne yaptı terör konusunda bu hükümet?

* Burada ne var?

Burada bir madde var.

* Şimdi bu kanuni lafların ne anlama geldiğini size söyleyeyim; diyor ki, ilk kez bugüne kadar terör örgütünün kurucusuna da kimdir terör örgütünü kurucusu?

Biliyorsunuz.

* Ne yapıyorsunuz? Yani Türkiye'yi birbirine mi düşüreceksiniz?

* Bütün bunların ortaya koyduğu nedir biliyor musunuz?

* Gabar Dağı'nda bu millet huzur ve barış içinde yaşasın diye gözünü kırpmadan canını veren bu memleketin asker evlatlarına "Askerlik yan gelip yatma yeri değildir." diyor değil mi?

* Ama bu kadar yanlışlık tesadüf olur mu?

Bu bir zihni hali yansıtıyor.

* Bu kanun maddeleri yanlışlıkla gelir mi? O imza yanlışlıkla atılır mı? Apo'nun tahliyesine yönelik bir yasa düzenlemesi yanlışlıkla yapılır mı?

* Manzarayı düşünebiliyor musunuz?

Türkiye'de bu yıl üniversite sınavlarına bir milyon altı yüz bin öğrenci katıldı. Bunun bir milyon yüz bini, iki yüz bini dışarıda kalacak.

* Bu sınava üçte iki öğrencinin sanki üniversiteye girecekmiş gibi eğitilip sonrada sınavdan geri dönmesinin Türkiye için bir maliyeti yok mu? Analara babalara maliyeti yok mu? Gencin kendisine bir maliyeti yok mu? Devleti bir maliyeti yok mu?

* Dünyada başka bir ülke var mı böyle?

Yok.

* Nasıl ayrılacak?

Öyle doksan dakikalık bir sınavla değil, bütün geçmişte aldığı notlarla.

* Başka CHP iktidarın ne olacak?

Yeşil kartı kaldıracağız.

* Ne olacak?

Nüfus cüzdanı.

* Ayrıca ne yapacağız?

Türkiye’de yoksullukla mücadele için Ramazan gelsin, çadır kurulsun, bizim eve poşet gelsin ya da seçim gelsin, seçim gelirken partiler gelip bizi ziyaret etsin, altın verecekse altın versin, erzak verecekse erzak versin, kömür verecekse kömür versin diye beklemek yok.

* Ama nasıl sahip çıkacağız?

Muhtarlar aracılığıyla sahip çıkacağız.

* Ne olacak?

İşte ona destek vereceğiz.

* Kime destek vereceğiz?

Aileye destek vereceğiz, aileye.

* Ailede kime destek vereceğiz?

Kadına, kadına destek vereceğiz.

* Halk eziliyor mu şimdi? Çiftçi eziliyor mu? Esnaf eziliyor mu? İşsiz genç eziliyor mu? Üniversiteye giremeyen öğrenci eziliyor mu?

Ezdirmeyeceğiz kardeşim. Ezdirmeyeceğiz.

* Başka ne yaptırmayacağız?

Ülkeyi soydurmayacağız.

* Soyuluyor mu ülke? Belediyeler soyulur mu? Hükümet soyuluyor mu?

* Özelleştirmeye soyuluyor mu? İhaleyle soyuluyor mu? Banka batırılarak soyuluyor mu?

Soydurmayacağız.

*Başka ne yaptırmayacağız? Devleti böldürmeyeceğiz. Devleti böldürmek isteyenler var mı? Bölmek isteyenler var mı? Bölmek isteyenlerin farkında olmayan, onlar alet olanlar var mı? Yetkili olup da devleti bölmek isteyenlere onların oyunlarına, tuzaklarına düşenler var mı?

CHP olarak devleti böldürtmeyeceğiz.

* Bir an için düşünün CHP iktidara gelmiş, dokunulmazlıkları kaldırmış, üniversiteye giriş düzenini aklı başında, adaletli bir sisteme oturtmuş, yoksullara yardım devlet ana modelini uygulamaya koymuş, ülkeyi bölmek isteyenlere karşı, teröre karşı etkili önlemlerini almış, çiftçiyi ayağa kaldırmış, emekliye destek olmuş, emeklinin yüzünü güldürmüş, esnafın yüzünü güldürmüş. Böyle bir Türkiye için hepimizin harekete geçmesi gerekmez mi? Böyle bir Türkiye için mücadele etmek gerekmez mi?

Hep birlikte bunu yapacağız.

* Yapacak mıyız?

Size güveniyorum.

* Yerlisi var, yabancıları var değil mi?

* Diyen kim?

* Öyle mi?

İnşallah, hep birlikte güzel günler göreceğiz.

CHP Adıyaman Mitingi Soru ve Cevapları:

* Sevgili Adıyamanlılar, nasılsınız, iyi misiniz? Keyifler yerinde mi, işler yolunda mı? Ticaret yolunda mı? Aldığınız sattığınız birbirini karşılıyor mu? Borçlar ödeniyor mu? Masrafınızı sattığınız ürün nasıl karşılayabiliyor mu? Gençler iş bulabiliyor mu? Esnaf sabahleyin kepengini hayır duasıyla açıyor, akşam şükürler ederek kapatıyor, yanında çalışanın sigortasını, primini, kendi vergisini ödeyebiliyor mu? Sattığının yerine yenisini alabiliyor mu? Sizin milli gelir artmadı mı, katlanmadı mı?

* Türkiye zenginleşiyor da, bu zenginleşmeden size damlayan, düşen bir şey yok mu? Hep orada mı kalıyor?

Yukarıda kalıyor, aşağıya gelmiyor.

* Adıyaman'ın yolunu bulamıyor öyle mi?

* Bu ne demektir?

Bir avuç insan Türkiye'nin zenginliğine el koydu.

* Ama milyonlarca insan boynu bükük kaldı, yoksul kaldı demek değil mi?

* Fakir, fukara, garip zenginleşti mi? Ama Türkiye'de zaten zengin olanlar kat kat daha fazla zengin olmadılar mı? Peki bunlar kime çalıştı? Onlara çalıştı değil mi?

* Değerli arkadaşlarım, bakın hani çiftçi mazot ucuzladı mı? Yeşil mazot çıktı mı?

* Tütünün kotası arttırılacaktı, dört yüz kiloya çıkacaktı. Arttı mı?

* Tütün kotası kalktı mı? Burada söz verildi mi size? Arttırılacak denildi değil mi? Arttı mı?

* Tütüncülük geliyor mu? Adıyaman'ın o her türlü harmanın içinde yeri olan o şark tipi tütünü parlak bir geleceğe doğru gidiyor mu? Yoksa seneye tütünde mi almayacaklar? Bitiyor o da bitiyor değil mi?

* Peki, Adıyamanlı ne yapıyor? Irgat mı oluyor? Göç mü ediyor? Yani dünyada medeniyetin beşiği olmuş, tarihin en eski dönemlerinde, en büyük medeniyetleri kurmuş Adıyaman halkı şimdi kendi yurdundan, kendi toprağından geçmek zorunda mı kalıyor? Bu Türkiye iyi yönetiliyor anlamına gelir mi?

* Ne oldu o köprü yapıldı mı? Yapılmadı mı?

* Peki elli kilometre Gölbaşı'na kadar gelen tren Adıyaman'a bağlandı mı? Gölbaşı Adıyaman tren bağlantısı var mı? Peki Kahta, Gölbaşı duble yolu yapıldı mı?

* Kardeşim yatırım yaptırmamışsınız, çiftçi olarak, esnaf olarak, genç olarak istediklerinizi elde edememişsiniz, paranızı iki kat arttıramamışsınız kabahatiniz ne? Yoksa siz AKP'ye oy vermediniz mi geçen seçimde?

Verdiniz.

* E ne o zaman, ne?

* Haklı mıyım? Yeni bir yönetim gerekiyor mu?

O yeni yönetimi kuracağız.

* Siz de benim mesajımı aldınız değil mi?

Tamam, mesele yok.

* Kime sattık?

Kime sattığımızı da bilmiyoruz.

* Ne zaman sattık?

* Kardeşim gümrükten mal mı kaçıyorsunuz?

Bekleyin iki hafta.

* Bu doğru mu, bu kabul edilebilir mi?

* Elde avuçta ne varsa sattı değil mi?

* Başka ne yaptı?

Ben size söyleyeyim borç yaptı borç, borç, borç.

* Şimdi bunlar ne yaptılar?

Bunlar o tüm seksen yıllık borcun yüzde seksen beşi kadar bir borcu dört yılda yaptılar.

* Başka ne var?

Türkiye’de yolsuzluk var.

* Var mı? Yolsuzluk Ankara’da var mı? Adıyaman’da? Bu iktidar döneminde yolsuzluklar kalktı mı, arttı mı?

Çok açık.

* Ofer lafını bu iktidar çıkardı değil mi? Ofer lafının ne anlama geldiğini biliyorsunuz değil mi?

* Başbakana soruyorlar görüştün mü diye?

Hayır tanımam diyor.

* Değerli arkadaşlarım, bunu yapmamız yanlış mı? Yapalım mı? Yapmamızı istiyor musunuz?

* Bizim dışımızda bunu kaldıracak bir başka parti var mı? Bunun kaldırılması önemli değil mi? Yeni bir dönem açmaz mı Türkiye’de? Artık her şey değişmeye başlamaz mı?

* Buna son vermek Türkiye’de demokrasi için şart değil mi?

Bunu yapacağız.

* Değil mi? Orada birlikte dokunulmazlığı kaldıracağız diye söz vermiştik değil mi?

Ne oldu? Oldu mu?

Olmadı.

* Niye olmadı?

Başbakanın arkasında bir sürü yolsuzluk dosyası var.

* Değerli arkadaşlarım, kendisiyle ilgili yolsuzluk dosyalarının hesabını verememiş bir insan memlekete adalet getirebilir mi? Dürüst bir yönetimi kurabilir mi? Milletın hakkını verebilir mi? O zaman ne uğraşıyorsunuz?

* Yolsuzluğun arkasında ne var biliyor musunuz?

Bir üçgen var, sacayağı.

* Bu üçlü şirketin bir ayağında kim var?

Haramzade bir işadamı var.

* Onun yanında kim var?

Ona yardımcı olan bir devlet memuru var.

* Tek tek olmuyor, şirketle oluyor öyle değil mi?

* Neyle kıracağız bunu?

Önce siyasetçiyi halledeceğiz.

* Nasıl sürteriz?

Dokunulmazlığı kaldırarak.

* Hukuk işlemiyor, adalet işlemiyor, yargı işlemiyor, eşitlik yok, demokrasinin özü eşitlik değil mi?

* Gerideki?

Gerideki işte onlara da poşet dağıtılıyor.

* Olur mu?

* Şimdi değerli arkadaşlarım, siyaset nasıl peki?

* Anadolu'da ne var?

Anadolu'da o dönemde yetmiş iki millet birdir diyen büyük Mevlana'nın, Hacı Bektaşî Veli'nin, Yunus Emre'nin büyük medeniyeti var.

* Devlet kimin?

Devlette bizim.

* Devlet dediğin ne?

Devlet dediğin o milletin her bir ferdinin namusu, mülkiyeti, ailesi, şerefi, ırzı, hakkı, hukuku, onuru, başı dik yaşamasının güvencesi.

* Yani Őimdi milletle devleti karŐı karŐıya getirirsek bundan millet kazançlı çıkar mı? Milletin iŐleri yoluna mı girer? Devlet dűŐmanlıđı yaparsak milletimizin refahı mı artar? Olur mu bűyle bir Őey?

* Ne oluyor Irak'ta?

* İyi mi oluyor?

Her gűn yetmiŐ, seksen kiŐi ۆlűyor.

* Bunun bize sıçraması tehlikesi hiç mi yok? Birilerinin uyanık olması gerekmiyor mu? Duyarlı olması gerekmiyor mu?

İŞte CHP o duyarlığı, o uyanıklığı sergiliyor.

* Yani Őimdi Irak'ta seksen kiŐi her gűn ۆlűnce Sűnni műhim deđil, Alevi, Őii műhim deđil műmkűn mű? Olur mu?

Allah korusun, Allah muhafaza etsin.

* Ne demek bu haritalar?

* Sevmediğim Şey ne biliyor musunuz?

Terűrű sevmiyorum, terűrű.

* Hesabını yaptınız mı?

Evet yaptık.

* Ne yapıyoruz?

* KDV'si?

O da çiftçiye vereceğimiz mazotun içinde.

* Ne dışında?

Sadece, özel tüketim vergisi.

* Neymiş bu ÖTV?

Demek ki, karlı satış fiyatına kadar eşit ek bir vergiymiş.

* Nereden çıktı bu?

Ankara'nın açığı var, devletin açığı var.

* Böylece ne olmuş?

Bir çiftçiden hem KDV alıyorsun, hem ÖTV alıyorsun olmuş.

* Hesabını yaptık mı?

Yaptık.

* Bunun ÖTV'si ne kadar tutuyor?

İki buçuk milyar dolar.

* Kaç kişi bundan yararlanıyor?

Doğrudan yirmi milyon kişi.

* Ne oluyor?

Devlet diyor ki, senin pamuğun pahalı.

* Niye ucuz?

Yunan devleti senin koyduğun vergiyi koymuyor da ondan ucuz.

* Bunun sorumlusu çiftçi mi, sen misin?

* Kardeşim sen bu mazotu armatörler için indirmedin mi? Gemi sahipleri için indirmedin mi?

* Başka?

Özel uçak şirketlerinden alınmıyor.

* Ne maliyeti bunun?

İki buçuk milyar dolar.

* Kardeşim sen elli tane bankaları batırmış iş adamına elli milyar doları buluyorsun da, çiftçiye yirmi milyon insana iki buçuk milyar doları biz bulmaya kalkınca niye itiraz ediyorsun?

* Başka ne yapacağız değerli arkadaşlarım?

Eğitim sistemini değiştireceğiz.

* Buralarda kimler çocuk okutuyor?

İmkanı olan insanlar.

* Halk ne yapacak? Halk çocukları ne olacak?

Onlar boynu bükük, sıralar kırık, camlar yok, kışın ısınmaz.

* Olacak iş mi?

* Ne yapacağız?

Bölge okulları açacağız değerli arkadaşlarım.

* Yazık günah değil mi? Yani ülkeyi yönetmek bir ülkenin yaşadığı, her yıl yaşadığı bir sorunu çözecek tedbiri bulup uygulamak değil mi?

* Bu manzaranın bir maliyeti yok mu?

O, bir milyon yüz bin aile o çocuğu yetiştirmek için dersane parası verdi, kurs parası verdi, öğretmen parası verdi. Çocuk oradan oraya iki yıl, iki buçuk yıl koştu, perişan oldu.

* Yeşil kart ne?

AKP kodamanını buluyorsun, o kaymakamı, muhtarı ayarlıyor, sana bir yeşil kart veriyorlar ve onunla işini görüyorsun.

* Yazık değil mi, günah değil mi?

* Ne gelecek yerine?

Yerine bu gelecek bu. Nüfus hüviyet cüzdanı, T.C. kimlik kartı.

* CHP iktidara gelince ne yapacak?

Bütün muhtarları kendi mahallelerinde yoksul, geçimini sağlayamayan aileleri kayda geçirmesini isteyecek.

* Nasıl yardım edeceğiz?

Aileye yardım edeceğiz.

* Ailede kime yardım edeceğiz?

Kadına.

* Yolsuzluk?

Yolsuzluk var.

* Sosyal demokrasi ne demek?

Bir defa sosyal demokraside demokrasi var, özgürlük var, düşünce özgürlüğü var, inanç ve ibadet özgürlüğü var.

* Ama başka ne var?

Başka adalet var!

* Ne oluyor o zaman?

Sosyal adalet.

* Ne oluyor o zaman?

Sosyal demokrasi.

* Ne oluyor o zaman?

Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir anlayışı oluyor.

* Niçin GAP mağdurudur?

Çünkü Atatürk barajı asıl Adıyaman'ın arazilerini suyun altında bırakmıştır.

* Ben ne istiyorum?

* Öyle değil mi? Demokrasinin uygulaması bu değil mi? Fransa'da böyle olmadı mı? Amerika'da böyle olmadı mı? 2002 seçiminde Türkiye'de böyle olmadı mı? Peki şimdi niye bir araya gelemiyoruz? 2002 seçiminde başbakan benim karşı karşıya geldi de şimdi niye gelemiyor? Başbakan muhalefet lideriyle milletin önünde, açık, şeffaf bir tartışmaya girmezse demokrasi olur mu? Başbakanla karşı karşıya gelelim, bir masanın etrafında oturalım.

* Başbakan kaçır mı? Kaçır mı başbakan? Niye kaçıyor? Kendine güvenen bir insan kaçır mı?

CHP Antalya Mitingi Soru ve Cevapları:

* Nasılsınız sevgili Antalyalılar? Keyfiniz yerinde mi? İşleriniz yolunda mı? Kazancınız yerinde mi? Sattığınız aldığınız birbirini tutuyor mu? Borçlar ödendi mi? Gençler iş buldu mu? Çiftçiler şöyle bir toparlandı, kendine geldi mi? Pamukçunun yüzü gülüyor mu? Sebzececinin yüzü gülüyor mu? Seracının yüzü gülüyor mu? Esnafın yüzü gülüyor mu? Emekliler nasıl? Emekliler mutlu mu? Maaş artışları yeterli değil mi?

* Ödenmedi mi? Mahkeme karar verdi gene de ödenmedi mi? Türkiye zenginleşti diyorlar? Zenginleştiniz mi? Altı kat Türkiye'nin geliri arttı diyorlar, Antalya'nın da arttı mı? Sizde arttı mı? Artmadı mı? Gençler iş bulabiliyorlar mı? Üniversiteden mezun olup diplomayı tayin olabiliyor mu? Bu KPS sınavına giren çocuklar iyi puan alıyorlar, sonra öğretmen olarak tayinleri çıkıyor mu? Hemşire olarak tayinleri çıkıyor mu? Peki, bu kadar zenginlik nereye gidiyor? Sizin borsada paranız yok mu? Borsada şirketiniz yok mu? O zenginleşmeden size gelen bir şey yok mu? Borsada parası olanları yüzde yetmiş yabancı mı? Yani Türkiye'den yabancılar mı zengin oluyor?

Onlar Türkiye fırsatlar ülkesi diyorlar. Türkiye'den zengin oluyoruz.

* Onlar siz memnun değil misiniz? Peki, Türkiye'den yabancılar zengin oluyor, yerliler hiç zengin olmuyor mu? Zengin olan yerli hiç yok mu? Var değil mi?

* Toplam borç ne kadar?

İki yüz yirmi milyar dolar.

* Tamam mı?

* Peki, o borçtan size gelen, size yansıyan bir şey yok mu?

* O milletin borcu sizin refahınıza, yaşamınıza bir katkı yapmadı mı? Peki bunlar elde avuçta ne varsa sattılar değil mi? Satıyorlar hala değil mi? O cumhuriyet döneminin hani bunlar çivisi bile yok bunların dedikleri o CHP'nin yaptığı fabrikaları, tesisleri teker teker şimdi satıyorlar değil mi? Bunlarazardan miras

buldular ona eklemediler, onu satarak gün geçiriyorlar değil mi? O satılan mallar kimin?

Milletin.

* Milletin o satılan mallardan bir kazancı var mı? Size oradan gelen giden bir şey var mı?

* Bunun refahında bir artış var mı? Ne oldu? Türkiye'nin üzerinden birileri zenginleşiyor değil mi?

* Bu neyi gösterir? Bu Türkiye'de gelir dağılımının ne kadar çarpık olduğunu gösterir değil mi?

* Bu son dönemde ne oldu?

Türkiye'de süper zenginler daha süper zengin oldu.

* Değil mi?

* Antalya'da farklı mı?

Değil.

* Siz bir gökdeleni bataklığın üzerine inşa edebilir misiniz? Önce bataklığı sağlamlamak lazım değil mi?

* Değerli arkadaşlarım, çiftçinin mazotundan neler alınıyor?

Dışarıdaki petrolün, ithal edilen petrolün fiyatı o çiftçinin mazotunun içinde, onun rafineride işlenmesinden kaynaklanan masraf o da içinde, nakliye o da içinde, bayi karı o da içinde, KDV o da içinde.

* Yunanistan Türkiye'ye pamuk ihraç ediyor. Niye?

Ucuz mazotla alışıyor Yunan köylüsü.

* İyi mi?

* Kaç kişi yararlanacak?

Yirmi milyon kişi.

* Ne yapacağız?

Mesela yeşil kartı kaldıracaağız değerli arkadaşlarım.

* Yeşil kart ne?

Gya yoksul olanlara devletin sağladığı bir tedavi kolaylığı.

* Ne olacak onun yerine?

Onun yerine işte bu olacak. şu nüfus cüzdanı.

* Antalya'da yiyecek, içecek dağıtıyorlar mı? Bulgur, pirinç var mı? Kömür de dağıtıyorlar mı Antalya'da?

* Ne yapıyorsunuz getirdiklerini? Alıyor musunuz? Almıyor musunuz? Niye almıyorsunuz?

Yanlış bence.

* Canım günah değil mi diyorlar?

* Alın ama sakın ha oy kullanmayın. Tamam mı?

* Parayla satılmaz. Tamam mı?

* şimdi peki biz ne yapacağız?

Değerli arkadaşlarım, CHP iktidara geldiği zaman öyle ilçe başkanları, il başkanları değil, muhtarlar devreye girecek.

* Bakın bakalım diyeceğiz. Bunlar gerçekten doğru mu?

Kontrolünü yaptıracağız.

* Ne yapacağız o zaman?

* Var böyle aileler değil mi? Ne yapacağız o ailelere?

Dünyanın her yerinde ne yapıyorsa onu yapacağız.

* Nedir o?

O aileye yardım edeceğiz devlet olarak.

* Niye anaya?

Çünkü ana yemez yedirir, giymez giydirir, içmez içirir.

* Ne oluyor şimdi?

Bir milyon yedi yüz kişi başvuruyor.

* Değil mi? Peki bunun bir maliyeti yok mu? Analara, babalarda bir maliyeti yok mu? Türkiye'ye bir maliyeti yok mu? Devlete bir maliyeti yok mu? O gençlere bir maliyeti yok mu?

ÖSS düzenini değiştireceğiz. Tamam mı?

* Sevgili Antalyalılar, Antalya'da yolsuzluk var mı? Yani özelleştirmelerde yolsuzluk oldu mu Antalya'da? Mesela Dokuma'da yolsuzluk oldu mu? Yani özelleştirme idaresi belediyeye mi tahsis etti Dokuma'yı? Sonra belediye bir yakınma, bir eşe dosta sen bunu ne istersen öyle yap diye mi verdi? Arada bir takım şeyler mi döndü?

Bu hep böyle mi oluyor? Özelleştirmelerde böyle yolsuzluklar mı var? İhalelerde böyle yolsuzluklar mı var? Peki, Ankara'da yolsuzluk var mı? Ofer ne demek?

* Kim bu dedik?

İsrailli bir işadamı dediler.

* Sabah tanıdığını bilmiyordu, öğlen tanıdığını fark etti. Tamam mı?

* Dünyada böyle bir uygulamaya göz yumarlar mı?

* Başlarında kim var?

Başbakan.

* Başbakan kendisine af çıkarır meclisten? Maliye Bakanı dört tane kendisine hangi ülkede af çıkarır?

* Yani bir mecliste iki yüz altmış altı tane yolsuzluk dosyası varsa o meclisteki insanların ülke sorunlarını çözmesini, gençlerin işsizliğine çare bulmasını, çiftçinin derdine deva bulmasını beklemek haklı mı? Ne yapacağız?

* Ben de, ben de kaldıracağım dedik anlaştık değil mi? Ne oldu? Yok, değil mi?

* Bu değişimin nedeni ne olabilir? Korku dağları bekliyor değil mi?

* Şimdi dokunulmazlık kalsın mı?

* Millete bir soralım değil mi? Kalsın mı kalkmasın mı?

Kalkmasın diyor. Millet kalsın diyor.

* Şimdi ben Antalyalılara soruyorum; mecliste dokunulmazlığı kaldırabilecek bir parti var mı? Hangi partiymiş o? Peki CHP'nin dışında bunu kaldırabilecek bir başka parti var mı Türkiye'de?

* Ne yapacaksınız o zaman? Seçimde CHP'ye oy vereceksiniz değil mi?

Gerçekten kalksın istiyorsanız çareniz yok.

* Bende gideceğim hesap vereceğim tamam mı?

* Şimdi terör konusunun nasıl geliştiğini görüyorsunuz değil mi? Bu hükümetin terör konusundaki gevşek tutumunu biliyorsunuz değil mi? Barzani ağzıyla konuştuğunun farkındasınız değil mi? Teröristlere af çıkardığını biliyorsunuz değil mi? Bir milyar dolar karşılığı Kuzey Irak'ta terörle mücadele için harekat yapma hakkımızdan vazgeçtiklerini biliyorsunuz değil mi? 2006 18 Nisanında PKK'nın elebaşısına tahliye kapısını açacak, cezaevine çıkararak "Etkin Pişmanlık Yasası"nın onun içinde uygulanacağına dair kanun teklif ettiklerini biliyorsunuz değil mi? Bunu CHP'nin önlediğini biliyorsunuz değil mi?

* O Dubai Anlaşmasını da CHP'nin önlediğini biliyorsunuz değil mi? 1 Martta Türkiye'nin Ortadoğu bataklığına sürüklenmesini CHP'nin önlediğini biliyorsunuz değil mi? Bu başbakan kaldığı sürece terörün Türkiye'de giderek tırmanacağını biliyorsunuz değil mi? Başbakanın terörist başına "sayın" dediğini biliyorsunuz değil mi? Şehitlere "kelle" dediğini biliyorsunuz değil mi? Bu vatanın bütünlüğü için Gabar Dağında canını tehlikeye atarak bu vatan için mücadele eden milletimizin o öz evlatlarına "Askerlik yan gelip yatma yeri değildir." diye dudak büktüğünü biliyorsunuz değil mi?

O zaman siz her şeyi biliyorsunuz.

* Barzani Türkiye'de iktidara kim gelsin ister? Talabani kim gelsin ister? Güney Kıbrıs'taki Rumlar kim gelsin ister? Peki Antalya kim gelsin ister? Saflar net değil mi? Herkesin safı belli değil mi?

* Başbakanın son zamanlarda çok canının sıkkın olduğunu, ağzını iyice bozduğunu biliyorsunuz değil mi? Türkiye'nin gelmiş geçmiş ağzı en bozuk başbakanın bu Başbakan olduğunu biliyorsunuz değil mi?

Ağzı bozuk bir başbakan.

* Yakışıyor mu?

* Yani cibilliyet sözünü sen ağzına nasıl alıyorsun? Sen kimsin CHP'ye cibilliyetsiz demek kim?

* Çankaya, Kütükçü, Göçerler, Karabekir, Yavuz Selim, Barış, Fevzi Çakmak, Erenköy, Esentepe, Su işleri ve Çamlıbel, on bir mahallede 1968 yılında tapular verilmişti tamam mı?

* Antalya turizminin on iki ay devam etmesini sağlamak üzere turizmde çalışan işçilerden stopaj kesilmesinden vazgeçerek, on iki aylık bir turizm sezonunu kolaylaştırmak için üzerimize düşeni yapacağız. Tamam mı?

* Hani çöpün altına atmayın, lavabodan aşağıya süpürmeyin diyen bir danışmanı var değil mi?

* Uzaktan kılavuzları var değil mi?

* CHP'nin üç yüz altmış milletvekili olsaydı cumhurbaşkanı seçimi tamamlanmaz mıydı?

Kırk dokuz milletvekiliyle biz meclis başkanı seçtik.

* Bizim kılavuzumuz bu tamam mı?

CHP Denizli Mitingi Soru ve Cevapları:

* Şimdi size soruyorum sevgili Denizlili kardeşlerim, nasıl keyfiniz yerinde mi? İşleriniz yolunda mı? Kazancınız yolunda mı? Aldığınız sattığınız birbirini tutuyor mu? Masrafınız, geliriniz birbirini karşılıyor mu? Çiftçinin sorunları çözülmeye başlandı mı? Mazot indi mi? Kotalar kalktı mı? Pamukçunun yüzü güldü mü? Pancarcı rahatladı mı? Buğdayın fiyatı üç yıldan beri aynı vaziyette gidiyor, şöyle bir rahatlama olmadı mı? Çiftçide büyük sıkıntı var diyorsunuz öyle mi?

* Esnaf nasıl? Esnaf kirasını, elektriğini, suyunu, telefonunu ödeyebiliyor mu? Sigortasını ödeyebiliyor mu? Primini ödeyebiliyor mu? Vergisini ödeyebiliyor mu? Akşam evine kazancını ailesiyle paylaşmak üzere taşıyabiliyor mu? Sabah besmeleyle açıyor, akşam şükrederek kapatıyor, bu arada işler yoluna giriyor mu?

Esnafta sıkıntıda.

* Gençler iş buldu mu?

Onlar bari bulmuştur.

* Gençler de iş bulamadı mı? Gençler de işsiz, hem de Denizli'de işsiz öyle mi?

İşsizlik mi var? Gençler iş bulamıyor mu?

* Peki, üniversiteyi bitiren, diplomasını alan gençler tayin oluyor mu? Öğretmen tayinleri yapılıyor mu? Hemşire tayinleri yapılıyor mu?

* Böyle mi? Durum bu diyorsunuz?

* Sizin borsa hesabınız yok mu? Borsada oynamıyor musunuz? Şirketiniz borsada kayıtlı değil mi? Borsayla ilginiz yok mu?

Siz de kardeşim borsaya girseydiniz.

* Para mı yok diyorsun?

* Türkiye’de yaşayanlar zenginleşemiyor mu? Yani sizin bu arada vazgeçtim altı kattan beş kat artmadı mı gelirsiniz?

Dört kat artmıştır. Üç kat. İki kat.

* Niye bu böyle oluyor? Bakın niye böyle oluyor?

Türkiye’de bir avuç insan zenginken çok daha zengin oldu.

* Öyle değil mi?

* Bu ne biçim iş böyle? Bu niye böyle oluyor?

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bu kadar borç alındı, o borçtan size damlayan yok mu? Gelen giden bir şey yok mu?

Hiçbir şey yok.

* Değil mi? Memleketin en kıymetli tesisleri, işletmeleri, fabrikaları, kazanç kapıları, ekmeç kapıları satıldı değil mi?

* Ne diyor adam?

Baba baba satırım diyor.

* Muazzam satış yapıldı değil mi? Peki bu satıştan size gelen giden bir şey olmadı mı? Satıştan da mı gelmedi?

* Bu mu size gelen?

* Kime sattık?

Valla rivayet muhtelif.

* Öyle mi? Şuna bir cevap verir misiniz?

* Bunun bir anlamı var mı? Yani gümrükten mal mı kaçırıyoruz? Seçimden satış mı kaçırıyoruz? Öyle değil mi?

* Bu dönemde neye gerek var?

* Niçin? Türkiye'deki çiftçi Yunanistan'daki kadar pamuk üretimini bilmiyor mu? Türkiye'nin toprağın Yunanistan'daki kadar verimli değil mi? Niye böyle oluyor?

Bakın size söyleyeyim; Yunanistan'daki çiftçi mazotu bir milyon yüz bin liradan kullanıyor.

* Ne söylüyoruz?

ÖTV'yi almayacağız.

* Nasıl olur?

Kardeşim sen armatörlerden almıyorsun ÖTV'yi, özel uçaklardan almıyorsun, ben de Deniz Baykal CHP olarak geleceğim, çiftçiden almayacağım.

* Kaç kişi bundan yararlanacak?

Dört buçuk milyon çiftçi ailesi, çarpı beş, yirmi milyon insan doğrudan yararlanacak.

* Nereden bulacaksın parasını?

Siz elli tane bankerin bankasını hortumlayan bankerin alıp götürdüğü elli milyar doları devletin hazinesinden verirken nereden bulduysanız, ben de yirmi milyon çiftçiye iki buçuk milyar oradan bulacağım.

* Bugün maalesef bu işler unutuldu kendi kaderine terk edildi, giderek ithalat patlıyor, ithalat yapılıyor, ithalat olunca ne oluyor?

Türkiye'de üretmediğimiz daha doğrusu sanayicimize ürettirmediğimiz ürünleri başka ülkelerin üretiminden dövizle borçlanarak karşılıyoruz.

* Bize diyorlar ki, bunu siz bir başkasından mı kopya çektiniz?

Değerli arkadaşlarım, biz bu işi seçime iki hafta kala milletin oyunu alalım diye söylemiyoruz.

* Ne göreceğiz?

* Bunu ne zaman öğreniyorlar?

Liseyi bitirip üniversite sınavına girdikten sonra.

* Bunun bir maliyeti yok mu? Her yıl bir milyon iki yüz bin ailenin yıllarca emek verdiği çocuğunun üniversiteye giremediğini görmesinin ekonomik bir maliyeti yok mu? Psikolojik bir maliyeti yok mu?

* Sordum dershaneye tamam da doktora niye?

* Dünyada var mı böyle bir uygulama?

* Ne zaman?

Lisenin içindeyken ve çocuğa denecektir ki, yavrum bak sen iki yıl daha burada oyalanma.

* Ne yapıyorlar?

Yeşil saha olan bir arsayı imarlı alana çeviriyorlar ya da emsali yükseltiyorlar.

* Değerli arkadaşlarım, tabi Türkiye'nin bir problemi de yolsuzluk değil mi? Denizli'de yolsuzluk var mı? Ankara'da yolsuzluk var mı? Bu yolsuzluklar böyle devam ederse Türkiye'nin iki yakası bir araya gelir mi? Çiftçinin yüzü güler mi? Gencin işi olur mu? Ne yapacağız? Son vereceğiz değil mi?

* Dünyanın hangi ülkesinde sevgili Denizliler bir maliye bakanı kendisi hakkında dört defa af çıkarır? Dünyanın hangi ülkesinde bir af kanunu başbakanın sorunlarını çözmek için çıkar? Peki böyle bir durumda olan bir kadro ülkenin sorunlarını çözebilir mi? Millet hakkını verebilir mi? Adaleti sağlayabilir mi?

* Birlikte dokunulmazlığı kaldıracağız diye söz verdik değil mi? Ne oldu?

Kalkmadı.

* Niye kalmadı?

Başbakanı kendi dosyası var.

* Şimdi size soruyorum sevgili Denizliler, Türkiye’de bu dokunulmazlıkların kalkması gerekiyor mu gerekmiyor mu?

Şimdi eğer hepimiz kalkmasını istiyorsak size soruyorum, dokunulmazlığı Türkiye’de kaldıracak bir parti var mı? Hangi parti o? CHP’den başka bir parti kaldırabilir mi? Kaldırdı mı? Peki, bunun kalkması bütün Türkiye için yani CHP’liler için değil başka siyasi görüşte olanlar için de önemli değil mi? Türkiye’de yeni bir sayfayı bu karar açmaz mı?

* Yapacak mıyız?

* Merak ettim, soruşturdum ne diye?

Meğer 2002 seçimleri sırasında Zonguldak’ta konuşurken vakti geçirmişiz, kanuna göre suç olmuş, tutanak tutmuşlar, fezleke tanzim etmişler, bununda doyası bu diye göndermişler.

* Niye kaldırmıyorsunuz dedim?

Senin dokunulmazlığını kaldırırsak bizimkine yol olur dediler.

* Tamam mı?

* Şimdi ne oluyor?

Şimdi Ramazana yaklaşınca poşetler hazırlanıyor.

* Şimdi vatandaş geliyor diyor ki, bize bunları verdiler ne yapacağız?

Ben onlara diyorum ki, hiç tereddüt etmeyin, alın.

* Ne olacak?

Ona devlet yardımcı olacak.

* Ama nasıl yardımcı olacak?

Gel elimi öp, benim partiye oy ver al sana para diye değil, o aileye yardımcı olacağız aileye.

* Ailenin temsilcisi kim olacak?

Kadın, anne, eş.

* Nedir?

Bir, “Eve Dönüş Yasası” diye bir yasa çıkardı bunlar.

* Buna kim karşı çıktı?

CHP.

* Başka diyoruz ki, sen değil misin 2003 yılının 22 Eylülünde Amerika’yla bir milyar dolarlık anlaşma imzalayıp, Kuzey Irak’a girmeyeceğim taahhüdü altına giren, sen değil misin?

Şimdi bunu söylüyoruz, geçenlerde Başbakan çıktı yalan dedi.

* Bunu kim söylüyor?

Başbakan söylüyor.

* Nerede imzalandı?

Dubai'de.

* Ne kadarlık bir anlaşma?

Bir milyar dolar hibe, sekiz buçuk milyar dolar istenirse krediye dönebilir.

* İçinde siyasi şart var mı?

Var.

* Ne o şart?

Sakın ha Irak'a müdahale etmeyeceksin.

* İmzaladın mı?

İmzaladın.

* Sonra uygulayacağım dedin mi?

Dedin.

* Ne oldu?

* CHP çıktı, dedi ki, ne yapıyorsunuz?

* Nerede kaldı, hani yalandı? Hani iftiraydı?

Bu defa yakışmıyor sana, bir başbakana, yalan demek.

* Böyle bir şey olur mu?

* Tamam mı? Şimdi bunu getirdiler, biz bir dakika dedik, ne yapıyorsunuz? Türkiye'yi karıştıracak mısınız? Böyle şey olur mu?

* Yani terör örgütünün kurucusunu tahliye etmeyi içine sindirebilen bir anlayış Türkiye’de terörle mücadele edebilir mi?

* Tamam, da bu kadar çok yanlış tesadüfle olur mu?

Hadi bunlar dil sürçmesi.

* Peki, bu bir milyar dolar ne? Apo’yu salmaya yönelik kanun ne? Eve Dönüş Yasası ne? O da mı dil sürçmesi?

* Ediyor mu?

Hayır.

* Fransa’da böyle oluyor değil mi? Amerika’da böyle oldu değil mi?

2002’de bizde de oldu.

* Şimdi niye olmuyor?

Yani iktidar ve muhalefetin tartışması bizim keyfimizin, zevkimizin gereği olarak yapılmaz.

* Şimdi o ne yapıyor?

* O ne yapıyor?

O bize hakaret ediyor.

* Şimdi bunlar ne?

Bunlar söyleyecek sözü olmayanın, verecek cevabı olmayanın kendi içindeki ruh sıkıntısını boşaltmak için karşısındakine hakaret etme ihtiyacıyla söylediği sözler.

* Nerede?

Kaçıyor.

* Neymiş?

Cibilliyetsizmiş.

* Yani buradan ne sonuç çıkaracağız?

* Başbakanın kılavuzu kim?

Başbakanın bir kılavuzu daha var.

* O kısa boylu o da ne o?

* Şimdi bir de ne yapmışlar?

Bizim karikatürümüzü yapmışlar, üzerimize de mahkum elbisesi giydirmişler.

* Neymiş?

Başbakan diyor ki, bunların adında halk var, bunların halka ilişkisi yok.

* Ne bu Denizli meydanındakiler ne? Millet değil mi bu? Halk değil mi bu?

2002 seçiminde Türkiye’de neredeyse Yunanistan’ın nüfusuna eşit oy alan bir parti bu CHP.

* Halk değil mi ona oy verenler? Millet değil mi onlar? Kimin halk olduğunu sana mı soracağız? Sen kim oluyorsun?

* Halk eziliyor mu?

Evet, eziliyor.

* Tamam mı?

* Soyuluyor mu ülke? Belediye soyuluyor mu? Hükümet soyuluyor mu? Özelleştirmede soyuluyor mu? İhalelerde soyuluyor mu?

Soydurmayacağız.

* Devleti bölmek isteyenler var mı?

Haritalar dolaşüyor, haritalar.

* Bölmek isteyenlere meydanı boş bırakanlar var mı? Bu tehlikeyi kavramamış, bunu anlamamış, onun gereğini yapamayacak yöneticiler var mı?

Şimdi ben diyorum ki, devleti böldürmeyeceğiz.

* Tamam mı?

CHP Bartın Mitingi Soru ve Cevapları:

* Sevgili Bartınlılar, nasılsınız keyfiniz yerinde mi, işleriniz yolunda mı, kazancınız yolunda mı? Gençler iş bulabiliyorlar mı? Buralardaki tesisler tam kapasite çalışıyor mu? Gençleri alıyor mu? Üretim yapıyor mu? Yoksa köreliyor mu? Yani Bartın yavaş yavaş emekliler kentine mi dönüşüyor? Öyle mi oluyor? Gençler üniversiteyi bitirince diplomalarını aldığı anda tayin oluyorlar mı, öğretmen olabiliyorlar mı? Hemşire olabiliyorlar mı?

İş yok, diploma bir işe yaramıyor.

* Çiftçiler ne halde? Çiftçiler hayatından memnun mu? Kazançları arttı mı, gelirleri yolunda mı? Borçlar ödeniyor mu? Tasarruflar, birikimler artıyor mu? Yeni arsalar, dükkanlar, mal, mülk alıyor musunuz? Zenginleşme var mı?

Türkiye zenginleşiyor diyorlar, ülke kalkınıyor diyorlar. Türkiye katlanıyor, Türkiye uçuyor diyorlar.

* Bartın'da böyle bir durum yok yani öyle mi? O katlanma, o zenginleşme Bartın'a yansımada mı? Kim o zenginleşenler? Zenginleşenler var değil mi?

Var tabi canım, var tabi. Türkiye üzerinden büyük zenginlik sağlayanlar var.

* Kim onlar?

Siz değilsiniz yani o kesin.

* Doğru değil mi bu?

* Öyle bir durum var mı?

Yok.

* Sizin borsada hesabınız yok mu? Yok mu hiç? Yani bu artıştan size bir şey gelmedi değil mi? Borsada şirketinizde yok herhalde değil mi?

* Kime kanıyor? Bu kan nereye gidiyor? Millete mi gidiyor? Yani yukarıdan aşağı doğru bir kanama var mı?

Yok.

* Hatta aşağıdan dışarı doğru, içerden dışarı doğru bir kanama var değil mi? Peki bu olması zorunlu olan bir durum mu? Her ülkede böyle bir durum var mı?

Yok.

* Sonuç ne? Var mı bir şey? Bartın'a var mı, Zonguldak'a var mı, Karabük'e var mı, Anadolu'ya var mı?

Bir şey yok.

* Nereye var, nereye gitti bu para, o borçlar?

Dışarıya gitti.

* Yani yüzde seksen beşi, dört buçuk yılda. Bu borçtan size damlayan bir şey var mı? Bölgeye gelen, hizmet diye gelen bir şey var mı? Yatırım diye var mı, fabrika diye var mı? Gençlere iş kapısı var mı? Ne var?

Önce bir borç var, borçtan bir şey gelmedi.

* Öyle değil mi? Satmadılar mı? O satılanlardan bir şey geldi mi?

Onlar da gelmedi.

* Onlarda gitti değil mi? Yani biz millet olarak o satılanlar kimin?

Milletin, sizin.

* Uçurum açıldı öyle değil mi?

* Bu neyi gösteriyor?

* Adaletli dağıtmışlar değil mi?

* Şimdi değerli arkadaşlarım, Türkiye’de bir şeyin değişmesi gerekiyorsa işte bunun değişmesi gerekiyor değil mi? Bunu değiştirecek olan nedir? Bunun reçetesi nedir, bunun ilacı nedir?

Sosyal demokrasidir.

* Türkiye’de sosyal demokrasi yok. Ne var?

Sağ iktidarlar var.

* Sağ iktidar ne demek?

Zengini kayırma, yabancıyı kayırma, gücü yeten gücü yetene demek.

* Bunu biraz değiştirmemiz gerekmiyor mu?

Bütün Avrupa değiştiriyor, Amerika yapıyor, biz niye yapmıyoruz.

* Yazık değil mi, günah değil mi?

* Ne var?

Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir anlayışı var.

* Bakın Petkim'i sattılar değil mi?

* Sattık, kime sattık?

Kime sattığımızı bile bilmiyoruz.

* Kardeşim gümrükten mal mı kaçırıyorsunuz? Bu telaşın sebebi ne? Niye şimdi hemen satmaya kalkıyorsunuz?

Yani bekleyin, millet kararını versin.

* Şimdi ne diyorsunuz? Petkim'i alıp götürsünler mi? Bartın'da ne diyorsunuz gitsin mi? Bu satış oldubitti mi?

* Esnaf memnun mu hayatından? Dükkan kirasını verebiliyor mu, elektrik, su parasını verebiliyor mu? Sigortayı, pirimi ödeyebiliyor mu? Yanında çalışan çocuğun maaşını muntazam verebiliyor mu? Çoluğuna, çocuğuna şöyle güler yüzlü, mutlu bir dönem yaşatabiliyor mu? Tatile götürebiliyor mu? Geziye çıkarabiliyor mu? Kadınlar pazarındaki kardeşlerimiz sattıklarından memnun mu? Onların kazançları yerinde mi?

Değil.

* E ne olacak?

Bunu değiştireceğiz değerli arkadaşlarım.

* Siyaset niçin var?

Siyaset bunun için var.

* Hangi dertleri çözmek?

* ÖTV ne?

Ankara çok açık verdiği hırsızlıklara, yolsuzluklara çok para kaptırdığı için tutmuş neyi bulursa üzerine vergi koymuş.

* Başbakana soruyorum oğlun Bilal Erdoğan gemisine mazotu kaçta alıyor?

* Oğlun Bilal Erdoğan, gemisinin mazotunu kaçta alıyor?

* Baykal olarak çiftçime layık görürsem ne hakla konuşuyorsun sen?

* Sadece bir şeyi soruyorum mazotu kaçta kullanıyor? Peki, o kullanıyor, özel uçak firmaları, onlar nasıl kullanıyor yakıtı? ÖTV'siz değil mi?

Onlar da öyle.

* Ne yapacağız?

Yeşil kartı kaldıracağız, yerine şunu koyacağız şunu.

* Kurs parasını anladım da dedim dersane parasını, doktor parası niye?

Çocuk dedi hasta, ruh hastası, psikiyatra götürmem geriyor, doktora götürmem gerekiyor, çocuk elden gidecek dedi.

* Değerli arkadaşlarım, bütün bunların yapılması ancak ne zaman anlam taşır biliyor musunuz?

Dürüst bir kamu yönetimi, devlet yönetimi iş başına gelirse.

* Öyle değil mi? Yolsuzluk var mı? Bartın'da da var mı? Karabük'te de var mı? Zonguldak'ta da var mı? Ankara'da da var mı? Var değil mi? Önce buna bir son vermemiz gerekmiyor mu?

Yani haram mı, helal mi, haklı mı, haksız mı, dürüst mü değil mi?

* Üç kuruş daha alayım, yetimin hakkı alınacaksa onu alayım, devletin malı alınacaksa onu alayım diyen sütü bozuk bir işadamı var tamam mı?

* Bir bu haramzade iş adamının yanında ahlaksız bir devlet memuru var değil mi?

* Üçüncüsü ne?

Üçüncüsü de namussuz bir siyaset adamı.

* Bunları değerlendirerek, onlarla paylaşmak üzere devletin, milletin hakkını yemeyi içine sindiren bir siyasetçi değil mi? Bunu bozalım mı, bunu değiştirelim mi? Bunu değiştirmenin yolu ne?

* Dokunulmazlığı kaldırmak. Dokunulmazlığı kaldırırsak siyasetçi cesaret edemez değil mi?

Edemez

* Niye?

Dokunulmazlığı var.

* Yani kendisini hesabını vermemiş, hakkında yolsuzluk dosyası olan iki yüz kişi bir meclis içinde yer alabilir mi? Yer alırsa o memleketin iki yakası bir araya gelir mi? O memleketin işleri düzelir mi? Çiftçi hakkını alabilir mi?

Şimdiki tablo bu.

* Ne oldu? Kalktı mı?

Kalkmadı.

* Niye?

Çünkü başbakanın kendisinin yolsuzluk dosyası var.

* Unakitan diye bir bakan unuttunuz mu? Öyle bir bakan vardı değil mi?

* Yığınla yolsuzluk, Tüpraş yolsuzluğu bunların katkısıyla olmadı mı? %14.76'sı Tüpraş'ın kimseye haber vermeden, kimseye bilgi vermeden gizli, özel, kapalı kapılar arkasında Ofer diye bir Musevi'ye verildi değil mi?

* Değerli arkadaşlarım, kim bunların kahramanları?

* Başbakana sorduk bu Ofer'i tanıyor musun diye?

* Ali Dibo lafını biliyor musunuz? Bartın'a da geldi mi Ali Dibo lafı? Ali Dibo AKP'nin yolsuzluk damgası değil mi?

* Bartın'da dokunulmazlık kaldırılmasın diyen bir kişi var mı?

Maşallah. Herkes kaldırılсын istiyor.

* Niye kalkmıyor? Mecliste dokunulmazlığı kaldıracak bir parti var mı? Adı ne? CHP değil mi? CHP'den başka bir parti kaldırabilir mi? Peki dokunulmazlığın kaldırılmasını millet istiyor mu?

İstiyor.

* Bunu kaldıracak bir parti var o da CHP'mi? E ne yapacağız o zaman?

CHP'yi iktidar yapacağız.

* Bakın, iki çok değerli milletvekili adayımız var değil mi?

* Verecek misiniz?

* Tamam mı?

* Öyle değil mi? Bunu görüyoruz değil mi? Peki bunu kim iktidar yapıyor? Kimin iktidar olacağına siz karar vereceksiniz değil mi?

Aman dikkatli olalım.

* Geçen defa fark edemediniz ama şimdi gördük artık değil mi?

Hep beraber gereğini yapacağız.

* Bartın'da da yapıyorlar mı?

* Tamam mı?

* Değil mi?

* Niçin?

Çünkü Tayyip Erdoğan uzlaşma olmaz, uzlaşma Anayasanın neresinde yazıyor.

* Yani bu ne demek biliyor musunuz?

Ben şuana kadar Cumhurbaşkanlığı konusunda Deniz Baykal'ı dinlememekte hata ettim.

* Ama adama sorarlar Türkiye yazboz tahtası mı? Türkiye senin devlet yönetimini öğrenmen için staj yapacağın yer mi? Türkiye'yi niye bu kadar yordun, niye bu kadar üzdün?

* Türkiye senin müsvette defterin mi yazıp yazıp karalayacağın, bozacağın?

* Ama ne oldu?

Türkiye'yi gerginleştirdi, çatıştırdı, kutuplaştırdı, cumhurbaşkanını seçemeyen bir meclis haline meclisi getirdi.

* Niye kaçıyor? Kendine güvenen bir insan kaçır mı?

* Çocuğunun, ailesinin malını mülkünü sorarım diye mi korkuyor? Bilal'in kullandığı mazotun fiyatını sorarım diye mi korkuyor?

Yani korkunun ecele faydası yok ki.

* Başbakan ne yapıyor?

Bize hakaret ediyor.

* Ya bu kanun teklifi ne?

Elebaşmayı affetmeye yönelik kanun teklifi.

* O bir milyar dolarlık anlaşma ne?

* Ne o şişman bir tane var ya fındıkçı?

* Verecek misiniz?

Hepinize teşekkür ediyorum, sevgiler saygılar sunuyorum.

3.1.2. Eksiltili Cümleler

Yüklemi açıkça söylenmeyen ya da yüklemdeki ekfiil çekimleri düşürülen cümlelere *eksiltili cümle* ya da *kesik cümle* denir. Yüklem ya da yüklemdeki ekfiil çekim ekinin tahmin edilmesi amaçlanan, sonunda dinleyicinin duygulanması istenen, içinde söylenen şeylerin benzerlerinin ya da devamının olduğu belirtilmek istenen cümleler, anlatımda eksiltili olarak kullanılabilir. Dinleyiciyi etkileme gücü,

öğeleri tam cümlelere göre daha çok olan böyle cümlelerdeki yüklem ya da ekfiil ekleri, somut olarak belirtilmez ama sezilir (Kahraman 2001: 220).

Çalışmamızda iki liderin miting konuşmalarında yer verdiği eksilteli cümleleri aşağıda örneklendirdik:

* Çok enteresan Sayın Baykal'ın Enerji Bakanlığı zamanında karne ile mazot dağıttığının ifadesi. Buyurun... (Ak Parti Antalya Mitingi)

* Yine sorun, milliyetçi, milliyetçi, milliyetçi... Türk Cumhuriyetleri, Türk Cumhuriyetleri... Kaç kere gittin? (Ak Parti Yozgat Mitingi)

* Baykal'ın kılavuzunun kim olduğunu bilemiyorum, ama biliyorsunuz, kılavuzu... (Ak Parti Ankara Mitingi)

* Nereye gittiler? Anayasa Mahkemesine... (Ak Parti Diyarbakır Mitingi)

* Biliyorsun kılavuzu karga olanın... Durumun kötü. (Ak Parti İstanbul Mitingi)

* Kimden devir aldık Türkiye'yi? DSP-MHP-ANAP... (Ak Parti İstanbul Mitingi)

* Biri diyor ki, "1 YTL"ye indireceğiz." Senin babanın ... neyse. (Ak Parti İzmir Mitingi)

* Şimdi yüzde on sekize düştü. Nereden nereye... (Ak Parti Muş Mitingi)

* Altı kilo kayısıyla bir tüp gaz alıyordunuz. Şimdi on sekiz kilo kayısıyla bir tüp gaz... (CHP Malatya Mitingi)

* Bu tarihi bir seçim. (CHP Sivas Mitingi)

* Nüfus hüviyet cüzdanı, kimlik kartı... (CHP Bartın Mitingi)

* Ondan sonra satışta görüldü ki, yedi yüz elli milyon dolar haksız kazanç sağlamış. Bir satışta... (CHP Adıyaman Mitingi)

* Çiftçimizin boynu bükük, esnafımızın boynu bükük... (CHP Yalova Mitingi)

* Çiftçiye güçlü yapacağız. İşin özü, temeli... Oradan başlayacağız. (CHP Denizli Mitingi)

* Ama bu zenginleşen insanların arasında Türkiye’de çiftçi, Türkiye’de esnaf, Türkiye’de genç, Türkiye’de emekli, Türkiye’de işçi, Türkiye’de memur... (CHP Antalya Mitingi)

3.1.3. Deyimler ve Atasözleri

Deyimler⁶, gerçek anlamlarının dışında anlam kazanan ve genellikle, bir başka dile özel anlamını tam olarak koruyarak çevrilemeyen kalıplaşmış sözcüklerin oluşturduğu gruplardır. *Deyimler, sözcüklerin anlamlarının ve anlamlarının toplamının bildirdiğinden, çok farklı mesajlar verirler.* Örneğin, yerin dibine geçmek deyiminin anlamı ile deyimdeki sözcüklerin doğrudan bir ilişkisi yoktur. Bu ilişki, kimyada olduğu gibi sodyum ve klorun kendi özelliklerini kaybederek sodyum klorür (tuz) meydana getirmesinden oluşur (Eker 2005: 479).

Deyimler -bir başka ulusla olan kültür ilişkileri sonunda, ondan çevrilme, alınma değilse- bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek, görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli olan sözlerdir (Aksan 1990: 83).

---

⁶ Deyimlerin anlamları; “Aksoy, Ömer Asım (1984), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2. Deyimler Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları”ndan alıntılanmıştır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde de deyim tanımı; genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği olarak verilmiştir (TDK Sözlüğü 2005).

Atasözü: Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz (TDK Sözlüğü 2005). Adından da anlaşılacağı gibi bir milletin bilinmeyen zamanlarından itibaren, uzun deneyim ve bilgi birikiminin dilde süzülerek, kullanıla kullanıla halkın belleğine kazınmış, dilin bir nevi mirasıdır atasözleri. Belki sayfalarla ya da uzun bir konuşmayla anlatılabilecek bir olayın bir cümleye sığdırılmış halidir atasözleri.

Atasözleri genellikle öğüt ya da ders veren kalıplaşmış anlatımlardır. Deyimler ise biçim yönünden her kişiye göre değişen çekim eklerini alır ve tümce durumunda ve tümce kurmada kullanılır. Deyimlerde eylem zaman ve biçimleri olabildiğince çeşitlidir. Çok defa her türlü çekim eklerini alışları, deyimleri, atasözlerinden ayıran en önemli özelliktir (Hatiboğlu 1982:186).

Biz bu çalışmamızda Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın yedişer ilde yapmış oldukları miting konuşmalarında kullandığı deyimleri ve atasözlerini tespit edip, bu deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarını bulacağız. Bu incelememizin temel amacı bir dil için çok önemli olan deyim ve atasözlerinin siyasi liderler tarafından, söylevin gücünü arttırmak için nasıl kullanıldığını açıklayabilmektir. Türkçe dersinin anlam çalışmalarında, yapılandırmacı eğitimin gereği olarak, öğrencilere metinde geçen deyim ve atasözleri ile ilgili birçok etkinlik yapılmaktadır. Bu bölümde yer alan deyim ve atasözlerinin Türkçe dersinde örnek olarak incelenebileceği kanaatindeyiz.

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kullandığı Deyimler:

* CHP eşittir MHP. Al birini vur öbürüne.

Hiçbiri işe yaramaz, hepsi bir ayarda.

* Bu ülkeyi bu şekilde çok soyup soğana çevirenler oldu.

Hiçbir şey bırakmamacasına soymak

* Bunlar geçmişe takılıp kaldılar.

Geçmişini unutamayıp, eskiye dönmek istemek.

* Aramaza nifak, ayrılık tohumu ekmek isteyenlere, kin nefret tohumu ekmek isteyenlere “hayır” demek için bugün Sıhhiye Meydanı’ndan Türkiye’ye haykırmalıyız:

Ara açmak, bozgunculuk yapmak

* Demokrasinin tekerine çomak sokmayı, millet iradesinden kaçmayı, meclisin en önemli oturumlarından firar etmeyi bunlar maharet sayıyorlar.

Bir işi aksatan, engelleyen davranışta bulunmak.

* Nifak tohumu ekmek isteyenlere, ayrılık tohumu ekmek isteyenlere, bir defa cevabınız olacak.

Ara açmak, bozgunculuk yapmak

* Antalya göğsümüzü kabartacak şehir olacak ki, dünyaya mahcup olmayalım.

Bir olay dolayısıyla kıvanç duygusunu ortaya koymak, övünmek

* Antalya şehircilik açısından parmakla gösterilecek bir şehir olacak ki, Türkiye’nin şehirlerine de ilham versin.

Bir şey az bulunmak, seçkin, ünlü olmak.

* Biz dört buçuk yılda bu dünyalar güzeli şehrin hakkını vermedik mi?

Birinin çalışmasının karşılığını gereğince değerlendirmek

* Ancak bir hakikati de ortaya koymamız lazım.

Açıklamak

* Çünkü bu ülkede CHP zihniyetinin çakılı kazığı yoktur.

İşe yararlı, kullanıma elverişli eser ya da yapı, iş.

* Orhun Abidelerini ayağa kaldırdık.

Kullanılabilir, iyi bir duruma getirmek.

* Biz Türk'e ve Türkiye'ye yakışanı yaptık.

Yerinde olan, uygun düşen.

* Antalya'ya hizmet için geceli gündüzlü ter dökenlerle Antalya'ya tatilde, bayramda ter atmaya gelen siyasetçilerin notlarını ayrı ayrı verin.

Bir kimse için kötü bir kaniya varmak.

* "Sağır sultan ne yaptığımızı biliyor da sen bilmiyorsun." dedim.

Duymayan kalmadı.

* Konuşacak mecali yok ki

Güç kalmamak, güçsüzleşmek.

* İşte, "Gelin canlar bir olalım." derken hep böyle yürüyelim.

Bir araya gelmek, iş birliği yapmak.

* Yeşilirmak, bereketli bu topraklarda omuz omuza verelim.

Birbirine destek olmak.

* Adalet talebimizi kimsenin hukukunu çiğnemedi dile getirelim.

Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek

* Bunlara kaçacak delik bırakmayacağız.

Korku ile saklanacak yer aramak.

* İşte bunu bilerek yola koyulduk.

Yola çıkmak, bir işe başlamak.

* Onlar, bol bol laf salatası yapacaklar.

Boş gereksiz laflar söylemek.

* Bizim işimiz sevgi için, dostun evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldik.

Birini razı ve hoşnut etmek

* Onlar akşam başka, sabah başka.

Sürekli olarak karar değiştirmek.

* Bundan sonra bu çıkmaz yollara tevessül edenler de mahcup olacaktır.

Utandırılacak duruma düşmek, pişman olmak.

* Sayın Baykal, senin kılavuzun karga.

Kötü kimsenin arkasına düşen kişinin başı dertten kurtulmaz.

* O ajanların ne tür fırıldaklar çevirdiğini biliyorum.

İsteğini elde etmek için hileli yollara başvurmak

* Zannediyorlar ki, biz gene Türkiye'yi faka bastıracağız.

Aldatılmak, tuzağa düşmek.

* Ak Parti ile devam kararımız hayırlı olsun. İstikrara, adalete, kalkınmaya devam edeceğiz.

Bir işe devam etmeye karar vermek.

* Bu söylediğini ispat edemediğin takdirde namertsin, müfterisin.

Deliller ya da tanıklar öne sürerek savunduğu düşüncüyü kanıtlamak.

* İsteddiği kadar Baykal gündemden düşmüş, tedavülden kalkmış sloganlarla akıl çelmeye kalkışsın.

Bahsedilmeyen.

Artık kullanılmayan.

Kandırmak, aldatmak, düşüncesini değiştirmek.

* Öyle acıdım ki, ben diyorum: Sayın Baykal, gel sana Yeni Cami önünde bir mendil açalım da bu işi halledelim.

Dilenmek.

* Yani bu ne lahana turşusu, bu ne perhiz anlamak mümkün değil.

Sözleri ve davranışları birbirini tutmamak, çelişmek.

* Yanında bakıyorsunuz bazı haddini bilmez tipler var. Bu haddini bilmez tiplerle beraber terör estiriyorlar.

Sinirli bir biçimde kızmak, bağırarak.

* Bahçeli'nin ipiyle kuyuya inilmez.

Kendisine güvenilmez

* Geçmişini bilemeyen, geleceğini de kuramaz.

Geleceği düzenlemek.

* Yan gelip yatsaydın, İki yüz yirmi milyar dolar bunun üzerine ilave edebilir miydiniz?

Bir işe karışmayarak rahatına bakmak, keyfince yaşamak.

* Dostlar alışverişte görsün.

Gösteriş olsun, iş görüyor densin diye bir iş yapmak.

* Bunlar bu süreci böyle sürdürdursunlar, biz Türkiye'mizi kapalı rejime sürmek isteyenlere karşı tavrımızı ortaya koyduk.

Mesafeli davranmak, uzak durmak

* Birlik siyasetinden yanayız, vatan topraklarının yönetiminde ayrımcılığa fırsat vermeyeceğiz.

Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak

* Askerimiz, polisimiz ve köy korucumuz bizim canımız ciğerimizdir.

Çok yakını, sevdiği olmak.

* Çünkü onların el sürdüğü yerde bereket olmaz.

Bir işi yapmak, ilgilenmek.

* Milletın önünü kesemezsiniz.

Yolunu kesmek, engel olmak.

* Ben de bu çileyi çekerek geldim.

İyi bir durumdayken kötü duruma düşmek, büyük sıkıntı ve üzüntü içinde yaşamak.

* Ankara'da aylardır herkes milletin ne düşündüğü hakkında konuşarak ahkam kesiyor.

Çekinmeden kesin yargılarda bulunmak.

* Kendini Ankara'ya, sağır duvarların arkasına saklayanlardan değiliz.

Gizlenmek, saklanmak.

* Biz Yozgat'ın, Tokat'ın, Çorum'un yolunu bilmeyenlerden değiliz.

Bir yeri bilmek, oraya uğramak. Sık ziyaret etmek, unutmamak.

* Türkiye'nin imarı için geceli gündüzlü çalışıyoruz, millete kulak verilmeden Türkiye çağdaş medeniyetlerin üzerine çıkarılamaz.

Değer vermek, önemsemek, merak edip dinlemek, işitmeye çalışmak.

* İşte Türkiye'yi Orta Asya'da, Dünya'da saygın bir yere taşımak budur.

Yüceltmek, iyi bir seviyeye getirmek.

* Lafla bu işler olmuyor. İcraat istiyor, terlemek istiyor, koşmak istiyor.

Şöyle yaparım, böyle yaparım demekle yapılması gereken iş yapılmaz.

* Biz bunu yaptık. Bunlar halkın arasına karışamazlar.

Halkın anlayışı ve görüşü düzeyinde olmak.

* Halkın arasına çıkamazlar.

Toplum içine karışmak, başkalarıyla ilişki kurmak.

* Hiç konuşmamayı yeğlerler.

Konuşmamak, susmak.

* Başımızı iki elimizin arasına alıp iyi düşünelim, uyanık bir insan bir sokulduğu yerden bir daha sokulmaz

Derin derin düşünmek.

Tekrar aynı hatayı yapmamak.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Kullandığı Deyimler:

* Kısa yoldan, kestirmeden zengin olacak.

Çalışmadan, emek vermeden elde etmek.

* Bu zinciri, bu üçgeni bir yerden kıracağız.

Süregelen düzeni bozmak.

* Siyasetçi yolsuzluğu milletvekili dokunulmazlığının zırhının arkasına saklanarak yapıyor.

Bir işi açık açık değil bir gücün arkasına saklanarak yapmak.

* Kılına dokunulmuyor.

Bir kimseye dokunacak, zarar verecek en ufak bir davranışta bile bulunmamak.

* Çıksınlar ortaya!

Birinin kendisini göstermesi.

* Şeref duyarım, onur duyarım.

Onurlanmak, gururlanmak.

* Yol olur.

Örnek olmak, sebep olmak.

* Türkiye'de yeni bir nabız atıyor.

Yeni bir şeyin ortaya çıkması, görünmesi, belli olması.

* Yapılan kimsenin yanına kar kalmaz.

Yaptığı kötülük karşılıksız kalmak, cezasını görememek.

* Sahip çıkacağız, ayağa kaldıracacağız.

Korumak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek.

Ayakları üzerinde durmak, dikilmek.

* Kıymet kopuyor.

Bir yerde çok gürültü ve telaş olması.

* Hesabını, kitabını yapmadan.

Ayrıntılarıyla hesap edip düşünmek.

* Üniversite kapısından dönecek.

Geri döndürmek, kabul etmemek.

* Para kazandıracak altın bilezik.

Değeri hiç eksilmeyen bir servet.

* İnat ettiler.

Söylediğinden veya yaptığından vazgeçmemek, çok direnmek.

* Çapanoğlu yoksa.

Girişilen işte başa dert olacak bir durum.

* Elinizi vicdanınıza koyunuz.

Doğru, yansız, hakça davranmak.

* Canını vermekten çekinmeyen.

Kendini feda etmek.

* Yan gelip yatma yeri.

Yan gelmek, dinlenmek, bir işi layığıyla yapmamak.

* Çelik çomak attık.

Oyalayacak bir şeyler vermek.

* Atmış, tutmuş.

Bir kimse veya bir şey için kötü konuşmak.

* Baş başa bırakalım.

Yalnız bırakmak.

* Duymazlıktan gelelim.

İlgilenmek istemediği için duymamış gibi davranmak.

* Değerli arkadaşlarım, sevgili Sivaslılar, nasıl iyi misiniz, hayatınızdan memnun musunuz, keyfiniz yerinde mi, işleriniz yolunda mı, aldığınız sattığınız birbirini tutuyor mu, borçlarınız ödeniyor mu, düğünler dernekler yapıyor mu?

Sağlığı, neşesi, mutluluğu bulunmak.

İşi, düzenli ve istenilen biçimde yürümeğ.

Çok sevinmek, çok sevinç duymak.

* Hak mı, reva mı bu yoksulluk?

Bir davranışı, bir olayı bir kimse için uygun görmeğ.

* Yani bu haksız kazançlar başkalarına gidecek, bu haksız yoksulluk burada çekilecek öyle mi?

Sürekli yoksulluk içinde bulunmak.

* Yani gücü yeten gücü yetene değil.

Eldeki imkanlarla ancak altından kalkabilmek, üstesinden gelebilmek haklılığa değil kaba kuvvete veya güce dayanılarak yapmak.

* Kıyamet koptu.

Bir yerde çok gürültü ve telaş olması.

* Hesabını kitabını yaptık.

Ayrıntılarıyla hesap edip düşünmeğ.

* Bu çiftçinin bunu taşıyacak mecali kalmamış, hali kalmamış.

Güç kalmamak, güçsüzleşmeğ.

* Böyle kuru laf söylemiyorum.

Boş sözlerle olumlu iş yapılamaz.

* Bunun altında kalırsınız dedik.

Karşılığını verememek.

* Şimdi bunları ayrı ayrı düşünüp de canım dili sürçmüştür, yanlış yapmıştır diye mazur görmeye başlarsak konuyu kavrayamayız.

Konuşma sırasında kelimeleri yanlış söylemek.

Kusura bakmamak, hoş görmek, bağışlamak, affetmek.

* İstanbul'a geldik, İstanbul'da aynı şekilde havaalanından başlayarak vatandaşlarım helal olsun içimizdekini söyledin, görev yaptın, gel seni alnından öpelim dediler.

Beğenmek, takdir etmek.

* Bu milleti ayırmak, bu milleti birbirine düşürmek yapılabilecek en yanlış iştir.

Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.

* Biz kardeşçe yaşamak istiyoruz.

Barış ve huzur içinde yaşamak.

* Milleti birbirine düşürme anlayışı.

Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.

* Bunlar yanlış gidişler, bunların sonu iyi değil değerli arkadaşlarım.

Gelecekte durumun daha kötüye gitmesi.

* Adayım dersem hakkımda pek çok laf çıkar.

Bir kişi ya da nesne hakkında kötü söz söylenmesi.

* Yapamadı, yüzüne gözüne bulaştırdı.

Bir işi becerememek, bozmak.

* Ellerindeki gücü kullanamadıklarının bir ifadesidir.

Sahip olduğu gücü kullanmak.

* Türkiye'nin iki yakası bir araya gelir mi?

Geçim sıkıntısından bir türlü kurtulamamak, borçtan kurtulamamak.

* Çiftçinin yüzü güler mi, esnafın işi yoluna girer mi?

Feraha kavuşmak.

İstenilen, gerekli olan biçimde gelişmeye başlamak.

* Demokrasi, demokrasi diye nutuk atıyor bunlar.

Uzun, sıkıcı bir konuşma yapmak veya özden yoksun bir söylev vermek.

* Şimdi seninkini kaldırırsak yol olur öbürlerinininki dediler.

Örnek olmak, sebep olmak.

*Bakın size Sivas meydanında açıkça bir söz daha veriyorum.

Bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek.

* Yoksullukla mücadele konusunda yeni bir anlayışın içine gireceğiz.

Var olan durumdan farklı yönde bir görüş ya da davranış benimsemek.

* Hiçbir vatandaşımızın yatağa aç girmesini kabul edemeyiz.

Gereksinimini yeterli derecede karşılayamamak.

* Analar, babalar çocuklarını üniversiteye girecek diye dershaneye gönderiyor, kursa gönderiyor, öğretmene gönderiyor, her türlü harcamayı yapıyor, çocuk yıllarını veriyor, ana baba her türlü heyecanı ve desteği veriyor.

Birisi için uzun süre çaba göstermek.

* Nasıl mücadele edeceğimizi de açıkça ortaya koyuyoruz.

Tüm yönleriyle açıklamak.

* Bu gidiş böyle devam etmez, etmemeli.

Süregelen bir düzenden memnun olmamak.

* Ben muhafazakarım, ben liberalim, ben demokratım diyerek ayrışma zamanı geçmiştir.

O şey artık gerekli ve yerinde olmaktan çıkmak.

* Şimdi hepimiz el ele vereceğiz.

Birlikte davranmak, bir konuda birleşmek.

* Bakın; önümüzdeki dönemde CHP olarak halkı ezdirtmeyeceğiz.

Zahmet ve sıkıntı vermek, canını yakmak.

* Gözünüz doymamış.

İstenen bir şeyin yeterli miktarı elde edildikten sonra daha çoğunu istemek.

* Buna karşı hükümet gerekli duyarlılığı gösteriyor mu?

Önemsemek, değer vermek, bir konuya özen göstermek.

* Kendi çıkarımı biliyor değil mi?

Yalnızca kendini ve kendi durumunu gözeterek çıkar sağlamak.

* Bakın başbakan yer yer ağzını da bozuyor.

Kaba sözler söylemek, küfretmek.

* Şimdi cam fanusun içinde oturan CHP'ye kılavuzluk taşı atmaya kalkmasın.

İnsan kendinde herhangi bir kusur varken başkalarını aynı kusurla suçlamamalıdır.

Birine dolaylı olarak iğneleyici, dokunacak bir söz söylemek.

* Haddini bilsin, otursun oturduğu yerde.

Kendi değer ve yeteneğini olduğundan üstün görmemek.

* Milletimizin şöyle sesini bir yükseltmesi lazım. Gücünü bir göstermesi lazım.

Yüksek, öfkeli bir sesle söylemek.

* Ne oldu o fakir fukaranın garip gurubanın yüzü güldü mü?

Feraha kavuşmak.

* Bakın dört buçuk yılda Türkiye'nin elinde avucunda ne varsa satıldı öyle değil mi?
Maddi olarak sahip olduğu her şey.

* Başbakan zaman zaman çıkıyor diyor ki, CHP'nin bir çakılı çivisi yok.
Hiçbir şeyi olmamak.

* Şu Türkiye'yi temelini atıp önce bağımsız bir devlet olarak kuran sonra temelini atıp
ayakta duran onurlu, şerefli bir ülke haline getiren o CHP'dir.

Herhangi bir işe başlamak, girişmek, bir şeyin gelişmesine, büyümesine sebep olmak.

* Milletın karnı tok, sırtı pek, başı dik olsun, dik.
Geçimi iyi olmak, para sıkıntısı olmamak.

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bu işlerde özelleştirme uygulaması, özelleştirme
uygulamasında ne kadar dolap döndürüldüğünü hepimiz çok iyi biliyoruz.

Hile ve dalavere ile iş yapmak.

* Devlet adamının görevi yüzünü bile görmediği, bu memleketin evladı insanları,
gençleri, vatandaşları kalkındırmaktır, zenginleştirmektir, mutlu etmektir, eğitmektir,
onlara sahip çıkmaktır, onlara bakmaktır.

Korumak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek.

* Yolsuzluklar aldı başını gitti.

İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

* Buna son vermenin yolu bu zinciri kırmaktır.

Süregelen bir düzeni bozmak.

* Elinizi vicdanınıza koyunuzda söyleyiniz.

Doğru, yansız, hakça davranmak.

* Ben dokunulmazlığımı kaldırım gideceğim mahkemeye, ben hesap vereceğim.

Herhangi bir davranışın sebebini açıklamak, anlatmak

* Korku dağları bekliyor.

Korku her yerde varlığını gösterir.

* O zaman kardeşim ne olur önümüzdeki seçimde sadece bunu dahi olsa yapsın diye şu CHP'ye oyu sevgili Yalovalı kardeşim veriver de bir yeni sayfayı hep beraber açalım. Bir konuda geçmişi unutarak geleceğe umutla bakmak.

* Bizi ayrıştırmak isteyenler, bölmek isteyenler, birbirimize düşürmek isteyenler vardır. Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.

* Eğer terör kök salarsa, eğer terör gelişir, güçlenirse birliğimiz, bütünlüğümüz bozulur. İyice tutunmak, sağlamlaşmak, yayılmak, köklenmek.

* Ama düşündüm ki, seçim kampanyası içinde kendi vatandaşına, parti propagandası yapmaktansa yurtdışındaki uluslararası bir toplantıda Türkiye'nin tezlerini dile getirmek benim boynumun borcudur. Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.

* Cezaevinde tutuklu olan teröristler tahliye oldu, onlar da dağa çıktı. Hükümete karşı gelmek için dağlara çekilmek.

* Biz bunu duyunca kıyameti kopardık. Bir şeye çok kızarak bağırıp çağırarak, feryat etmek.

* Şimdi size soruyorum eğer CHP mecliste olmasaydı, eğer CHP bunun üzerine yürümeseydi ne olacaktı? Korkutmak, yıldırma amacıyla saldırıcağı gibi yapmak.

* Bu hükümetin ve Başbakanın terörle mücadele konusunda kafası karışıktır. Birinin ne yapacağını bilemez duruma gelmesi, şaşırması, bocalaması.

* Terörle mücadele konusunda yepyeni bir anlayışın içine gireceğiz. Var olan durumdan farklı yönde bir görüş ya da davranış benimsemek.

* Boşuna çarkı çeviriyoruz.

Harcanan emek, para hiçbir işe yaramamak, olumlu bir sonuca ulaşamamak.

* Senin koluna bir altın bilezik takalım, bir işi öğrenir hale gel, yenilme, sınavdan mağlup çıkma, boşuna para harcama, kendini üzme, aileni üzme, gel seni topluma kazandıralım, ekonomiye kazandıralım diyeceğiz.

Değeri hiç eksilmeyen bir servet.

* Muhtarları ayağa kaldıracamız.

Harekete geçmek, isyan etmek.

* Çünkü biliyoruz ki, bir aileyi kurtarmak istiyorsan o aileye namuslu, dürüst, helal bir kazanç kapısını aç.

Para kazanmayı sağlayacak bir iş bulma.

* Kimsenin yüzünün suyunu çekmeye ihtiyacı olmayacak.

Birinin veya bir şeyin hatırına birine ya da bir şeye katlanmak.

* Yetkili olup da devleti bölmek isteyenlere onların oyunlarına, tuzaklarına düşenler var mı?

Birileri tarafından hazırlanan kötü bir duruma uğramak, oyuna gelmek

* Emeklinin yüzünü güldürmüş, esnafın yüzünü güldürmüş, böyle bir Türkiye için hepimizin harekete geçmesi gerekmez mi? Böyle bir Türkiye için mücadele etmek gerekmez mi?

Birini mutlu etmek, birine iyilik etmek.

* Biz bunları anlatıyoruz Başbakan gittiği yerlerde CHP'ye ver yansın ediyor.

Ağzına geleni söylemek, yakınmak.

* İmzaladığı anlaşmayı yok böyle bir şey diye çıkıp demeç verip, inkar etmeye kalkmış hemen arkasından belgesi ortaya konulunca şaşırılmış kalmış.

Çok şaşırarak, büyük bir şaşkınlığa düşmek.

* Mjdeyi verir gibi geldi bana.

Bir kimseye sevindirici, mutlu bir haberi ulaştırmak.

* İy ki, öyle yapmışım, iyi ki sizinle böyle bir kucaklaşma fırsatı yakalamışım.

İmkan bulmak.

* Bir avuç insan Türkiye'nin zenginliğine el koydu.

stne konmak, yetkili organ bir malı veya bir kuruluşu kendi yönetimine almak.

* Milyonlarca insan boynu bükük kaldı, yoksul kaldı demek değil mi?

Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak.

* Yani dünyada medeniyetin beşiği olmuş, tarihin en eski dönemlerinde, en büyük medeniyetleri kurmuş Adıyaman halkı şimdi kendi yurdundan, kendi toprağından geçmek zorunda mı kalıyor?

Bir şeyden ya da birinden vazgeçmek.

* İnşallah o demin söylediğim tren yoluydu, köprüydü, double yoldu bunların hepsini halledeceğiz ve inşallah Adıyaman'ın tütününün boynunu bükük bırakmayacağız.

Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak.

* Aldım, mesajı aldım merak etme.

Açıkça belirtilmeyen bir şeyi anlamak.

* Kardeşim gümrükten mal mı kaçırıyor sunuz?

Bir işte gereksiz telaş ve ivedilik göstererek, herkesten saklamaya çalışarak.

* Seçim gelmeden bu işi bağlayalım diye düşünüyorlar.

Sorunlu bir işi, iyi bir biçimde zmeek.

* Değerli arkadaşlarım, sevgili Adıyamanlılar huzurunuzda söylüyorum seçimden sonra kurulacak bir CHP iktidarı bu satışa el koyacaktır.

Yetkili organ bir malı veya bir kuruluşu kendi yönetimine almak, bir yolsuzluğu ortaya çıkarmak, incelemek, vaziyet etmek.

* Türkiye kapanın elinde kalacak bir ülke değil.

Bir şeyden ancak çabuk davranabilenler yararlanmak.

* O satışları hukuku da tabii temel alarak ama ülke yararları temel olmak üzere gözden geçireceğiz.

Niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek.

* Hele bu satışı, bu son dakika satışını mutlaka durduracağız. Bunu bilmenizi istiyorum
Bir şeyi aceleyle satmak için ortaya koymak.

* Elde avuçta ne varsa sattı, değil mi?

Sahip olunan mal, para harcayıp bitirmek.

* Şimdi böyle bir hükümet elbette dış dünyayla ilişkilerinde boynu eğik bir hükümet olur.

Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak.

* Biz başbakanın paşam borsa düşüyor demeden önce Adıyaman'da tütün ekemeyen çiftçi ırgat oluyor buna çare bulalım diye düşünmesini isteriz.

Çaresiz gibi görünen her güç için bir çıkar yolu bulmak.

* Eğer mahkeme önemli değil, burada suç kastı yok, suç olacak bir şey yok derse başımla beraber alnım açık çıkarım.

Memnunlukla, seve seve.

Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmayan.

* Yani siz dokunulmazlığı kaldırma iradenizi sandığa yansıtırsanız mecliste kalkar.

Var olan bir durumun devamı ya da değişmesi için hür irade ile inisiyatif kullanma.

* Gözü paraya doymamış, helal, haram düşünmeden biraz daha fazla param olsun, biraz daha iyi yaşayayım diye her şeyi göze alabilecek, inancını, ahlakı, başkasının hakkını gözden çıkarabilecek bir işadamı var.

Çok istenen bir şeyin yeterli miktarı elde edildikten sonra daha çoğunu istememek.

* Önce siyasetçiyi halledeceğiz. Siyasetçinin burnunu sürteceğiz.

Sıkıntı çektikten sonra daha önce beğenmediği bir durumu kabul etmek, gururundan vazgeçmek.

* Birilerinin uyanık olması gerekmiyor mu?

Fırsattan yararlanmak, kurnazca davranmak.

* Ben Türkiye'mizi; Yüksekova'sından Keşan'ına kadar bütün Türkiye'mizi, bir vatandaşımın burnuna helal gelmeden, burnu kanamadan, bir vatandaşıma en küçük bir üzüntüye yol açmadan tümünü en iyi şekilde, barış içinde, huzur içinde yaşatmak istiyorum.

En ufak bile bir zarar gelmemesi.

* Oyunuzun kıymetini bilin sevgili Adıyamanlılar.

Önemini, değerini bilmek.

* Temeli sağlamlaştıracağız.

Herhangi bir işe başlamak, girişmek, bir şeyin gelişmesine, büyümesine sebep olmak.

* Çiftçiye sahip çıkacağız.

Korumak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek.

* Ankara'nın açığı var, devletin açığı var.

Geliri, giderini karşılamamak, eksikliğinin olması.

* Ülkeyi yönetenler bunu seyrediyor.

Bir olay karşısında hiçbir tepki göstermeyerek işe karışmamak.

* Çocukların derdine bir çare bulmak zorundayız.

Soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek.

* Bunun programlarını hazırlayacağız ve o çocukları üzmeyeceğiz, ailelerini masrafa sokmayacağız, o çocukların önünü açacağız.

Bir şeyi borç veya ödev olarak üzerine almak.

* Devletin boynunun borcu hasta vatandaşına bakmaktır.

* O aileyi o ayağa kaldırır.

Ayakları üzerinde durmak, dikilmek.

* Kadın yemez yedirir, giyemez giydirir, içmez içirir.

Kendinden önce başkalarını düşünmek.

* Tarımı ayak bağı gibi görenler, yabancı ülkelerin etkisi altında GAP lafını ağızlarına almaktan korkuyorlar.

Bir yere gidilmesine veya bir işin yapılmasına engel olmak.

* Arkadan konuşuyor, ben buradan cevap vermek zorunda kalıyorum.

Kendisi bulunmadığı bir yerde bir kimseyi çekiştirmek, dedikodusunu yapmak.

* Türkiye demokratik bir ülke olarak sorunlarını, sıkıntılarını özgürce seçim meydanlarında konuşacak, tartışacak ve yolu çizecek.

Bir konuda plan yapmak.

* Yabancılar, “Türkiye fırsatlar ülkesi.” diyor.

Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartların olduğu yer.

* Şimdi değerli arkadaşlarım, bu kadar borç alındı, o borçtan size damlayan yok mu?

Çok değilse bile az çok bir gelir veya kazanç sağlamak.

* Babasının malını satmadı senin malını baba baba sattı.

Miras yoluyla edinilen.

* Türkiye’de artık yeni bir Türkiye sayfasını açmamız lazım.

Bir konuda geçmişini unutarak geleceğe umutla bakmak.

* Ama diyoruz ki, kardeşim KDV’ni de al, masrafını da al, karını da al ama insaf et bu çiftçinin beli büküldü.

Bir iş yapamayacak duruma düşmek.

* Yirmi milyon insana iki buçuk milyar vereceğim diyorum kıyamet kopuyor.

Bir şeye çok kızarak bağırıp çağırmak, feryat etmek.

* Siz elli tane bankerin bankasını hortumlayan bankerin alıp götürdüğü elli milyar doları devletin hazinesinden verirken nereden bulduysanız bende yirmi milyon çiftçiye iki buçuk milyarı oradan bulacağım.

Emanet edilmiş para veya eşyayı kendine mal etmek.

* Yani Denizlili sanayicinin yüzünü güldürmeyen bir ekonomi politikası, Türkiye'nin yararına değildir.

Birini mutlu etmek, birine iyilik etmek.

* Bugün maalesef bu işler unutuldu kendi kaderine terk edildi, giderek ithalat patlıyor, ithalat yapılıyor, ithalat olunca ne oluyor?

Üzerinde çalışmayarak geliştirmemek veya bakımsız bırakmak, işlememek.

Birdenbire üst düzeye ulaşmak.

* Bize diyorlar ki, bunu siz bir başkasından mı kopya çektiniz?

Bir kimseden gizlice yardım almak, bir kaynağa gizlice bakmak.

* Gel seni olmayacak işe sürmeyelim, mühendis yapacağız, doktor yapacağız diye oraya koşmayalım, gel senin koluna bir altın bilezik takalım.

Para kazanması amacıyla meslek edindirmek.

* İki yılını harcama, önüne yeni bir ufuk açalım, gel senin buraya götürelim çocuğum diyeceğiz.

Yeni fırsatlar sunmak.

* Türkiye'nin iki yakası bir araya gelir mi?

Geçim sıkıntısından bir türlü kurtulamamak, borçtan kurtulamamak.

* Çiftçinin yüzü güler mi?

Feraha kavuşmak.

* Kendi derdiyle meşgul.

Herkesin kendi durumuna bağlı olarak sorunuyla ilgilenmesi.

* Senin dokunulmazlığını kaldırırsak bizimkine yol olur dediler.

Örnek olmak.

* Demokrasi kuru laf kalabalığı değil.

Boş sözler.

* Bir kartal gibi kanatlarını ailesinin üzerine açar, korur bakar onlara, onların sayesinde ayaktayız.

Yardım etmek, korumak, himaye etmek.

* Türkiye bunların altında ezilemez.

Karşılığını vermek, gördüğü iyilik veya kötülüğü karşılıksız bırakmamak.

* Hükümet yanlış yapınca o yanlışları dile getiriyorum.

Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek.

* Başına dert açarsınız Türkiye'nin.

Kendini kötü ve zor bir duruma düşürmek.

* Üç güne kadar ağzını bıçak açmadı.

Üzüntüsünden söz söyleyecek durumda olmamak.

* Karşımıza çıkamıyorlar.

Birinin karşısında durmak.

* Alnım açık, başım dik.

Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmayan.

* Bölmek isteyenlere meydanı boş bırakanlar var mı?

Kendisini engelleyecek kimse görmeyerek aşırı davranışlarda bulunmak.

* Sandığa sahip çıkın.

Korumak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek.

* O seksen yılda Türkiye yoktan var edildi.

Yaratmak, ortaya çıkarmak.

* Millet olarak elimizdekini, avucumuzdakini sattık, dışarıdan millete borç yaptık.

Sahip olunan mal, para vb. her şey.

* İçerde bir avuç insan müthiş zengin oldu.

Çok az.

* Uçurum açıldı öyle değil mi?

İki şeyin arasındaki farkın büyümesi.

* Düşünmem, sırtımı iktidara dayarım, kapar götürürüm.

Güçlü birine, bir yere güvenmek.

* Hayır, ne olur, ne olmaz biz gidiyoruz bunu da bağlayıverelim, bunu da pazarlayıverelim.

“Her ihtimali düşünmek gerekir.” anlamında kullanılan bir söz.

* Siyasetin görevi, bu dertleri çözmek.

Soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek.

* Çiftçinin yüzünü güldüreceksin, çiftçi esnafı güldürecek.

Birini mutlu etmek, birine iyilik etmek.

* Bunu bir türlü içine sindiremiyor.

İsteğince olduğu için huzur ve mutluluk duymak.

* Bende ısrarla üzerine yürüyorum.

Korkutmak, yıldırma amacıyla saldırıcağım gibi yapmak.

* Biz diyoruz ki, kardeşim bu çiftçi perişan, bunun ayakta kalacak hali yok, beli bükülmüş.

Bir iş yapamayacak duruma düşmek.

* Bende onları kollayacağım, bende onları koruyacağım.

Korumak, yardım etmek.

* AKP kodamanına sırtını dayayamamış zavallı vatandaşlarımız perişan.

Güçlü birine, bir yere güvenmek.

* Çocuk elden gidiyor dedi.

Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak.

* Yer alırsa o memleketin iki yakası bir araya gelir mi?

Geçim sıkıntısından bir türlü kurtulamamak, borçtan kurtulamamak.

* Yolsuzluk diz boyu.

Gereğinden, istenenden fazla.

* Günahı varsa günahı benim boynuma.

Sorumluluğun birine ait olması.

* Hadi bunlar dil sürçmesi.

Konuşma sırasında kelimeleri yanlış söylemek.

* Bak diyoruz ki, Türkiye’de terörü etkisiz kılmak için Kuzey Irak’taki terör yuvasını dağıtmak lazımdır.

Kurlu düzenini evini bozmak.

* Bu seçim mücadelesinin bu sün günlerinde büyük Antalya’nın hayır dualarını almak için aranızdayım.

Kendisi için iyi dilekte bulunulmak.

* Sizlerin desteğinizi arkamda bir kez daha hissetmek için aranızdayım.

Birine güç sağlamak, yardımcı olmak.

* Siz burada miting yapmıyorsunuz, tarih yazıyorsunuz.

Önemi bakımından unutulmayacak bir durum yaşamak.

* Çiftçiler şöyle bir toparlandı, kendine geldi mi? Pamukçunun yüzü gülüyor mu?

Aklı başına gelmek, durumu düzelmek.

Feraha kavuşmak.

* Peki, bunlar elde avuçta ne varsa sattılar değil mi?

Mal ve parasını harcayıp bitirmiş olmak.

* Gel senin içindeki o cevheri işleyelim.

Var olan bir değeri daha iyi duruma getirmek.

* El altından birisi aldı diye duyurdular.

Gizli bir iş yapmak.

* Satılanların fiyatını görünce anladık ki, bunu birileri gizlice, perde arkasında kapatmış.

Bir şeyi gizlemek, saklamak.

* Dünyada böyle bir uygulamaya göz yumarlar mı?

Görmezlikten gelmek.

* Yani bir mecliste 266 tane yolsuzluk dosyası varsa o meclisteki insanların ülke sorunlarını çözmesini, gençlerin işsizliğine çare bulmasını, çiftçinin derdine deva bulmasını beklemek haklı mı?

Bir sıkıntıya çare olmak, çözüm bulmak.

* Peki, şimdi bu seçime girerken daha ya korku dağları beklediği için daha açık sözlü olmuş.

Korku her yerde varlığını gösterir.

* Durumdan bir vazife çıkarın bakıyım.

İçinde bulunulan şartları değerlendirerek sorumluluk yüklenmek.

* Bu vatanın bütünlüğü için Gabar Dağı'nda canını tehlikeye atarak bu vatan için mücadele eden milletimizin o öz evlatlarına 'askerlik yan gelip yatma yeri değildir' diye dudak büktüğünü biliyorsunuz değil mi?

Bir şeyi beğenmediğini, küçümsediğini belli etmek, umursamamak, pek aldırış etmemek.

* Herkesin safı belli değil mi?

Belli bir gruba katılmak.

* Başbakanın son zamanlarda çok canının sıkın olduğunu, ağzını iyice bozduğunu biliyorsunuz değil mi?

Sözlerle veya davranışlarla kişinin neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kullandığı Atasözleri:

* İş bilen, kılıç kuşananındır.

Her şey, onu gereği gibi kullanmasını bilene yakışır.

* Biz, devletin malı deniz yemeyen domuz mantığıyla hareket eden bir iktidar değiliz.

Devlete hıyanet etmeyi sanat hâline getirenlere göre devletin bitmez tükenmez malı vardır. Yolunu bulup ondan aşırmayan budaladır.

* Şimdi hepsi birbirinin değirmenine Ak Parti'nin önünü kesmek için su taşıyor.

İşi yapacak olanda yeteri kadar güç bulunmadıkça başkalarının küçük katkılarıyla sürekli ve büyük bir iş yürütülemez.

* Çünkü meyvesi yenen ağaç taşlanıyor. Bunlarda meyve yok ki taşlansın.

Bilgili, hünerli, işinde başarılı olan kimseler kıskanılır, eleştirilir ve işlerini yapmaları zorlaştırılır.

* Türkiye'ye sağır kalmamak gerekir, ancak diğer partilerin düşünemediği şu bağı görüzüm olsun, üzüm yemeye yüzün olsun.

Kişi, karşılık beklediği işten istediğini alabilmek için gereken harcamaları yapmalıdır.

* Baykal'ın kılavuzunun kim olduğunu bilemiyorum, ama biliyorsunuz, kılavuzu...

Kötü kimsenin arkasına düşen kişinin başı dertten kurtulmaz.

* Onlar konuşuyorlar, onlar lafla peynir gemisi yürütecekler.

Şöyle yaparım, böyle yaparım demekle yapılması gereken iş yapılmaz.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Kullandığı Atasözleri:

* Misafirin şaşkıını ev sahibini ev sahibiyle tanıştırmış.

Başkalarının görev ve yetkilerine karışmak ahmaklıktır.

* Bu böyle gelmiş, böyle gitmeyecek.

Her zaman böyle olmuş, gene de böyle olacak.

* Cibilliyetsiz diyor, it ürür kervan yürür diyor.

Gerçekleşmesi doğal olan işler engellenemez.

* Kılavuzu karga olanın diyor.

Kötü kimsenin arkasına düşen kişinin başı dertten kurtulmaz.

* Bir koyundan iki tane post çıkmaz.

Olması gerekenden daha fazla elde etmek.

* O ona kılıf hazırlamazsa olmaz.

Bir durum ve tutuma, yöntemine uygun biçim vermek.

* Yani korkunun ecele faydası yok ki.

Kişi korkmakla kendisine gelecek bir kötülüğü önleyemez.

* Bir koyundan bir post çıkar. Bir koyundan iki post çıkarmaya çalışıyorlar.

Olması gerekenden daha fazla elde etmeye çalışmak.

3.1.4. Yenilikler (Alışılmamış Söylemler)

Yenilikler başlığı ile anlatmak istediğimiz; o döneme kadar siyasi jargon içinde yer almamış kullanımlardır. AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, 2007 Genel Seçimleri için yaptıkları miting konuşmalarında, hem siyaset jargonuna hem de söz varlığımıza yeni kullanımlar kazandırmıştır. Özellikle “kılavuz” ve “mazot” polemiği ilginç kullanımların kaynağı olmuştur.

Bu kullanımları seçmemizin temel nedeni, siyasetçilerimizin özgün kullanımlarını örnekleyebilmektir. Türkçe dersinde de uygulaması yapılan, “Yaratıcı cümle yazma.” etkinliklerine siyasetçilerimizin yaratıcı kullanımlarının öğrencilere esin kaynağı olabileceğini düşünmekteyiz.

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Alışılmamış Söylemleri:

- * Kavgacı ruhların vuruşu.
- * Demokratik vuruş.
- * Arşın oradaysa, Ankara burada!
- * Mazotçu.
- * Enflasyon patlamayıp, çatladı.
- * Çünkü hortum hortum...
- * Oy devşirme.
- * Halep oradaysa Diyarbakır burada!

- * Bindirilmiş kıtalar.
- * Halep oradaysa, arşın Gündoğdu Meydanı'nda!
- * Yalanın fiyatı düştü, şimdi yalan 1 YTL.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Alışılmamış Söylemleri:

- * Başbakan ananı da al git diyor ya. Biz de diyoruz ki, ananı da al gel, ananı da al gel!
- * Düz yolda arabayı devirdin.
- * Değerli arkadaşlarım, üç yüz altmış milletvekiliyle cumhurbaşkanı seçemeyenin bir kılavuza ihtiyacı vardır.
- * Bir döviz kanamasıdır, bir zenginlik kanamasıdır. Türkiye kanıyor.
- * Kökü orada, zehirli çiçekleri burada.
- * AKP fakir fukara, garip guruba diye geldi değil mi?
- * Bunu bir kolektif akılsızlık olarak görüyoruz.
- * Babasının malını satmadı, senin malını baba baba sattı.
- * Dalton'a yakışan uzun boylu Avarel başbakan.
- * Kısa boylu Terakitan.

3.1.5. Özdeyiş ve Alıntılar

Siyasetçinin amacının halkı ikna etmek olduğunu daha önce söylemiştik. Siyasetçiler konuşmalarına inandırıcılık kazandırmak için özdeyişlerden ve alıntılardan yararlanmaktadır.

Özdeyiş: Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan, genellikle kim tarafından söylendiği bilinen özlü söz, vecize, ülger, kalamıkibar, aforizm, aforizma, motto (TDK 2005). Alıntı olarak da bahsettiğimiz, şairlerden alıntı yapılan dizelerdir.

İncelediğimiz miting konuşmalarında AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kullandığı bir özdeyiş ve altı alıntı, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın ise yalnızca bir özdeyişini tespit edebildik.

Türkçe dersinin amaçlarından biri de öğrenciye şiirlerimizi ve şairlerimizi tanıtmak, onlara şiir sevgisi aşılacaktır. Medyada sürekli yer alan siyasetçilerimizin konuşmalarında, şiir alıntıları yapmaları ve şairlerimizden bahsetmelerinin, öğrencilerin şiirlerimizi ve şairlerimizi kısmen de olsa tanınmasına ve belki daha sonra şiirle ilgili araştırma yapmasını sağlayabileceğini düşünüyoruz.

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kullandığı Özdeyiş ve Alıntılar:

* “Yumuşak başlıysak, kim dedi uysal koyunum, kesilir belki ama çekmeye gelmez boynum.”

(Mehmet Akif Ersoy'un “Zulmü Alkışlayamam” şiirinden alıntı)

* “Gelin canlar bir olalım.”

(Pir Sultan Abdal'ın “Gelin Canlar Bir Olalım.” şiirinden alıntı.)

* “Uzun ince bir yoldayız, yürüyoruz gündüz gece.”

(Âşık Veysel Şatıroğlu'nun “Uzun İnce Bir Yoldayım” şiirinden alıntı.)

* “Yaratılanı severiz, yaratandan ötürü.”

(Yunus Emre'nin “Yaradılmışı Sevmişiz Yaradandan Ötürü” şiirinden alıntı.)

* Aziz İstanbul!

(Yahya Kemal Beyatlı'nın “Aziz İstanbul” şiirinden alıntı.)

* “Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır, toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır.”
(Mithat Cemal Kuntay’ın “On Beş Yılı Karşılarken” şiirinden alıntı.)

* “Egemenlik kayıtsız şartsız milletin.”
(Mustafa Kemal Atatürk, özdeyiş.)

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal’ın Kullandığı Özdeyiş:

* Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir anlayışı oluyor.
(Hz. Muhammed, özdeyiş.)

3.1.6 Sıfatlar

Adların önlerine gelerek onları niteleyen ya da belirten kelimelere ve kelime öbeklerine *sıfat* denir. Sıfatlar, adsoylu kelimelerdir; tek olarak ya da adları niteleme – belirtme görevi dışında kullanıldıkları zaman sıfat sayılmazlar (Kahraman 2001: 75).

Biz de çalışmamızda Ak Parti ve CHP Genel Başkanlarının miting konuşmalarında kullandığı sıfatları örneklendireceğiz. Miting konuşmalarını incelediğimiz iki liderin kullandığı sıfatlar örneklerde altı çizili olarak gösterilmiştir.

Sıfatlar, anlam özelliklerine göre iki temel çeşide ayrılırlar (Kahraman 2001: 77):

A. Niteleme sıfatları

Varlık ya da kavramların, kendilerinde ayrı düşünülemez temel ve yapısal özelliklerini karşılayan sıfatlara niteleme sıfatı denir (Kahraman 2001: 78).

Fiillerden –En, -mİş, -EcEk, -r, -mEz, -Dik, -Esİ ekleri ve –Dik, -EcEk eklerinin iyelikli biçimleriyle türemiş olan sıfatfiiller (ortaçlar) da niteleme sıfatı sayılırlar.

Örnek:

* Ben Sayın Baykal’ın iyi yüzücü olduğuna şahit oldum. (Ak Parti Ankara Mitingi)

- * 22 Temmuz'da sandıklardan daha güçlü bir Türkiye, daha güçlü bir demokrasi ve hukuk devletinin çıkacak. (Ak Parti Diyarbakır Mitingi)
- * Büyük devlet olmanın gereğini yerine getiriyoruz. (Ak Parti İzmir Mitingi)
- * Biz kendini Ankara'ya, sağır duvarların arkasına saklayanlardan değiliz. (Ak Parti Yozgat Mitingi)
- * Biz dört buçuk yılda bu dünyalar güzeli şehrin hakkını vermedik mi? (Ak Parti Antalya Mitingi)
- * İnce, uzun siyaset yoluna, hizmet ve aşk yolculuğuna İstanbul'dan başladık. (Ak Parti İstanbul Mitingi)
- * Beş yıl içinde eğitim, sağlık, adalet, tarım ve enerjide önemli işler yaptık. (Ak Parti Muş Mitingi)
- * Bu muhteşem toplantı için hepimize yürekten teşekkür ediyorum. (CHP Sivas Mitingi)
- * Yeşil mazot çıktı mı? (CHP Adıyaman Mitingi)
- * Altı oklu kırmızı bayraklar, Türk bayrakları, Demokratik Sol Parti'nin güvercinli mavi bayrakları ne de güzel yakışmış birbirine. (CHP Bartın Mitingi)
- * Şimdi Türkiye yeni yol haritasını çiziyor. (CHP Malatya Mitingi)
- * Gemisi olanları dağdan aşırıyor, bizim memleketin insanları da düz yolda yolunu şaşırdı. (CHP Yalova Mitingi)
- * Yerli sanayicimizi güçlendiriyoruz. (CHP Denizli Mitingi)
- * Türkiye'nin bu dönemdeki birikmiş sorunlarını hep beraber çözmeye çalışacağız. (CHP Antalya Mitingi)

B. Belirtme sıfatları

Varlık ya da kavramların yapılarında bulunmayan, onlardan ayrı düşünölebilen özelliklerini belirten sıfatlara belirtme sıfatı denir (Kahraman 2001: 81).

Belirtme sıfatları dört çeşide ayrılırlar:

1) Gösterme (İşaret) sıfatları

Adların önlerine gelince, karşılığı oldukları varlık ya da kavramları göstererek belirten sıfatlara *gösterme sıfatı* denir (Kahraman 2001: 81).

Örnek:

* Biz bugüne kadar bu yolculukta hiçbir zaman menfaat karşılığı işler yapmadık. (Ak Parti Ankara Mitingi)

* Bu güzel toplantı için hepinize teşekkür ederim. (CHP Sivas Mitingi)

2) Soru sıfatları

Önünde kullanıldığı adların anlamlarını soru yönünden belirten sıfatlardır (Kahraman 2001: 82).

Örnek:

* Peki hangi yüzle gelecekler? (Ak Parti Yozgat Mitingi)

* Kaç kişiye gidecek o iki buçuk milyar dolarlık katkı? (CHP Sivas Mitingi)

3) Belgisiz sıfatlar

Önünde kullanıldığı adın anlamına ve niceliğine belirsizlik katan sıfatlara belgisiz sıfat denir (Kahraman 2001:82).

Örnek:

* Nemalar her dönemde iktidarda olan partilerce kesildi, ancak geri ödemesini AK Parti iktidarınca yapıldı. (Ak Parti İstanbul Mitingi)

* Bu toplantımıza katılan bütün Denizlili vatandaşlarıma, sevgili kardeşlerime yürekten teşekkür ediyorum hepinize hoş geldiniz diyorum. (CHP Denizli Mitingi)

4) Sayı Sıfatları

Adların karşıladıkları varlık ve kavramların sayılarını, sıralarını belirtmek amacıyla kullanılan sıfatlara *sayı sıfatı* denir. Sayı sıfatları şu çeşitlere ayrılırlar (Kahraman 2001: 83-84):

4a. Asıl Sayı Sıfatları: Adların karşıladıkları varlık ve kavramların tam sayılarını bildiren sıfatlardır.

Örnek:

* Geçen beş yıl içinde CHP'nin hafızalarda bıraktığı herhangi bir iş, bir cümle yok. (Ak Parti İzmir Mitingi)

* Bakın geçenlerde borsada altı kat bu dönemde, bu iktidar döneminde borsa kazancı arttı deniyor. (CHP Bartın Mitingi)

4b. Sıra Sayı Sıfatları: Varlık ya da kavramların sıralarını göstererek adlarını belirten sayı sıfatlarıdır.

Örnek:

* Başbakan olarak Muş'a beşinci kez geliyorum. (Ak Parti Muş Mitingi)

* Bu yasanın içinde bir madde var altıncı madde. (CHP Malatya Mitingi)

4c. Kesir Sayı Sıfatları: Bölünmüş bir varlık ya da kavramın parçalarından birini ya da birkaçını gösteren sayı sıfatlarıdır.

Örnek:

* Bizim dört buçuk yıllık iktidarımızda bu rakama 220 milyar dolar koyduk. (Ak Parti Ankara Mitingi)

* Kaç kişiye gidecek o iki buçuk milyar dolarlık katkı? (CHP Sivas Mitingi)

3.1.7. Tekrar Grupları

Tekrar grupları; aynı, yakın ya da karşıt anlamlı iki sözcüğün bir tek sözcük gibi işlev görmek üzere, yan yana gelmesiyle oluşur. Tekrar gruplarını oluşturan sözcükler aynı yapım veya çekim ekini alabilirler. Bu grupların, tümce içinde şu işlevleri vardır (Eker 2005: 469-470):

- Anlamı kuvvetlendirmek.
- Çokluk ve abartma bildirmek.
- Süreklilik ya da belirtmek.
- Ortalama ve yaklaşıklık göstermek.

Yapısına ve anlamına göre dört çeşit anlam grubu vardır.

Çalışmamızda tekrar gruplarını aşağıda örneklendirdik. Tekrar grupları altı çizili olarak gösterilmiştir.

(1) Aynen tekrar grubu

Aynen tekrar grubu, aynı sözcüğün iki kez kullanılmasıyla oluşur (Eker 2005: 470).

Örnek:

* Fakat bu aralar yeni yeni şeyler uydurmaya başladı. (Ak Parti Ankara Mitingi)

* Yani kazana akıtığım su sıçrasın sıçrasın delikten akıp gidiyor mu? (CHP Malatya Mitingi)

(2) Yakın ya da eş anlamlı tekrar grubu

Yakın ya da eş anlamlı sözcüklerin birlikte kullanılmasıyla meydana gelir (Eker 2005: 470).

Örnek:

* Kime dağıtılıyor? Fakir fukaraya. (Ak Parti Ankara Mitingi)

* Sadece Türkiye'mizin bir kentine geldiğimi değil, bunun ötesinde bir büyük tarih merkezine, bir büyük kültür merkezine geldiğimi, bizim ta yıllar, yüzyıllar boyunca soyumuzu sopumuzu şekillendirmiş, tarihimizi, kültürümüzü şekillendirmiş bir büyük geleneğin içine girdiğimi düşünürüm. (CHP Sivas Mitingi)

(3) Karşıt anlamlı tekrar grubu

Karşıt anlamlı sözcüklerin birlikte kullanılmasıyla meydana gelir (Eker 2005: 470).

Örnek:

* Er veya geç bunları, egemenlik kayıtsız şartsız milletin olduğuna göre, millete götüreceğiz, millete. (Ak Parti Diyarbakır Mitingi)

* Sattığımız aldığımız birbirini tutuyor mu? (CHP Antalya Mitingi)

(4) İlaveli tekrar grubu

İlaveli tekrarlar, aynı sözcüğün ön sesinin değiştirilmesiyle oluşur (Eker 2005: 470).

Örnek:

* O ajanların ne tür fırıldaklar çevirdiğini biliyorum. Alavere dalavere. (Ak Parti İstanbul Mitingi)

* Kriz mırız de çıkmaz. (CHP Malatya Mitingi)

Süer Eker'in ayırdığı bu dört maddeden farklı olarak; incelediğimiz metinlerde yan yana olmayıp aynı cümlede ya da devam eden diğer cümle ve cümlelerde, aynı sözcüğün ya da sözcük grubunun tekrar edilmesiyle oluşan tekrar gruplarıyla da sıklıkla karşılaştık. Bunlardan bir kısmını aşağıda örnekledik:

* Biz 4.5 yılda bu dünyalar güzeli şehrin hakkını vermedik mi? Ama öyle bir cevap verin ki, bu ülkenin kulağı olup da duymayanları var. Vermedik mi? (Ak Parti Antalya Mitingi)

* Onun için diyoruz ki, tek millet, tek vatan, tek bayrak, tek devlet. (Ak Parti Diyarbakır Mitingi)

* Kendisi de çok akıllı. Aile çok akıllı. (Ak Parti İstanbul Mitingi)

* Kim ödedi bu parayı kim? Hani dürüsttün, hani dürüsttünüz. (Ak Parti İzmir Mitingi)

* Anneler, dört buçuk sene önce mutfağımıza asgari ücretle kaç ekmek, kaç yumurta ve kaç litre süt alıyordunuz? Bugün kaç ekmek, kaç yumurta, kaç litre süt alıyorsunuz diye bir düşünün. (Ak Parti Muş Mitingi)

* Lafla bu işler olmuyor. İcraat istiyor, terlemek istiyor, koşmak istiyor. (Ak Parti Yozgat Mitingi)

* Yaşanan sıkıntıları hep biliyoruz. Nereden kaynaklandığını biliyoruz. Nasıl aşılacağını da biliyoruz. (CHP Malatya Mitingi)

* Sadece Türkiye'mizin bir kentine geldiğimi değil, bunun ötesinde bir büyük tarih merkezine, bir büyük kültür merkezine geldiğimi, bizim ta yıllar, yüzyıllar boyunca soyumuzu, sopumuzu şekillendirmiş, tarihimizi, kültürümüzü şekillendirmiş bir büyük geleneğin içine girdiğimi düşünürüm. (CHP Sivas Mitingi)

* Yalova esnafı için, Yalova çiftçisi için, Yalova genç için, Yalovalı emekli için fırsatlar ülkesi değil mi? (CHP Yalova Mitingi)

* Aldım, mesajı aldım merak etme. (CHP Adıyaman Mitingi)

* Türkiye'mizin en çalışkan, en üretici, en girişimci, gerçekten Türk ekonomisini en bunalımlı günlerde büyük başarılarla taşımayı başarmış olan bir kentimiz. (CHP Denizli Mitingi)

* Bütün dünya ülkeleri hızla kalkınıyor, hızla zenginleşiyor. (CHP Bartın Mitingi)

* Önce bataklığı sağlamlamak lazım değil mi? Önce tarımı, çiftçiyi güçlendirmek lazım. (CHP Antalya Mitingi)

3.1.8. Dini Öğeler

Türkiye, büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülke olduğu için İslamiyet Türkiye'de başat bir değerdir. Bu dini öğelerin büyük bölümü İslamiyet ile ilgilidir. Bunun dışında birkaç tane de inanç özgürlüğü ile ilgili öğelere rastlamaktayız. Dini öğeler; kimi zaman günlük konuşmalarında kullandıkları öğeler olabileceği gibi bazen de özellikle dini öğeleri kullanmaya özen gösterirler. Mitinglerde, dini öğelerden bahsedilmesi genel olarak ülkemizde olumlu karşılık bulur. Siyasetin, toplumu etkileme ve istedik yönde hareket ettirme işi olduğunu daha önce söylemiştik. Siyasetçi için dini öğeler kullanmak da toplumu etkilemenin bir yoludur.

Aşağıda AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın seçtiğimiz yedişer ilde yaptıkları miting konuşmalarında yer alan dini öğeleri tespit ettik. Dini öğeler altı çizili olarak belirtilmiştir.

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Kullandığı Dini Öğeler:

* Rodos'a yüzüşünüz hayırlı olsun.

* Hayırlı olsun.

* İşte Allah'ıma şükür, okullarda bilişim teknolojisi sınıfı var mı? Var.

* Böyle bir derdimiz yok, ama sen rahmetli Atatürk'ümüzü niye istismar ediyorsun.

- * Atatürk rahmetli oldu, CHP, Türk Lirası'nın üzerinden Atatürk'ün resmini kaldırdı, geldi oraya İnönü'nün resmini koydu.
- * Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste.
- * Şu Kocatepe Cami'nin avlusunu adeta miting meydanına çevirmek suretiyle İslami ve insani görev değil de, oradan oy devşirmeye gayret edenleri biliyorsunuz değil mi?
- * Bizim cenazelerimiz, bizim şehitlerimizin cenazelerinde kavga gürültü olmaz.
- * Orada duanı bile içinden yapacaksın, ama kendilerine has hareketleri ile oralara geliyorlar.
- * Saf tutuyoruz. Bunlar safa bile girmiyor.
- * Onun için diyoruz ki, Ak Parti'de etnik milliyetçilik, bölgesel, dinsel milliyetçilik yok.
- * Hamdolsun, gece gündüz, Dicle, Sakarya, Fırat, Kızılırmak, Aras, Yeşilirmak, bereketli bu topraklarda omuz omuza verelim.
- * Biz sizleri ne makam, ne mevki için değil, mensubu bulunduğumuz herhangi bir etnik unsur için değil, biz sizleri tıpkı Yunus'un diliyle, "Yaratılanı severiz, yaratandan ötürü." anlayışıyla seviyoruz.
- * Hamdolsun şu ana kadar yaptığımız hizmetlerle alnımız yere bakmıyor.
- * Bu ülkede evelallah birlik, beraberlik çok daha güçlü olacak.
- * Aziz İstanbul, Aziz İstanbullular, sizleri en kalbi duygularımla selamlıyorum.
- * Biz bir şehidimizin kanını beş yüz elli milletvekiline değişmeyiz.

* Ak Parti ile devam kararınız hayırlı olsun.

* Ya Rabbim o akşamın bandını izledim.

* Öyle acıdım ki, ben diyorum Sayın Baykal, gel sana Yeni Cami önünde bir mendil açalım da bu işi halledelim.

* İstiyorum ki, Süleymaniye'nin ihtişamını gören, Topkapı'yı, Dolmabahçe'yi ziyaret eden bir kez bu şehirdeki şehitlikleri selamlayan, bu şehirde bütün farklı inançların yüzyıllarca bir arada yaşadığını bilen kimse, ama kimse, sizler gibi inanıyorum ki, sizler gibi büyük düşünür, asla küçük düşünmez.

* 22 Temmuz hayırlı olsun.

* Bir zamanlar Ak Parti iktidarı vardı, buralara gelmiş. Allah razı olsun.

* Allah'tan biz geldik de bütün bunların ipini çektik ve bu paraları, affedersiniz horozlarına, tavuklarına kadar sattık ve onu sahiplerine ödedik.

* Bazıları camileri siyaset meydanına çekiyor.

* Cami meydanında hoca efendi cenaze adabını anlatıyor. Hoca efendiye “yuh” çekiyorlar.

* Bizim cenazelerimizde bağırma çağırma olmaz. Bizim cenazelerimizde alkış tufanları olmaz, sessizlik olur. Saygı bunu gerektirir. Şehidimize saygı budur, ama bunlarda bu yok. Çünkü mesele İslami ve insani görevi yapmaya gelmek değil.

* Artık benim milletim cenazesine saygısı olmayana 22 Temmuz'da cevabını verecek. Şehidine saygısı olmayana cevabını verecek. Cami avluları bizim birlik beraberlik yerimizdir. Kin yeri değildir. Ayrılık yeri değildir. Nefret yeri değildir. Camiler bizim birlik beraberlik yerimizdir. Siyasi tercihin farklı olabilir ama oraya ne olarak gidiyorsun? Müslüman olarak. Aynı safta duruyoruz, değil mi? Aynı safta durmanın bir anlamı var.

* Etnik, bölgesel milliyetçiliğe karşıyız, dinsel milliyetçiliğe karşıyız.

* İnşallah Muş'ta 4-0 netice alalım.

* Bir şehidin kanını beş yüz elli milletvekiline değişmem. Cami avlularını seçim alanlarına çevirmek isteyenler gelsinler o işleri bu meydanlarda yapsınlar. Cenazeler bizim dayanışma yerlerimizdir.

* Bunların cami avlularında bir siyasi istismar aracı olarak kullananları üzüntü ile izliyoruz.

* Allah aşkına bunu bir araştırın.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Kullandığı Ögeler:

* Değerli arkadaşlarım, sevgili kardeşlerim, inşallah güzel bir yol haritası çizeceğiz.

* Yani demokrasi olacak, hepimiz düşünce özgürlüğümüzü, inanç özgürlüğümüzü, iman özgürlüğümüzü, din özgürlüğümüzü, mezhep özgürlüğümüzü sonuna kadar yaşayacağız. Düşünce özgür, inanç özgür, siyaset özgür olacak.

* Helal para kazanılmış, alın teriyle kazanılmış para, namuslu para onun derdi değil.

* Yolsuzluk yapan haramzade işadımı, ahlaksız bir memuruna emir veriyor.

* O haramzade olmazsa bu iş olmaz.

* O yeni dönemde inşallah CHP mecliste çoğunluğun başında bulunacak.

* İnşallah bunu uygulama noktasına geliyoruz.

* Çiftçinin CHP iktidarında hele şükür, bizi de tanıyanlar varmış, bizi de bilenler varmış diyecek.

- * Kıyamet kopuyor, nereden çıkarıyorsun, Türkiye'nin petrol kuyularımı var, mazot nasıl iner.
- * Değerli arkadaşlarım, Cumhurbaşkanlığı seçimi, terör o konuları da ezandan sonra konuşacağım.
- * Değerli arkadaşlarım, sevgili kardeşlerim, bakın biz gelen şehitlerimiz karşısında oturuyoruz ağıt yazıyoruz hepimiz.
- * Sanki kendi memleketime hayır duası almaya gelir gibi geldim.
- * Allah mahcup etmesin demeye geldim.
- * Memleketimizin her köşesi mukaddestir.
- * Bu kader mi?
- * Hak olacak, adalet olacak, demokrasi olacak, düşünce özgür olacak, iman inanç özgür olacak, siyaset özgür olacak.
- * Mülkiyet hak olacak, miras hak olacak. Ama komşusu aç yatan bizden değildir anlayışı da uygulanacak.
- * Kıyamet koptu.
- * Vay ne hakla yapıyorsun, bunu nasıl yaparsın, petrol kuyularınız mı var, yapamazsınız kıyamet koptu.
- * Onun maliyetini hesap ettik ÖTV maliyetini 2,5 milyar dolar. 2,5 milyar dolarlık bir katkı vermeyi kararlaştırdık çiftçiye kıyamet kopuyor.
- * Zaman zaman şehitlerden kelle diye bahsediyor.
- * O nedenle bu seçim kader seçimidir.

- * Çıkarmazsak şehitler devam eder.
- * İstanbul'a geldik, İstanbul'da aynı şekilde havaalanından başlayarak vatandaşlarım helal olsun içimizdekini söyledin, görev yaptın, gel seni alından öpelim dediler.
- * Dini, mezhebi, inancı ne olursa olsun, etnik kökü, kökeni, aslı, nesli, soyu, sopu ne olursa olsun bu topraklar üzerinde yaşayan 70 milyonun tümü de bizim.
- * Kimse milleti inancına göre, mezhebine göre, etnik köküne, kökenine göre bölmeye kalkmasın.
- * İnanç diye bölmek yanlış, ırk diye bölmek yanlış.
- * Milleti inananlar, inanmayanlar diye ayırma çabaları.
- * Üçgenin bir tarafında haramzade bir işadamı var. Yolsuzluk dedin mi önce haramzade işadamını arayacaksın.
- * Maşallah.
- * Helal olsun.
- * Biz gelen şehitlerimize ağıt yakıyoruz.
- * "Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir." anlayışı oluyor.
- * Sabah besmeleyle açıyor, akşam şükrederek kapatıyor, bu arada işler yoluna giriyor mu?

BÖLÜM IV TÜRK SİYASETÇİLERİNİN DİL KULLANIMININ TÜRKÇE EĞİTİMİ İLE İLİŞKİSİ

4.1. Dil Kullanımlarına Eğitim Açısından Bakış Ve Medya Okuryazarlığı Dersi

Eğitim çağındaki bireyin gerek davranışları, gerekse dil kullanımı bakımından çevresinden, özellikle de model aldığı kişilerden etkilenmesi kaçınılmazdır. Ülkenin yönetimde söz sahibi olan siyasi liderlerin ellerinde bulunduğu güç, sürekli onlardan bahsedilmesi gibi nedenlerden dolayı bireyler tarafından model alınması da olasıdır. Siyasetçilerin kullandığı her türlü söyleve açık olan eğitim çağındaki çocukları da olumlu ya da olumsuz etkilemesi doğaldır.

Eğitim çağındaki birey merak ve dünyayı algılayabilme hevesindedir. Merak düzeyi, bireyde doğumuyla başlar ve özellikle ergenlik döneminin sonuna değin en yüksek düzeydedir. Birey dil gelişiminin önemli bölümünü de bu evre de almaktadır. Günümüzde iletişimin süratli ve yoğun bir şekilde olduğunu düşünürsek, her türlü dil kullanımının her kesimden bireye olduğu gibi eğitim çağındaki bireylere ulaşması da çok yoğun ve hızlıdır. Bu dil kullanımları da elbette eğitim çağındaki bireyin dil kullanımını etkiler.

Parti liderleri, her gün televizyonlarda boy göstermekte ve konuşmaları yer almaktadır. Özellikle de seçim dönemlerinde bu yer alma oldukça artmakta hatta yayınların çoğunluğunu teşkil etmektedir. Bu sebeple siyasetçilerin dil kullanımını incelerken, bu dil kullanımına ulaşmanın ya da etkilenmenin en yaygın yolu olan medyanın dil kullanımına da değinmekte yarar görüyoruz.

Ülkemizde sözlü ve görsel basın, yazılı basına oranla çok daha yaygındır. Özellikle son yıllarda sayıları önemli ölçüde artan özel radyo ve televizyonların kullanımı yurdun her yerinde olağanüstü bir şekilde yayılmıştır. Bunun doğal bir sonucu

olarak da kitle iletişimini üstlenen radyo ve televizyonların bireyler üzerindeki etkisi gün geçtikçe belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Önemle vurgulamak gerekir ki bir ülkede bulunana basın yayın araçlarının görevi sadece mesleki bir takım yayın ilkelerine uymak olmayıp, toplumsal denetimde bulunmak, yapıcı eleştiriler yöneltmek ve özellikle de toplumsal kültürü doğru özenli bir şekilde yansıtmaktır. Kültürün yansıtılmasında dilin son derece önemli olduğu kesindir. Radyo ve televizyonlar, geniş halk kitlelerine ulaştıklarına göre dili en iyi, en doğru, en açık, en anlaşılır şekilde kullanmak zorundadırlar, çünkü yayın araçlarında yapılan yanlışlıklar çığ gibi hızla büyür ve yerleşir. Bunun için, Türkçenin kullanımı üzerinde titizlik göstermek konusunda medyaya, başka kuruluşlara göre daha fazla sorumluluk düşmektedir (Sis 2006: 208).

Yayın izni alan radyo ve televizyonlarda görevli sunucu, spiker, yorumcu ve programcılarda bir Türk dili öğrenimi görmüş olma koşulu aranmalı, buna ilişkin yaptırımlara gidilmelidir (Aksan 2003: 156).

Medyanın toplum üzerindeki etkisi büyüktür. Özellikle ülkemizde televizyon izleme alışkanlığı yaygındır. Eğitim çağındaki bireylerin medyadan olumlu ya da olumsuz etkilendiği yapılan araştırmalarla sabittir. Bu olumsuz etkilerden eğitim çağındaki bireyleri korumak, bireye seçici ve olumlu bir medya takipçiliği alışkanlığı kazandırmak üzere MEB ve RTÜK işbirliği ile 2006/2007 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren seçmeli olarak “Medya Okuryazarlığı” ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu dersin konuluş amacı Milli Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu tarafından şu şekilde belirtilmektedir:

“Türkiye'nin son yirmi yılına damga vuran en önemli gelişmelerden biri iletişim alanında gerçekleşmiştir. Okuyarak değil dinleyerek ve görerek öğrenmeyi seven bir toplum olduğumuz düşünülecek olursa, yirminci yüzyılın insan hayatını değiştiren en büyük icatlarından olan radyo ve televizyonun toplumu etkilemekteki yeri ve önemi daha iyi ortaya çıkacaktır.

Ülkemizde sayıları her geçen gün artan ulusal, bölgesel ve yerel televizyon kanalları ve %90'ların üzerinde seyreden televizyon izlenme oranları

da, televizyonun Türk ailesinin temel referans noktalarından biri haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Hepimizin bildiği gibi değer üreten bir araç olarak televizyon; sahip olduğu yüksek anlatım kabiliyeti ile toplumun her kesimine uygun tutum ve kanaatler geliştirmekte, bunları benimsetmekte ve yaygınlaştırmaktadır. Türk ailesinin nesilden nesile aktararak günümüze taşıdığı insani ve etik değerler, televizyonun güçlü söylemi karşısında önemini kaybetmektedir. Bir başka ifadeyle kitle iletişim araçları ve özellikle televizyon, ailenin değer üretme kabiliyetini köreltmektedir.

Çocuklar artık anne-babalarını ya da öğretmenlerini değil televizyon kahramanlarını model olarak benimsemekte, onlarla özdeşim kurmaktadır. Üzülerek söylemek gerekir ki, televizyon hayatımızı, bizim ona atfettiğimiz önemden de fazla etkilemektedir. Televizyon, internet vb. çocuğun yakın çevresini oluşturan okul dışı ortamlar, okulların en büyük rakibi haline gelmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla okul öğrenmelerini etkisizleştiren bu tür süreçleri disipline etmenin yolu da yine eğitimden geçmektedir.

Çocuklarımız, her gün asgari 4-5 saatlik sürelerle televizyonun her türlü olumsuz görüntü ve içeriğine maruz kalıyor. Bu probleme çözüm üretmek, başta eğitimciler olmak üzere medya çalışanları ile tüm kişi ve kurumların en öncelikli görevlerinden biridir.

Bakanlığımız ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun ortaklaşa yürüttükleri Medya Okuryazarlığı Dersi'ni de bu bağlamda değerlendirmek gerekir. 2006-2007 Öğretim yılında 5 ilköğretim okulunda pilot uygulama olarak başlayan Medya Okuryazarlığı, 2007-2008 öğretim yılında 425.000, 2008-2009 öğretim yılında ise 1.020.000 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi tarafından seçilen önemli bir ders haline gelmiştir.

Velilerimizin sağduyusu ve eğitim yöneticilerimizin gösterecekleri liderlik sayesinde 2009-2010 Öğretim Yılında da Medya Okuryazarlığı Dersinin hemen tüm ilköğretim 2. kademe öğrencilerimiz tarafından bir fırsat olarak

değerlendirileceğine inanıyorum. Dileğimiz Medya Okuryazarlığı Dersinin birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi zorunlu ders olmasıdır.

Medya Okuryazarlığı eğitimi ile yayınlanan programların olası zararlarından çocuklarımızın en az etkilenmeleri sağlanmaya çalışılırken, medyadan da çocuklara ve gençlere kötü örnek olacak, onların fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyebilecek yayınlara karşı daha duyarlı davranmalarını bekliyoruz.

Unutmayalım ki bizlerin yarına güvenle bakabilmesi, çocuklarımızın sağlıklı, mutlu her türlü ihmal ve istismardan uzak ortamlarda yaşamalarıyla yakından ilgilidir. Bu çalışmalara katkıda bulunmak hepimizin sorumluluğudur” (<http://medyaokuryazarligi.org> 03.05.2010)

4.2. Siyasi Dil Kullanımının Türkçe Söz Varlığına Katkısı

İyi bir siyasetçinin, dili de iyi kullanması gereklidir. Çünkü hitap ettiği topluluğu ancak bu yolla etkileyebilir. Dilin iyi kullanılması bakımından sanırım ülke olarak gayet şanslıyız. Geçmiş dönemlerde; Necmettin Erbakan, Süleyman Demirel, Turgut Özal vb. birçok siyasetçimizin dil kullanımları toplumun hafızasında yer etmiştir. Bu siyasetçilerimizin söz varlığına büyük katkısı olmuştur.

Bizim çalışmamızda da incelediğimiz mitinglerde, Türkçenin söz varlığına katkı sağlayacağını düşündüğümüz birçok kullanım olduğunu düşünüyoruz. Siyasi liderlerin kullandığı yeni kelimelerin yanında Türkçeyi doğru ve temiz şekilde kullanmalarının da Türkçe için önemi büyüktür.

Siyasetçilerin kullandığı; atasözleri, deyimler, benzetmeler, özdeyişler, alıntılar ve alışılmamış kullanımlar eğitim çağındaki bireylerin sözcük, cümle ve bilgi dağarcığına katkı yapabilir. Birey daha önce hiç duymadığı bir atasözünü siyasetçilerimizden öğrenebilir ya da o siyasetçilerden duydukları bir sözcüğü kullanabilir. Ayrıca konuşmalarına tanık gösterdikleri; bilim adamlarının, şair ve yazarların sadece isimlerinin bile geçmesi özellikle eğitim çağındaki bireyin gelişiminde olumlu olabilir.

Sonuç bölümünde siyasi dil kullanımının Türkçe söz varlığına katkısına detaylı olarak değindik.

SONUÇ

Her dönem, önceki dönemlerden birtakım etkiler alır ve bu etkiler insanların ve ulusların gelişmesinde önemli rol oynar. Bu etkilerin birikimiyle, insanı insan yapan özelliklerin başında gelen kültürü oluştururuz. Kültürün birikimini sağlayan en önemli unsur da dildir.

Herhangi bir topluluğu millet yapan en önemli unsur dildir. Dil sayesinde ortak bir kültür sağlanabilir, eğitim verilebilir ve iletişim kurulabilir. Dil ile kültür ayrılmaz bir bütündür. Dil ile kültür oluşturulur, kültür de dilin gelişimini sağlar.

Bir milleti tanıyabilmek için ilk olarak onun dilini tanımak gereklidir. İnsan ancak dille düşünebilir. Dil, insan düşüncesinin anahtarıdır. Bu anahtarla insanın düşüncelerine girebilir ve onu anlayabiliriz. Bireyin kullandığı dile bakarak; onun dünya görüşü, kültür birikimi, yöresi, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzeyi, inancı, cinsiyeti ve siyasi görüşü vb. hakkında bilgi edinmemiz mümkündür.

Çağımızda, teknoloji ve iletişim baş döndürücü bir hızla ilerlemektedir. İletişimin bu denli hızlı ve yoğun olduğu bir ortamda, insanlar arası etkileşim de o denli hızlı ve yoğundur. Çalışmamızda biz de etkileşim üzerinde durmaya çalıştık. Dili bütün olanaklarıyla kullanıp, hitap ettikleri toplumu etkilemeye ve inandırmaya çalışan siyasetçilerimizin dil kullanımının da bireyleri etkilediği kanaatindeyiz.

Siyasetçinin en önemli becerisi dili etkili kullanmaktır. Çünkü kendisine güveni ancak dille sağlayabilir. Siyasetçi bireylerden söylediklerine karşılık oy talep eder. Bunu yaparken de dile kendi üslubunu, birikimini, zekasını, becerisini ve kişiliğini katar. Bütün bu özelliklerin de dilimize, söz varlığı açısından katkı sağladığını düşünüyoruz.

Sosyal dilbilim, dil ile insan arasındaki bütün ilişkileri inceler. Bu bağlamda toplum üzerinde etkisi büyük olan siyasetçilerin dil kullanımını da sosyal dilbilimin konusu içinde yer almaktadır.

Toplum ister istemez siyasetçilerden ve onların dil kullanımlarından etkilenir. Özellikle çevresini yeni yeni tanımaya çalışan okul çağındaki bireyler çevrelerinden daha çok etkilenir. Söz dağarcığı bireyde doğumundan başlayarak ölüncüye dek devam eden bir gelişimdir. Bu gelişim bazen hızlı bazen yavaş olur. Bireyin söz varlığını en çok geliştirdiği dönem okul çağıdır. Seçim döneminde özellikle medya da siyasetçilerimiz sıklıkla yer almaktadır. Toplumun hemen her kesiminde seçimin öncesinde seçim ve siyasetçilerin kullandığı söylemler konuşulur. Gerek medyada, gerekse çevredeki konuşmalar okul çağındaki bireyleri ve onların dil gelişimini etkilemektedir. Siyasetçilerimizin; ilginç ve alışılmamış kullanımlarının, atasözleri ve deyimleri kullanmalarının, kelime hazinelerinin zengin oluşunun, vecize ve alıntı kullanmalarının, toplumun söz varlığına katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz. Bu bakımdan kanaatimizce siyasetçilerin dil kullanımı incelemeye değer bir konudur.

Medyanın öğrenci üzerinde zararlı etki yapabileceği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görülmüş ve bu konuda önlem olarak yeni bir ders okutulmaya başlanmıştır. 2006/2007 Eğitim-Öğretim Döneminden itibaren okutulmaya başlanan “Medya Okuryazarlığı Dersi”nin temel hedefleri; medyayı bilinçli takip etme ve medyanın bireye kazandırabileceği zararlı etkilerden bireyleri korumaktır. Seçim öncesi medyanın büyük bölümünü siyasetçiler, siyasetçilerin söyledikleri ve siyasetçiler hakkında söylenenler kaplamaktadır. Tüm bu siyasi içerikli konuların içeriklerinin, okul çağındaki bireyi olumsuz yönde etkileyebileceği unutulmamalıdır. Burada en büyük sorumluluk siyasetçilerimize düşmektedir. Siyasetçilerimiz, kullandıkları kelimelere, cümlelere, argolara, yanlışlıklara vb. dikkat etmelidir.

Çalışmamızda siyasetçilerimizin özellikle Türkçenin söz varlığına katkısı üzerinde durduk. İçinde bulunduğumuz dönemde dilimiz yabancı dillerin adeta saldırısı altındadır. Özellikle televizyon ve internetin bunda etkisi büyüktür. Kendisini aydın diye nitelendiren bazı kişilerin “daha havalı(!)” olsun diye Türkçesi varken yabancı kelimeleri kullanması, işletme sahiplerinin aynı gerekçeyle işletmelerine yabancı isim verme konusunda birbirleriyle yarışmaları dilimizin kirlenmesine çanak tutmaktadır. İnternet dili diyebileceğimiz biraz Türkçe, biraz İngilizce, biraz da daha ne olduğunu tam anlayamadığımız kuralsız kısaltmalar Türkçemizi gün geçtikçe kötü bir noktaya sürüklemektedir.

Her dönemde, özellikle yabancı dillere, kùltùrlere gösterilen eğilimle, anadiline yeterince egemen ve saygılı olmama nedeniyle Türkçeyi yetersiz; kısır bulan kimselerin çıktığı görülmüştür. Aynı eğilim ve nedenle, karşılıklar bulma konusunda, yüzyıllar boyu kayıtsız kalmamız, yabancı öğeleri ya olduğu gibi ya da Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalarla dile aktarmamız, dilde yabancılaşmaya, başkalaşmaya yol açmıştır. Bu gidiş, kimi çevrelerde, özellikle batı kaynaklı sözcükleri, terimleri, olduğu gibi benimseme biçiminde, bugün de sürmektedir (Aksan 2005: 215).

Dil yaşayan bir varlıktır. Devamlı olarak birikerek ilerler. Çağın gerekleri, bilim ve teknolojinin ilerlemesi sebebiyle dile birçok yeni kelime dahil olur. Bunun yanında da bazı kelimeler kullanılmaz olur ve dilden düşer. Maalesef dilimiz yeni kelimeler üretmede kısır bir süreç içindedir. Bilim, sanat ve teknoloji alanında yeni buluş ve görüşlerimizin pek fazla olmayışı bunda birincil etkendir. Dışarıdan kelime ithalatımız da son derece kontrolsüz olduğu için dilimizin, Türkçe kelimeler bakımından ileri gitmesi bir tarafa, var olan ve halk tarafından kullanılan Türkçe kelimelerimizin sayısında düşüş görülmektedir. Türkçe kelimeler yerine ağırlıklı olarak; İngilizce, Fransızca ve Almanca kelimeler yeğlenmektedir. Halkı yönetmeyi ve ülkenin sorunlarını çözmeye talip olan siyasetçilerimize bu konuda büyük sorumluluk ve görev düşmektedir. Yasa ve konun koyma yetkisi siyasetçilerimize olduğuna göre, dil konusunda da atılacak adımları onlardan beklememiz gayet doğaldır. Ayrıca siyasetçilerimiz her bakımdan topluma örnek olmalıdır. Topluma ulaşmadaki temel araçları dil olduğuna göre, bu örnek olmayı ilk olarak dil kullanımlarında göstermelidirler. Bu konuda duyarlı bir siyasetçi olan Işlay Saygın'ın siyasetçilerin dil kullanımında dikkat etmesi gereken konular hakkında belirttiği görüşlerine çalışmamızda yer vermeyi uygun görüyoruz. Bu görüşler (www.liderler.net. 10.03.2010):

- Siyasetçi gerek konuşmalarıyla gerekse davranışlarıyla topluma örnek olduğu gerçeğini hiçbir zaman unutmamalıdır.
- Siyasetçi açık ve anlaşılır bir Türkçeyle konuşmalı, konuşması toplumun her kesimindeki insan tarafından anlaşılmalıdır.
- Siyasetçi konuşmasında Türkçe kelimeler kullanmalı, yabancı kelimeleri kullanmaktan kaçınmalıdır.

- Siyasetçi söyleyiş hatalarından uzak standart Türkçe ile konuşmalıdır.
- Siyasetçi kelimeleri doğru kullanmalı, doğru cümle kurmalıdır.
- Siyasetçi, seviyesiz, argo konuşmalardan kaçınmalıdır.
- Siyasetçi toplumun önüne çıkacağı zaman doğaçlama konuşmamalı, konuşmasını önceden hazırlamalıdır. Ancak bu yolla konuşma sırasındaki hataları en aza indirebilir.

Çalışmamızda incelediğimiz, Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın seçim mitinglerinde yaptığı konuşmalardan “Türkçe kullanımına” ve “Türkçenin söz varlığına” katkı sağlayabilecek kullanımlar da şu şekildedir:

- İki lider de konuşmalarında, Türkçesi varken yabancı kelime kullanımı yapsalar da, genel olarak arı ve anlaşılır bir Türkçe kullanmışlardır.
- İki lider de konuşmalarında, atasözü ve deyimlere bolca yer vermiştir.
- Özellikle Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan vecize ve şiir alıntılarına yer vermiştir. Konuşmalarında vecize ve şiir alıntılarına yer vermesi Türkçe eğitimi açısından önemlidir. Bu konuşmalarda eğitim çağındaki bir bireyin bu cümle ve dizeleri merak edip, araştırabileceğini düşünürsek, Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın öğrencinin kişisel ve dil gelişimine katkı sağladığını söyleyebiliriz.
- CHP Genel Başkanı Deniz Baykal konuşmalarında soru cümlelerine bolca yer vermektedir. Tüm derslerde olduğu gibi Türkçe dersinde de soru cevap tekniğine bolca yer verilmektedir. Eğitim çağındaki bireyin bu yolla, sorunun amacını ve anlamını anlamasında bireye yardımcı olabilir.
- Yenilikler (alışılmamış söylemler) başlığı altında verdiğimiz kullanımları da öğrenci kullanabileceği gibi, bireyin yeni kullanımlar üretebilmesinde öğrenciye yeni ufuklar açacağı kanaatindeyiz.
- İki lider de genel olarak sözcükleri yerli yerinde ve ustalıkla kullanmışlardır. Sözcük kullanımı bakımından da öğrencilere örnek olabileceğini düşünmekteyiz.

Çalışmamızda; Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın yedişer ilde yapmış olduğu miting konuşmalarını dilbilim, dil bilgisel ve sosyal dilbilim çerçevesinde incelemeye çalıştık. Çok kapsamlı bir konu olan “siyaset dili”ni tabi ki de birçok yönden sınırlandırdık. Ülkemizde; “dilbilim ve sosyal dilbilim” alanında çalışmalar son derece sınırlı olduğunu düşünüyoruz. Çalışmamızın Türkçemize ufak da olsa katkı sağlamasını istiyoruz. Sadece küçük bir bölümünü incelemeye çalıştığımız, “siyaset dili”nin daha çok araştırılmayı hak ettiğini düşünüyor ve bu konuda yeni çalışmaların yapılmasını umut ediyoruz.

Çalıştığımız konuyla ilgili olarak şu çalışmalar da yapılabilir:

- Herhangi bir siyasetçimizin geçmişten günümüze konuşmaları art sürerli olarak incelenebilir.
- Siyaset bilimciler ve dilbilimcilerle ortak olarak siyasetçilerin bölgesel konuşmaları ve bu konuşmalarındaki söylem farklılıkları araştırılabilir.
- 1950'lerle günümüz siyasi dil kullanımı ya da önemli bir konu hakkında siyasetçilerin söylem farklılıkları incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağakay, M. A. (1967), “*Soru Cümleleri Üzerine*” *Dilbilgisi Sorunları*, Ankara: TDK Yayınları.
- Akarsu, B. (1998), *Wilhelm Von Humboldt’da Dil-Kültür Bağlantısı*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aksan, D. (1980), *Türkçenin Zenginlikleri incelikleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1982), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, cilt:3, Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (1990), *Türkçenin Gücü*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1999), *Anlambilim*, Ankara: Engin Yayınları.
- Aksan, D. (2003), *Türkiye Türkçesinin Dünü, Bugünü, Yarını*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2005), “*Anlambilim*” *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1984), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2. Deyimler Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Bachtin, M. (1986), *Speech Genras and Other Late Essays*, Austin: University of Texas Press.
- Banguoğlu, T. (1979), *Ana Hatlarıyla Türk Grameri*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Boyer, A. (1996), *A Linguistic Analysis Of Turkish Political Language*, Ankara: Doktora Tezi.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006), “*Dil ve İkna: Türk Politika Söyleminde İkna Edici Önerme Yapıları*” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Develi, H. (2002), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Doğan, G., Kocaman A. (1999), “*Sözcede Kişisel Tutum ve Belirteçler*” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Simurg Kitabevi.
- Domenach, J. M. (1969), *Politika ve Propaganda Çev. Tahsin Yücel*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Dündar, A. (2001), *Dil ve Düşünce*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eker, S. (2005), *Çağdaş Türk Dili*, Ankara: Grafiker Yayınları.

- Eker, S. (2006), “*Terör Örgütlerinde Dil Kullanımı ve Terörist Söylemlerin Dil Bilimsel Yöntemlerle Meşrulaştırılması*” I. *Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Emecan, N. (1998), *1960’tan Günümüze Türkçe*, İstanbul: YKY.
- Erkman, F. (1987), *Göstergebilime Giriş*, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Erkman, F. (2000), *Dile Genel Bir Bakış*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Faucault, M. (1980), *Power/Knowledge: Select Interviews and Other Writings*, New York: Pentheon Books.
- Günay, D. (1999), “*Tiyatro Göstergebilimi*” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Simurg Kitabevi.
- Günay, D. (2004), *Dil ve İletişim*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- İmer, K. (1980), “*Toplumsal Dilbilim*” *Dilbilim ve Dil Bilgisi Konuşmaları I*, Ankara: TDK Yayınları, (157-166).
- İmer, K. (1990), *Dil ve Toplum*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Johnstone, B. (2008), *Discourse Analysis*, Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Kahraman, T. (2001), *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Ankara: DUMAT Basımevi.
- Kıran, Z. (1999), “*Sözceleme ve Göstergebilim*” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Simurg Kitabevi.
- Kızılcılık, S., Erjem Y. (1992), *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Konya: Göksu Matbaası.
- Kongar, E. (1986), *Kültür ve İletişim*, İstanbul: Say Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1982), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Kurtaran, Ö., Çubukçu F. (1991), *Ansiklopedik Bilgi İşlem Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Merritt, R. (2006), *Dilin Kökeni “Ana Dilin Evriminin İzinde”*, Ankara: Hece Yayınları.
- Mutlu, E. (1993), *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ark Yayınevi.
- Özkan, M. (2008), *İletişim ve Dil*, İstanbul: 3F Yayınevi.
- Rifat, M. (2005), *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları 1-2*, İstanbul: YKY.
- Saussure, F. (1978), *Genel Dilbilim Dersleri I*, Ankara: TDK Yayınları.
- Saussure, F. (1998), *Genel Dilbilim Dersleri*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Sinanoğlu, S. (1967), “*Dilbilgisinin Önemi*” *Dilbilgisi Sorunları*, Ankara: TDK Yayınları.

- Sis, N. (2006), “*Medya Dili Sorunu*” *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, İstanbul: Divan Yayınevi, (205-234).
- Tura, S. (1980), “*Anlam ve Yorum*” *Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I*, Ankara: TDK Yayınları, (104-123).
- Vardar, B. (1980), *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Vardar, B. (1998), *Dilbilim Temel Kavram ve İlkeleri*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Vardar, B. (2001), *Dilbilim Yazıları*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yağcıoğlu, S. (1999), “*Gazete Köşe Yazılarında Eşdizimsel Örüntüleme ve İdeoloji*” *Dilbilim Araştırmaları*, İstanbul: Simurg Kitabevi.

İnternet Kaynakları

- www.akparti.org.tr
www.chp.org.tr
www.ege-edebiyat.org
www.liderler.net.tr
www.meb.gov.tr
www.medyaokuryazarligi.gov.tr
www.tdk.gov.tr
www.tuik.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	: Adem BOZ
Anne adı	: Naile
Baba adı	: Muzaffer
Doğum yeri ve Tarihi	: Burdur / 1982
Lisans Eğitimi	: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü
Mezuniyet Tarihi	: 2005
Çalıştığı Yer ve Görevi	: Subaşı İlköğretim Okulu Torbalı/ İzmir Türkçe Öğretmeni
Yabancı Dil	: İngilizce (Orta)